

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.

III

ЖС 74.916

1938-1-4

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА
ІМЕНІ
ШЕВЧЕНКА
У ЛЬВОВІ.

Ч. 39778

IV

dc-14.916

1938-1-4

04:19778 N° 1(44) - 4(47) (K N° 4)
Pocztową opłatę opłacono gotówką.

Ч. 1. (44) ЛЬВІВ, БЕРЕЗЕНЬ 1938.

РІК ХІ.

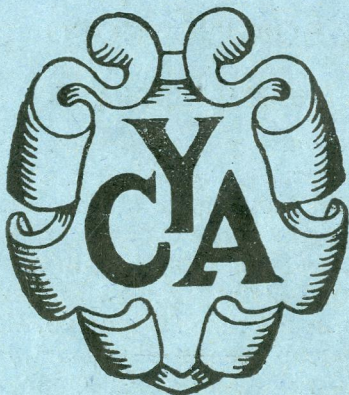
ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ПЕРШИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак і д-р Олександр Надрага. —
Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий
правничий орган.

З М І С Т:

Стор.

Д-р Р. Домбчевський: Перше десятиліття	1
Д-р Р. Перфецький: Новелізація права про устрій адвокатури	6
Мр. Ю. Фединський: Нові тенденції у спадковому праві	13
XV. Звичайні загальні Збори С. У. А.	23
М. Д.: Конгрес Українських Аплікантів	26
Д-р К. Паньківський: Справа посмертного фонду	31
М. Бараболяк: Оречення Найвищого Суду	32
Оречення Найвищого Адміністративного Трибуналу	35
К. Л.: Нове право про устрій адвокатури вже ухвалене	40
Аля: Жінки й суди присяглих	42
Посмертні згадки	46

З адвокатського руху.

НОВІ АДВОКАТИ.

М-р Іван Мотак, д-р Іван Кулик, м-р Василь Жовнір, д-р Михайло Хрущ, всі у Львові, м-р Степан Іванчук, Березжани, м-р Ярослав Мохнацький, Перемишль, м-р Микола Петрунів, Станиславів, Іван Заваликут, Коломия, м-р Володимир Мисяк, Любачів, м-р Володимир Ярослав Сенежак, Калуш, м-р Петро Тиндик, Судова Вишня, м-р Евстах Федик, Тисьменниця, м-р Степан Горошко, Чесанів, м-р Василь Сенежак, Гвіздець, д-р Василь Білецький, Дрогобич, м-р Григор Боднарук, Кути, м-р Роман Форостина, Мостиська, м-р Юрій Євген Гавришкевич, Турка н. Стр., мр. Семен Лісовець, Камінка Струмилова, м-р Теодор Юрій Ваньо, Буськ, м-р Антін Захарко, Краківець, д-р Василь Грицишин, Будзанів, м-р Іван Карван, Сіява, м-р Роман Кипріян Гуглевич, Перемишляни, Микола В. Кошів, Сколе, м-р Петро Вацик, Тернопіль, м-р Григор Штохмал, Львів, м-р Осип Левкович, Городок Ягайлонський, м-р Гнат Баранюк, Мельниця, м-р Сильвестер Мартюк, Чортків, м-р Дмитро Печенюк, Снятин, м-р Тарас Олександр Керницький, Снятин, м-р Лев Олександр Рубінгер, Коломия, м-р Степан Геврик, Дрогобич, м-р Іван Ворона, Львів.

ПЕРЕНЕСЛИ КАНЦЕЛЯРІЮ.

М-р Осип Павловський зі Самбора до Кут.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує Колегія: д-р Кость Левицький, Антін Рак і д-р Олександр Надрага. —
Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, І. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Перше десятиліття.

Із грудневим числом „Життя і Права” за р. 1937. закінчило наше видавництво перший десяток літ видавання цього органу. Факт цей, як на наші відносини, немалої ваги.

В „Слові від видавництва”, надрукованому в 1. числі „Життя і Права”, рік І. в липні 1928. р. намічено завдання органу, і це: „Життя і Право” мало стати „знам'ям культури й оборони прав нації”. Український правничий світ західно-українських земель мав „зібрати разом наші значно збільшені — в порівнанні з 1889. р. (коли почалося видавництво „Часописи правничої”) — правничі сили”. „Маємо пізнатися у спільній праці та поставити „Життя й Право” на висоті новітнього правничого видавництва, що розуміє й відчуває життя нації...”.

Часопис мав: „Дати спромогу українським правникам всіх станів вироблювати свої наукові сили...”.

„Право має примінюватися до життя людства” — а в часописі мають чергуватися справи теорії й практики для взаємної контролю й доповнення при примінюванні законів до життя й його потреб.

„Обміна думок і поглядів, порівнює правознавство, правнича бібліографія, діяльність наших правничих установ, співпраця” — усе це було намічене з тим, що часопис мав „обняти всі ділянки правознавства”.

Намічуючи мету й усі ті завдання часопису автор „Слова від видавництва” президент С. У. А. д-р Кость Левицький стверджує, що „загал нашого правничого світу відчуває потребу органу, а завдання, видавати такий правничий орган, припало на нас, українських адвокатів. Не чергуючись стаємо до праці ми, члени Союзу Українських Адвокатів”.

„Життя і Право” вже повних десять літ голосить у своєму наголовку, що це „Вістник теорії і практики”, який обіймає право: Цивільне, кримінальне, адміністративне, політичне, міжнародне, та займається справами: Судівництва, адміністрації, самоврядування, економії, кооперації і скарбовими”. Сама назва часопису, що її автором був наш незабутній Маріян Глушкевич, вказувала відразу, що цей, самотній наш на західно-українських землях правничий орган, мав за завдання, трактувати право під кутом бачення життя, зробити це правочинським живим, актуальним, зв'язаним з життям одиниць, і колективу — нації. „Життя і Право” сповнило чесно своє завдання.

Часопис став органом в першу чергу „Союзу Українських Адвокатів”, виразником потреб і інтересів української адвокатури. Це, зрештою, зовсім зрозуміле. Коли за австрійських часів українських адвокатів в Галичині й на Буковині було заледви кількадесят, то процент суддів українців доходив до 40%, а в різних інших ділянках державної й автономної правничої служби було теж значне їх число. Були вже й свої правники-професори університету, з яких проф. д-р Станислав Дністрянський проявив великі громадянські прикмети як політичний діяч, виховник академічної молоді, організатор „Товариства Українських Правників” та редактор спершу „Часописи правничої й економічної” а відтак (від 1910. р.) „Правничого Вістника”.

І хоч від третього числа другого річника — це є від кінця 1929. р. — „Життя і Право” стало теж органом „Товариства Українських Правників”, то проте цей факт не мав більшого впливу на заступництво в часописі інтересів правників інших звань.

Зрозуміємо це, коли візьмемо під увагу особливі обставини, в яких опинилися українці судді й державні урядовці в часі після світової війни. Одинокі українці адвокати мають релятивну свідомість боротися за право, висловитися вільно без побоювання за наслідки. Число українських адвокатів зросло дуже значно — й їх станові інтереси — як найчисленнішого правничого стану — стоять тим самим на першому місці.

Але співпраця С. У. А. з Т. У. П. дала часописові дуже великі користі, бо ввела в круг співробітників та членів редакційної колегії „Життя і Права” цілий ряд наших найвищих правників з суду, загальної адміністрації, скарбовості і т. д., що дали часописові свою цінну фахову працю.

Впродовж десяти літ наш часопис вповні виправдав своє завдання як органу, що репрезентує усю національну правничу еліту, теоретиків і практиків. Невеликий об'ємом цей наш доробок, алеж який він цінний, документарний, писаний іноді кров'ю серця! Не було ділянки, якій не присвячено

би довших чи коротших наукових чи практичних статей і завваг-нотаток.

„Життя і Право” стало вповні на всеукраїнському становищі, згідно із своїм завданням: служити усій нації! Було трибуною усіх тих інтересів, без ріжниці політичних чи яких інших переконань їх заступників, що мали право назвати себе загально-національними інтересами.

Присвятило особливу увагу обговоренню питань українського права так в минулому, як теж в сучасному та майбутньому.

Це власне частина тої праці, що завершилася, в повоєнному вже часі, в рефератах і резолюціях Зїзду Українських Правників в Празі (Чехословаччина), що відбувся в перших днях жовтня 1933. р. Ціла низка наукових праць-статей на теми, що трактують українське право, вмістили в „Житті і Праві” правники-автори з усіх сторін Соборної України. Для нашого часопису не існували — не тільки т. зв. сокальський, але ніякі інші — кордони. Редакція й її поодинокі члени-співробітники навязали взаємини з українськими правниками Підкарпатської Русі, українських земель Румунії, нашої еміграції в Зєдинених Державах Півн. Америки. Члени-співробітники дали свої праці до правничих журналів, що виходили на Радянській Україні. В „Житті і Праві” вміщено й статті та дописи, м. і. з Америки.

Мовній справі віддало наше видавництво чи не найбільше місця та присвятило їй уваги, як слід часописові, експонентові в боротьбі за право нації. Не лише саме право мови в усіх його відтінках-нюансах, але й правнича наша мова, її чистота й виразистість мали в „Житті і Праві” свого першого борця. Вислідом цих змагань була конференція центральних національних установ з управою С. У. А., що відбулася у Львові в червні 1932. р., була теж публікація „За право мови” і цілий ряд статей, пера членів ред. колегії „Життя і Права”, що появилися протягом цих десяти літ в українській пресі.

Часопис дав місце значному числу молодих наших правників-авторів; таким способом причинився до наукового їх вироблення, та підготував нові кадри борців за право.

Редакція мала на увазі, що часи т. зв. етнографізму в нашому національному відродженні минули, що нація увійшла вже міцною ходою в стадію поглиблення і спеціалізації, суспільного зріжничкування й фаховости та суто-річевого підходу до всякого прояву національного життя. Головнож мала на увазі факт, що душу нації найкраще виявляє, попри її етнографічні признаки, мову й пісню — музику, її релігійно-філософічну свідомість й обичаєвість передовсім її **правна свідомість**. Свідомість ця, уявлена в змислі історичному й побутовому, зазначена дуже виразно в надрукованих працях з ділянки українського права.

Наш часопис заінтересував в значній мірі чужинців. Не тому може — й виключно — що це орган українських правників, але ізза вартости й оригінальності думок, вложених авторами в їхні праці-статті. Не тільки правники тих націй, що живуть в Польщі, правники поляки й жиди, білорусини й литовці та німці, але й правничий світ Німеччини, Англії і т. д. заінтересувався нашим видавництвом, як це можна ствердити з кореспонденції, що її одержує редакція й адміністрація. Тут теж, як бачимо, велика репрезентаційна роля й заслуга „Життя і Права” перед рідним народом.

Суто демократичне й націховане найкращими правними думками-ідеями, становище, що його в усіх заплутаних справах сучасного світу займало „Життя і Право” оце той величезний моральний доробок, що його має не тільки український правничий світ, але й уся українська нація, після покінчення десяти річників часопису. Доробок, добутий серед найтяжчих умовин боротьби за право й за існування самого часопису.

Недавні Загальні Збори С. У. А. прийняли й передали Виділові до обдумання й виконання проект збільшення й поширення „Життя і Права”, поданий тернопільською округою, якої речником був тов. д-р Лисий. Цей проект має на увазі: збільшення об'єму „Життя і Права”, а на всякий випадок переміну його на місячник, а **щонайменше** на двомісячник. Речник проекту звернув увагу, що коли мова про фінансову сторінку справи — подібні видавництва польські чи інших націй вдержуються, окрім передплат, ще й сталими дотаціями різних національних, фінансових і господарських установ, заінтересованих в трактуванні правних питань.

Чи цей проект зможе бути переведений? Маємо повну надію, що буде! Відносини назріли для такого діла, а підготувало їх в значній мірі само „Життя і Право”. Переконаємося про це, коли читаємо в статті проф. д-ра Дністрянського „Наші правничі часописи” про „Часопись Правничу”, а відтак: „Часопись правничу й економічну”, ось що: „Оба ті часописи „не мали майже ніяких передплатників. Ці часописи видавалися більше на склад, більше для збереження наукового престижу та для потреби самих авторів, поміщувати свої наукові твори, на рідній мові, чим для потреби правничих кругів, користати зі свого органу для наукової чи національної цілі. Ціла праця спочивала на редакторі; він сам мусів від числа до числа шукати авторів, які знову мусили бути приготовані на це, що число читачів буде зникаючо мале”.

Бачимо, що відносини тепер, в часі появи „Життя і Права” всеж таки інші. Хоч мало, але всетаки є передплатники часопису, є вже й автори, які голосяться самі, є потреба своєї боевої трибуни. Усе те брали під увагу ті члени виділу С. У. А., що в роках 1926—1928. заєдно підносили безумовну

потребу видавання правничого часопису. Але була й друга група, що складалася з людей не менше переконаних про таку необхідність, не менше ідейних і гарячих борців за право. І ця друга група була би задержала свою рацію, якби не одинокий, незаступний президент С. У. А., а водночас начальний і відповідальний редактор „Життя і Права” сеніор д-р Кость Левицький. Він порішив справу; „Життя і Право” стало появлятися і появлялося точно, впродовж повних десяти літ, тільки завдяки йому, „першому піонірові наукової праці на полі права, що залишив доказ невтомної праці з часів, коли українська наука права була щойно в колисці. Його заслуги оцінимо як слід тоді, коли прагнемося ближче тим обставинам, серед яких прийшлося обняти редакцію після нього” — каже проф. Дністрянський в згаданій статті.

Є обов'язком передовсім правників-демократів, що знають тільки авторитет думки, аргументу й праці, віддати честь людині, що є душею діла. І робимо це на цьому місці, з радісним почуттям і переконанням, що, віддаючи належну честь нашому головному й відповідальному редакторові, Президентові д-рові Костеві Левицькому, віддаємо честь праці й заслугі. Слушно вказав в статті з приводу 75-ліття д-ра Костя Левицького Василь Лукич, що наш президент „уміє зеднати коло себе людей і то різної вдачі, натури й пересвідчення, що несуть відповідальність за пильну й витревалу працю на різних ділянках нашого життя”. А при іншій нагоді підкреслив один з членів С. У. А., що наш президент „завсідги молодий, бо молоді щораз нові його діла й зусилля. Ітак, як колись років тому 40 видавав перший наш правничий часопис, вів і веде від 10 літ редакцію „Життя і Права” — та — ми певні цього — вестиме ще далі, других 10 літ редакцію цього самого, але вже поширеного й розбудованого нашого часопису.

Це наше найгарячіше бажання на порозі другого десятиліття „Життя і Права”.

Співробітників повинні дати й дадуть передовсім члени С. У. А. та Т. У. П. Потреба безумовно наладити наукові зносини з правниками, що працюють по різних наших національних установах. Вже й тепер наші кооперативні часописи „Кооперативна Республіка” й „Г. К. Ч.” та інші, а то й щоденна преса (цього давніше не було!) присвячують багато місця практиці, а то й теорії права. З другої сторони треба більше уваги присвятити в „Житті і Праві” соціології й економії, звязуючи діяльність різних професійних, інтелігентських й інших груп — з інтересами українських заводових правників чисто суспільницьким підходом до загально-станових справ.

Мусимо постаратися, щоби вся наша преса, й установи, більше як досі, заінтересувалися нашим одиноким правничим органом. Мусимо увести живіший, актуальніший спосіб трак-

товання тем правного життя — теоретичного й практичного характеру, спосіб більше літературний. Присвятити більше уваги дописам з Ч. С. Р., Румунії, Америки, Канади і т. д. (про Радянщину не згадуємо, бо навіть обміна видавництвами ще важча, як за царських часів) більше аналізи політичних процесів, як це було досі, активізації боротьби за право мови! Коли це все виконаємо, під спокійною, певною та досвідченою рукою нашого сеньора, редактора, першого між нами, здобудемо певність, що других 10 літ принесе величній розвій нашому часописові, а то й правним видавництвам загалом.

д-р Р. Домбчевський.

Д-р РОМАН ПЕРФЕЦЬКИЙ

Новелізація права про устрій адвокатури на підставі проекту закону ухваленого соймовою комісією.

Ухвалений соймовою правничою комісією проект закону про устрій адвокатури відбігає в суттєвих постановах дуже значно не тільки від дотеперішних правних норм, але також від первісного проекту, внесеного до сойму урядом, в місяці лютні минулого року.

Вже щодо зверхнього свого виду проект комісії дає інший порядок і розподіл правних норм. Складає він їх в IV. діли і перехідні та кінцеві постанови. Перший діл з наголовком „адвокатура“ має V розділів: загальний, про адвокатські палати, про начальну адвокатську раду, про палату для справ адвокатури і про державний нагляд. Другий діл з наголовком „адвокати“ має III розділи, що трактують: про вимоги прийняття до адвокатури, про обов'язки і права адвокатів і про скреслення адвоката з листи. Третій діл торкається адвокатських аплікантів, а четвертий діл дисциплінарної відповідальности; оба вони не мають ніяких розділів. Кінцеві постанови не мають ніякого числового означення.

Найбільш суттєві зміни дотеперішнього права про устрій адвокатури торкаються самої її структури та організації, як також умовин прийняття до адвокатури, адвокатських обов'язків і прав, адвокатських і аплікантських лист, адвокатської аплікантури як такої, деяких дисциплінарних постанов і дуже важних перехідних постанов.

Переведені зміни підважують перш за все самоуправу адвокатури, діймаючим способом, бо надають Президентові Річипосполитої право номінації 12-ти членів Начальної Адвокатської Ради, а міністрові судівництва права державного надзору не тільки такі, які має Начальна Адвокатська Рада супроти Окружних Адвокатських Рад і за-

гальних зборів адвокатських палат, але навіть право розв'язати у виїмкових випадках Начальну або Окружні Адвокатські Ради та віддати їх чинности виделегуваним ним особам зпоміж суддів або адвокатів. В тому випадку нові вибори до розв'язаних рад мають наступити до 3. місяців, а впродовж 2. літ від уконституовання нових рад щорічно уступати має $\frac{1}{3}$ часть їх складу в д о р о з і л ь о с у в а н н я. Крім повищих прав має ще міністер також право ухилити постанову Начальної Адвокатської Ради, якою вона відмовила би затвердження виборів членів Окружних Адвокатських Рад і дисциплінарних судів, переведених загальними зборами тихже рад, а право це має міністер виконати до 7. днів від повідомлення про дотичну постанову Начальної Ради. Вкінці, має міністер ще також право затверджувати постанови Начальної Адвокатської Ради про висоту вписової оплати.

Права Начальної Адвокатської Ради у відношенні до адвокатських палат, їх окружних адвокатських рад та інших їхніх органів є також дуже далеко йдучі. Зокрема прислугує їй згадане вище право не затверджувати вибору членів окружних рад і дисциплінарних судів та тоді визначає вона замість незатверджених членів інших адвокатів відносної палати, які мають пасивне виборче право або продовжує на рік мандати уступаючих членів окружної ради і дисциплінарного суду. Далі прислугує Начальній Адвокатській Раді право затверджувати річні бюджети й річні вкладки окружних адвокатських рад. На випадок їх незатвердження будуть окружні ради побирати річні вкладки та інші доходи як також робити видатки в границях, устійнених попереднього року. Вкінці, має Начальна Адвокатська Рада право ухилювати постанови підвладних їй органів адвокатського самоврядування, суперечні з правом та піднімати зарадні кроки, коли ділання або занедбаня тих органів порушують публичний інтерес. Не торкається це дисциплінарних оречень і ухвал, котрі підлягають заскарженню до палати для справ адвокатури. Крім того надають перехідні постанови Начальній Адвокатській Раді право іменувати цілий склад окружних рад і дисциплінарних судів від оголошення закону аж по кінець 1941. року, оскільки міністер судівництва не вкоротить цього речинця.

Характеристичне є, що згадані так далекойдучі вкорочення адвокатської самоуправи викликали тільки частинно реакцію в кругах адвокатів поляків та Начальної Адвокатської Ради, а сильна реакція широких шарів польських адвокатів і їх речників на соймовій комісії не найшла належитого відгону у рішальних чинників. Ба

що більше, навіть деякі спротиви Начальної Адвокатської Ради пр. проти номінації 12-ти членів Начальної Ради Президентом і проти затвердження міністром висоти вписової оплати, соймова правнича комісія не узгодила внесення її членів адвокатів поляків. Щодо складу Начальної Ради, то входить до неї 12-ох членів з номінації Президента, з виборів Окружних Адвокатських Рад по 3-ох членів з кожної Адвокатської Палати, а дальших 6-ох членів кооптує Начальна Адвокатська Рада.

Додаю ще, що Начальна Адвокатська Рада спротивилася між іншим також примусові участі адвокатів в загальних зборах адвокатських палат і праву голосування через повновласників. Цього спротиву соймова правнича комісія також не узгодила так, що адвокати будуть обов'язані брати участь в загальних зборах палат, особисто або через повновласників, а одна особа буде могла мати навіть 10 повноважень, бо додаткова поправка українських членів комісії і посла Зомерштайна, щоби обмежити це число до 5. повноважень на особу, також перепала.

Щодо самої організації адвокатської самоуправи існуватимуть адвокатські палати в осідках апеляційних судів з Окружними Адвокатськими Радами і дисциплінарними судами, Начальна Адвокатська Рада з виконним віділом, вищим дисциплінарним судом і ревізійною комісією та палата для справ адвокатури. Ця остання буде складатися з 12-ти суддів Найвищого Суду, покликаних через адміністраційну колегію того суду та з 8-ох членів Начальної Адвокатської Ради, покликаних цією радою. Ця палата для справ адвокатури орієнтована буде в дисциплінарних справах та в справах відкликів від постанов окружних адвокатських рад, проти котрих закон допускає відклики. Отся палата для справ адвокатури у повному своєму складі буде мала право на внесок міністра судівництва, Начальної Адвокатської Ради або предсідника палати, вияснювати приписи права про устрій адвокатури, котрі спричиняють сумніви або котрих примінення викликало розбіжність у вирішеннях палати. Ці ухвали палати буде вписуватися до книг правних засад, а відступлення від правної засади, вписаної до книги буде могло наступити тільки поновним вирішенням повної палати. Правні засади, вписані до книги, будуть обов'язувати всі органи адвокатської самоуправи.

В справі вимог, які мусять мати особи, що хочуть стати адвокатами, найбільша боротьба ішла на підкомісії, а відтак на правничій соймовій комісії щодо вимог проекту пос. Сьоди, щоби побіч характеру без „скази“ мали вони ще ненарушену опінію та щодо справ судової апікації побіч адвокатської апікації. Українським членам комісії пос.

д-рови Витвицькому і д-рови Перфецькому разом з пос. Зомерштайном удалося переперти по дуже затяжній боротьбі зміну щодо вимоги ненарушеної opinio в тому напрямі, що за спонуюкою віцеміністра Хелмонського ця opinio відпала, а вставлено вимогу, що дотична особа „своїм дотеперішнім поведенням має давати запоруку заховання гідности стану“: Заінтерпретовано при тому, що ця вимога відноситься до тих осіб, які переходитимуть до адвокатури з інших дикастерій, про що мова нижче.

Натомісць не встоялися поправки українських членів комісії і пос. Зомерштайна, щоби була вимогою так як досі тільки адвокатська аплікація і адвокатський іспит, як також додаткова поправка пос. д-ра Перфецького, щоби судову аплікацію заступити однорічною судовою практикою, до котрої мав би бути допущений кожний адвокатський аплікант. Соймова правнича комісія удержала вповні вимогу судової аплікації, закінченої судейським іспитом як також вимогу дволітної адвокатської аплікації, закінченої адвокатським іспитом, при чому обі аплікації разом мусять виносити найменше 4 роки. Взято тут під увагу, що в деяких випадках судова аплікація може тривати тільки два роки.

Ухвалений соймовою правничою комісією проєкт відчиняє доступ до адвокатури цілим категоріям осіб зпоза неї, звільняючи їх в цілости або в часті від судової і адвокатської аплікації та зложення іспитів. І так в цілости звільнені є від обох аплікацій і обох іспитів: професори і доценти правничих наук, судді Найвищого Адміністраційного Трибуналу і урядники Генеральної Прокураторії, які по референдарському іспиті відбули щонайменше 3-літню референдарську службу.

Від відбуття адвокатської аплікації і від зложення адвокатського іспиту звільнені є особи з 3-літньою судейською чи прокураторською службою в загальних чи військових судах, — далі особи з 3-літньою судейською службою в адміністраційних судах або на становищах членів бюро оречень Найвищого Суду чи правничого секретаряту Найвищого Адміністраційного Трибуналу, — вкінці особи з 3-літньою референдарською службою в правнім бюрі президії ради міністрів, в законодатнім департаменті міністерства судівництва або в бюрі сойму чи сенату.

Від вимоги відбуття судової і адвокатської аплікації та від судейського іспиту звільнені є нотарі і іспитовані нотаріяльні асесори по 3-літній службі.

Від адвокатської аплікації звільнені є гіпотечні писарі, які через 3. роки займали це становище та особи, які

відбули 3-літню референдарську службу на становищах правничого характеру.

Відмову впису на адвокатську листу можна буде заскаржити до одного місяця до палати для справ адвокатури.

Адвокатські і аплікантські листи може міністер по вислуханні opinii Начальної Адв. Ради замкнути на означений час, кожную зокрема або обі разом в поодиноких округах або в місцевостях, означуючи, чи і в якій мірі торкається це замкнення поодиноких категорій адвокатських або судових аплікантів та осіб зпоза адвокатури. Замкнувши листи, може міністер призволяти вписувати за замкнені листи в означених речинцях обмежену скількість адвокатів або адвокатських аплікантів, а в тому випадку дотична Окружна Адвокатська Рада пропонує Начальній Адвокатській Раді виказ осіб, що зголосилися до адвокатури, враз зі своєю opinією щодо чергування в їх прийнятті. З цього виказу Начальна Рада вибере означену міністром скількість осіб та запорядить їх впис на листу. Неприйняті до згаданого виказу Окружної Адвокатської Ради мають право внести скаргу до палати для справ адвокатури в речинці місяця від повідомлення. В разі, якби міністер не скористав з права дозволу, на впис обмеженого числа адвокатів до замкнутої листи, має Начальна Адвокатська Рада у виїмкових випадках право дати від себе Окружній Адвокатській Раді дозвіл на впис стисло означеної особи на замкнену листу.

Українські члени комісії і пос. Зомерштайн хотіли своїми поправками ввєднати збереження вже набутих прав, щоби замкнення листи адвокатв не обнімало тих адвокатських аплікантів, які в дні замкнення листи адвокатів є вже вписані на листи аплікантів. Також старалися вони запобігти довільности вибору осіб, які по замкненні листи будуть на зарядження міністра вписувані в обмеженій скількості на листу. І так поставили вони поправку, щоби не було довільности вибору, тільки щоби рішала черга зголошень про впис на листу. Ті поправки відкинено.

Щодо засади вільного переселювання адвокатів з одної адвокатської палати до другої узалежнено це переселення від згоди Начальної Адвокатської Ради по засягненні нею opinii дотичних адвокатських рад. Згода Начальної Адвокатської Ради на переселення вяже дотичну Одружну Адвокатську Раду та поновна вписова оплата не буде побиратися. Одначе переселення до місцевости, обнятої замкненням листи не може наступити, хіба що міністер дозволить на прийняття обмеженої скількості адво-

катів на цю замкнену листу, але тоді мусить бути захована вище згадана процедура.

Адвокати оплачують на потреби палати річні вкладки та відповідно до ухвал загальних зборів оплати на фонди взаємної помочі і посмертних допомог. Ці вкладки і оплати можуть бути стягані дорогою адміністраційної екзекуції, а адвокат, що залягає з заплатою річної вкладки більше як рік може бути завішений Окружною Адвокатською Радою в адвокатських чинностях аж до часу заплати залеглисти.

Адвокатові не вільно підійматися ніяких занять, що колідують з гідністю адвокатського стану як також не вільно лучити зі званням адвоката становища державного функціонера, судді, і прокуратора, військових в чинній службі, нотаря, асесора або нотаріального службовика і самоврядного працівника. Далі, не вільно йому брати особисто участі у веденні фінансового чи торговельного підприємства, ані займати якогонебудь становища в такому підприємстві, хочби воно становило в цілости або в частині його майно. Натомісць Окружна Адвокатська Рада може дозволити адвокатові обняти становище в надзірних радах тих підприємств, а також в зарядах комунальних кас ощадности або кооператив, — одначе не може відмовити дозволу на прийняття безплатного становища з вибору в органах комунальних кас ощадности і кооператив. Ті обмеження не торкаються чинностей т. зв. правних радників та участі адвокатів в ревізійних комісіях.

Про тривалу неспосібність адвоката до виконання адвокатури орікатиме колегія, в склад якої входить декан або віцедекан палати, апеляційний суддя, виделегований презесом апеляційного суду і 3 адвокатів, вибраних дотичною Окружною Адвокатською Радою з членів Ради і дисциплінарного суду. По оглядинах адвоката лікарями-знавцями і виданні ними опінії западає оречення, що підлягає до місяця заскарженню до палати для справ адвокатури.

Право патронату признає адвокатові Окружна Адвокатська Рада, та патроном може стати адвокат, що є вписаний на адвокатську листу найменше 5 літ, дає запоруку відповідного кермування вишколенням апліканта та має вистарчаючі засоби на оплату винагороди апліканта. Норми винагороди адвокатського апліканта устійнить Начальна Адвокатська Рада для кожної палати.

Щодо дисциплінарної відповідальности, то побіч кари догани можна оректи додатково втрату права патронату на час до 5 літ або гривну від 50—500 зол., або обі кари разом.

Побіч кари завішення в чинностях можна оректи додатково втрату права патронату на час до 10 літ. Кара догани потягає за собою утрату пасивного виборчого права

до органів адв. самоуправи на час 3 літ, а кара завішення в чинностях утрату права участі в загальних зборах палати на 5 літ. Кара позбавлення права виконання адвокатури потягає за собою скреслення з адвокатської листи і утрату всіх адвокатських прав, а кара видалення з адвокатури крім того ще втрату права поновного впису на листу. Щодо аплікантів нема кари позбавлення права виконання звання, ні додаткових кар, зате можна оректи додатково продовження аплікації: побіч кари догани на час від 1—6 місяців, а побіч кари завішення в чинностях на час від 3. місяців до 2. літ.

В дисциплінарних справах орікають: дисциплінарний суд адвокатської палати, вищий дисциплінарний суд Начальної Адвокатської Ради і палата для справ адвокатури. Прокуратор бере участь в поступованні перед дисциплінарним судом побіч речника палати тільки тоді, коли узнасть, що публичний інтерес цього вимагає. Дисциплінарні доходження вводять речник, а коли провина містить в собі знамена переступства, доходженого з уряду, повідомляє прокуратора про введення доходжень, а прокуратор має право ставляти внески та докази й тими внесками речник є вязаний. Коли речник понехає доходження, прокуратор може в справах, які становлять провину доходжену з уряду, підняти доходження, одначе тоді веде їх особисто, а не через поліцію.

З переходових постанов найважливіші отсі: Адвокати, що в хвилині, як закон увійде в життя будуть мали право патронату, задержують це право, але воно погасне з хвилиною, коли устане патронатське відношення з даним аплікантом. Поправка українських членів комісії і пос. Зомерштайна на скреслення цієї постанови як нарушуючої набуті права, перепала. Таксамо перепала поправка дотично осіб, що зпоза адвокатури переходилиб до неї, що тільки ті з них, які зголосять перед днем 31. грудня 1938 і викажуть, що мали на підставі дотеперішнього права управнення до впису на листу, зможуть бути вписані на адвокатську листу. Натомісць перейшла постанова, що вони будуть мати право зголоситися ще до 31. XII. 1940 р.

Затяжна боротьба відбулася щодо збереження набутих прав адвокатських аплікантів. Українські члени комісії і пос. Зомерштайн домагалися повного збереження цих прав, а проєкт субкомісії надавав право докінчити аплікацію на підставі дотеперішнього права тільки тим аплікантам, які в хвилині, як увійде нове право в життя матимуть щонайменше рік адвокатської або судової аплікації або три місяці адвокатської аплікації і рік обовязуючої військової служби. Вкінці, пос. Щепанський поставив внесення, щоби щойно апліканти з дворічною аплікацією мали право

докінчити аплікацію на підставі дотеперішнього права. Соймова правнича комісія ухвалила згідно з проектом субкомісії, при чому апліканти, що не будуть мати в критичній хвилині року аплікації або 3 місяців аплікації і рік військової служби, будуть мусіли перед приступленням до адвокатського іспиту перейти цілий алембік з судовою аплікацією, зложити судейський іспит і докінчити адвокатську аплікацію. Покривдженням аплікантам дали при тому плястерок у виді постанови, що з важних причин міністер судівництва матиме право звільнити їх від обов'язку відбуття судової аплікації і тоді вони будуть зобов'язані зложити судейський іспит, докінчити адвокатську аплікацію і зложити адвокатський іспит.

Старався я вище представити суттєві постанови нового права про устрій адвокатури в тій редакції, яку ухвалила соймова правнича комісія, а опісля і пленум сойму. Тепер голос за сенатом. Чи захоче він поробити які зміни і чи поверне проект до сойму, годі передбачити. Всеж таки слід ствердити на підставі дотеперішнього, що ці постанови, які мають запевнити преponderанцію адвокатів поляків в адвокатурі і спинити доплив до неї неполяків, не будуть змінені.

Мр. ЮРІЙ ФЕДИНСЬКИЙЙ (Львів)

Нові тенденції у спадковому праві.

(Реферат виголошений на I. Конгресі українських аплікантів у Львові, дня 20. лютря 1938.)

Дотеперішня історія людства виказала, що країна духа і організм права не підлягають впливам смерті. Життя одиниці може покінчитися, зате її правні відносини, якщо не належать до стисло особистих, — живуть далі. Матеріальні добра, без яких життя на землі не було би можливе, — переживають свого пана та переходять на службу інших осіб, що вступають в опорожнене місце. Річеві права являються цим способом чимсь тривким та постійним, — зате носії тих прав — особи, чимсь змінним і випадковим.¹⁾

У такий і подібний спосіб виводили основи спадкового права його теоретики до половини XIX. віку, то є в часі панування теорії необмеженої волі спадкодавця у розпоряджуванні своїм майном, коли навіть норми законного порядку спадкоємства були інтерпретовані під оглядом згодної волі спадкодавця.²⁾ Для кращого зрозуміння нових напрямків,

¹⁾ Докладніше на цю тему: Dr. Joseph Unger: System des österr. allgem. Privatrechts, том VI., 2. вид., стор. 1 і наст.

²⁾ Приняття згодної волі спадкодавця як основи цілого спадкового права, а тим самим законного дідичення як мовчаливого заві-

що обнимають своїм впливом теж і спадкове право, — мусимо сягнути думкою до ще давніших часів, коли воля померлого не грала ніякої ролі при означенні осіб, покликаних до спадщини. У давньому германському праві — при маєтковій спільності членів родини — не було свободи у розпоряджуванні майном на випадок смерті. Спадкоємець обнимав тільки заряд спадщини, що її складові частини належали до нього вже від давна, ще за життя його попередника. Спадкоємцями могли бути виключно члени родини померлого, так, що чужа особа могла обняти заряд спадщини тільки по прийнятті її до роду.³⁾ Скоро по рецепції римського права та під впливом церкви почало розвиватися спадкоємство, сперте на волі спадкодавця, — тестаментове спадкоємство, — що уважали його довгий час чимсь виїмковим та доповняючим законний порядок дідичення.⁴⁾ Впродовж кількох соток літ це відношення поступово змінялося на користь тестаментового права спадкоємства, та дійшло до того, що вияв волі спадкодавця став сильніший від законних приписів. Минуло доволі часу, щоб призабути, що законне дідичення є цілі тисячліття старше від тестаментового.⁵⁾ Історично законний порядок дідичення не полягає на фікції, що померлий уста-

щення находимо у правників у періоді панування доктрини права природи (напр. Hugo Grotius: *De iure belli ac pacis*, lib. II. cap. 7. 3 „sequenda voluntas testatoris probabilissime praesumpta“; — головний редактор австр. код. цив. Franz Zeiller: *Commentar über das A. B. G. B.* 1812. т. II., стор. 718, дальші коментатори австр. кодексу з Унгером включно (ор. цит. стор. 126), — проф. д-р Олександр Огоновський: *Систем австр. права приватного т. I*, Львів 1897., стор. 259. Із законодатних матеріалів до німецького цивільного кодексу підкреслює поважне значіння волі спадкодавця вже лише *Denkschrift zum Entwurf eines B. G. B.* 1896 стор. 376, 379. та у одному лише місці (V. том, стор. 484), *Protokolle der Kommission für die zweite Lesung des Entwurfs des B. G. B.* (1899). Воля спадкодавця як рішальний чинник виступає у римському праві (H. Dernburg: *Das bürgerliche Recht des Deutschen Reichs u. Preussens*, V. том, стор. 31, 3. вид.), хоч не в усіх його періодах. — Fryderyk Zoll (старший): *O podstawie rzymskiego prawa spadkowego beztestamentowego*, Krakow 1889., а також перед введенням кодексу Наполеона у тих частинах Франції, де панувало т. зв. „писане право“ (A. Colin et H. Capitant: *Cours élémentaire de droit civil français*, 4 wyd. 1925. стор. 362. і наст., III. т.). Першорядне значіння волі померлого виступає ще сьогодні в англо-американському спадковому системі (*Rechtsvergleichendes Handwörterbuch für das Zivil- und Handelsrecht*, т. III., стор. 762).

³⁾ Karl v. Amira: *Grundriss des germanischen Rechts*, 3. вид. 1913., стор. 173., Heinrich Brunner: *Deutsche Rechtsgeschichte* I. том, 2. вид. (1906), стор. 106, 108). Порядок спадкоємства давного германського права характеризує список цікавих висказів, як напр.: „Die Erben waren geborene, nicht gekorene“; „gignuntur heredes, non scribuntur“; „Solutus Deus heredem facit“, „Wer will wohl und selig sterben, der lasse sein Gut seinen Erben“.

⁴⁾ Otto Gierke: *Grundzüge des deutschen Privatrechts* — (Енциклопедія Гольцендорфа 6. вид., I. том, стор. 546), Heinrich Dernburg: *Lehrbuch des preussischen Privatrechts*, Halle 1880, т. III., стор. 263, Dr. F. Endemann: *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, Erbrecht* 1900., стор. 32, Dr. Ferdinand Kretzschmar: *Das Erbrecht des deutschen B. G. B.*, 2. вид. (1913), стор. 30.

⁵⁾ Dr. Leopold Pfaff und Dr. Franz Hoffmann: *Commentar zum österr. allgem. bürgerl. Gesetzbuche*, Wien 1877, II. том, I. ч., ст. 5.

новив мовчки спадкоємцями своїх найближчих свояків, але навпаки початки права тестовання полягають на фікції, що тестаментовий наступник є свояком спадкодавця.⁶⁾ Життя кількох віків пішло в різко індивідуалістичному і матеріалістичному напрямі. Власне майно спадкодавця, яким він свободно диспонував за життя могло бути (теоретично) ужите на цілі, які йому подобалися, могло бути поділене на дрібні частини, якщо він так написав у завіщанні, могло припасти його знайомому на другому кінці світу, якого він раз у житті бачив, хочби остали особи йому близькі без ніяких засобів до життя.

Такий стан викликував очевидно жалюгідні та у високій мірі небажані положення. Тому держава обов'язана дбати про добро своїх, — давніше підданих, пізніше — громадян, ввела право легітими. Постановила, що деякі особи, і це у першій мірі діти, а деколи також і батьки не можуть оставати без ніякого забезпечення на той випадок, коли спадщина мала би перейти на основі волі спадкодавця в цілості на треті особи. Система спадкової резерви чи легітима має запевнити найближчим своякам померлого бодай частину того, що припало їм на основі законного дідичення.⁷⁾ А законне дідичення, унормоване у цивільних кодексах всякими способами, чи приймаючи за підставу парентелярну систему, чи трилінійну, чи мішану, — виказує у всіх системах одну спільну ціху — є спадкоємством **рідні** (сваяків), а далі оставшого при житті подруга. В браку тих осіб обнимає спадщину державний скарб. Спадкодавець належав за життя до всіляких звязків. Все деякі групи осіб були йому ближчі й миліші від інших, чито з рації сусідства, чи приязні, любові, чи спільного звання, чи — якщо йде про ширші групи — з рації приналежности до одної релігії, одної національности, вкінці до одної державної організації. З тих усіх звязків, що лучили спадкодавця за життя з іншими людьми, вибрав законодавець при законному спадкоємстві: звязок споріднення, побіч нього і це пізніше, подружжя. У цей спосіб під кінець XIX століття випливає у спадковому праві на перший план інтерес **родини**. Він вимагає, щоб спадщина її члена припадала хоч в частині самій родині, бо в житті суспільности члени родини особово з собою найбільше зближені і майно одного містить в собі нерідко частину придбану уділом других; колиж родині не запевниться ніякого права на спадщину її члена, — то може легко розпастися і сам особовий звязок родини, а з тим упаде теж і головна підстава всего суспільного і державного життя.⁸⁾

⁶⁾ Braun — Berliner Vierteljahrsschrift 1875., II., 31.

⁷⁾ Англійське право не знає досі інституції легітими (Enneccerus-Kipp-Wolff: Lehrbuch des bürgerlichen Rechts, II. том, 3. часть, 7. вид. (1928), стор 427). Висока матеріальна і духовна культура не допускає некорисних наслідків такого систему.

⁸⁾ Огоновський: ор. cit., стор. 258.

Законодавство перелому XIX. і XX. століття, зокрема кодекси цивільні німецький і швейцарський — не вважають уже кожночасного власника спадкового майна чимсь випадковим. Порядок законного спадкоємства унормований у спосіб, що виказує дуже високу техніку, а навіть свого роду правничу елегантю, — приймає родинний зв'язок як рішальний при устійненні права до спадщини.⁹⁾ Нема в цей спосіб захитання природної тягlosti правних відносин, тому, що в місце відносно коротко живучої одиниці входить вже значно тривкіша ціла група, якою є родина. Спадкове право, що змагає злагіднити потрясення у маєткових відносинах, викликані смертю підмету тих відносин, — переказує спадщину померлого особам, що йому безпосередно чи посередно завдячують життя, або яким сам спадкодавець в такий сам спосіб своє життя завдячує.

Та при цьому нормованні найслухніші й найвлучніші законні приписи мусять все таки уступати місця відмінній волі спадкодавця,¹⁰⁾ — волі, яка є найчастіше лише моди-

⁹⁾ Момент привязання, любові та у зв'язку з тим згодної волі спадкодавця дається знаменито обосновати, якщо йде про діти спадкодавця, а навіть цілу першу парентелю. Зате момент цей виступає вже значно слабше, якщо йде про дальшу рідню, а вже зовсім не може мати примінення при системі необмеженого права спадкоємства (як у цив. німецькому кодексі), коли спадкодавець може і не чув ніколи про свого спадкоємця і навпаки — спадкоємець не знав спадкодавця. Можна би теж навести так яркий випадок, що спадкодавець зладив розпорядок останньої волі, що ним виразно виключив своїх законних спадкоємців від сукцесії, а розпорядок цей покажеться пізніше неважний з причини наприкл. формальних недостач — і якраз законні спадкоємці заберуть спадщину всупереч виразній волі спадкодавця. Теорія згодної волі, будована — якщо йде про австрійський цивільний кодекс — головню на змісті § 808. та на черговому укладі поодиноких уступів кодексу, — зникає з кінцем XIX. в. Вже Пфафф і Гофман (ор. cit. стор. 4. і наст.) приймають родинні зв'язки, а не згодовну волю спадкодавця, як підставу спадкового права. Так само Dr. Rudolf Leonhard: Der Einfluss des österr. bürgerl. Gesetzbuches auf die neue deutsche Erbfolgeordnung, часопис Grünhut'a т. 29, стор. 245. і н., St. Wróblewski: Kommentar zu §§ 531—824 austr. kod. cyw. (1904), стор. 21. і 545., Zasady dziedziczenia ab intestato (Czasopismo prawnicze i ekonomiczne, XVIII., стор. 163. і наст.).

Спадкове право німецького кодексу є наскрізь перейняте змаганням удержати й скриптити родинні зв'язки згідно зі старогерманськими традиціями — та протиставиться тенденціям, що могли б ці зв'язки ослабити. Стверджують це законодавні матеріяли, як: Bericht der Reichstagskommission über den Entwurf eines BGB (1896) стор. 304, Motive zu dem Entwurf eines BGB für das Deutsche Reich, т. V., стор. 356. і наст. Protokolle стор. 482, 483, а також література: Dr. Carl Crome: System des deutschen bürgerlichen Rechts (1912), т. V., стор. 46, Dernburg op. cit. стор. 2, 35, Dr. F. Endemann: op. cit. стор. 2, 3, 48, Gierke: op. cit. 548. і наст., Dr. Ernst Heymann: Die Grundzüge des gesetzlichen Verwandten-Erbrechts nach dem BGB für das Deutsche Reich, 1896, стор. 1, 3. і наст., Kretzschmar: op. cit. ст. 31, Planck-Strohal: Bürgerliches Gesetzbuch nebst Einführungsgesetz т. V., стор. 22, J. v. Staudinger: Kommentar zum BGB und dem Einf.-gesetze, т. V., вид. 7/8 (1914), стор. 21, і інші.

¹⁰⁾ „donec homo loquitur — lex tacet“ (Pfaff-Hoffmann op. cit. стор. 6).

фікацією законних приписів, але нерідко стоїть з тими приписами в суперечности, та майже все мусить бути респектована, бо так каже закон зперед стоїтькадесять літ. Законні приписи сходять до ролі виповнювання браків у розпорядженні останньої волі. (Розпорядження останньої волі буду називати завіщаннями чи тестаментами, тому, що інші законодавства не роблять різниці поміж тестаментами і кодицилями).

Найновіше законодавство, радше проект у першій мірі німецький, а правдоподібно теж і польський¹¹⁾ змагають до видатного обмеження свободи одиниці на річ ширших звязків: **родини й держави**. Покинення пересадного індивідуалізму і матеріалізму змінює основно теж і підстави спадкового права. Одиниця — як член колективів вищого ступня — має перемінитися з необмеженого пана теперішности, на посередника поміж минувиною і будучиною. Матеріальні добра не мають вже бути тільки предметами панування одиниць, — простими річами, але мають бути зібрані і впорядковані відповідно до їх цілі і вартости для одиниці і колективу. Якщо це станеться, тоді угруповання вищого ступня обіймуть владу над одиницею, а одиниця буде лише завідувати тими добрами, наче з поручення родини і держави, — та буде переказувати ті добра наступникам.

Спадкове право буде унормоване виключно по думці інтересів родини й держави, а не одиниці. Завдання спадкового права не буде полягати тільки на виконуванні волі спадкодавця, але на природному переказуванні вартостей при дбайливому помаганні родини і суспільности у їх слухних цілях і змаганнях. Тому ще сильніше, чим поміж живучими виступає на перший плян перед самоволею одиниці — поняття суспільного обовязку. У цей спосіб ясною стає тенденція нового спадкового права: самоволя одиниці мусить бути обмежена поняттями обовязку національної єдности. Відношення волі одиниці до суспільного обовязку, свободи до звязання — є основною проблемою нового спадкового права.¹²⁾ Нема тут очевидно бесіди про цілковите виключення волі спадкодавця. Надто далеко сягаюча перевага сус-

¹¹⁾ Про німецький проект появилася в останніх роках низка праць у „Zeitschrift der Akademie für Deutsches Recht“ (Берлін). Польський проект спадкового права (проф. Врублевського) є тяжко доступний, бо знаходиться дотепер у рукописі. Деяке поняття дають статті поміщені у правничих часописах: *Gazeta Sądowa Warszawska*, — річник XLVIII., стор. 81. і наст. — Henryk Konic: *Spadkobranie z prawa — (ustawowe) — referat dla Komisji Kodyfikacyjnej*, стор. 121. і н. — Edmund Landau: *Spadkobranie z prawa (ustawowe) przez krewnych*, *Czasopismo prawnicze i ekonomiczne*: St. Wróblewski: *op. cit.*, Ernest Till: *Uwagi do projektu zasad dziedziczenia ab intestato* prof. St. Wróblewskiego (річник XVIII., стор. 158 і наст.).

¹²⁾ Prof. H. Lange: *Grundfragen der Erneuerung des Erbrechtes* (Z. d. Ak. f. D. R. 1935., стор. 357. і наст.).

пільного елементу і звязане з тим перевищує конечну потребу обмеження свободи тестовання — моглоб поважно нарушити саму інституцію приватної власності — та становити в цей спосіб наближення до комунізму.¹³⁾ Висказ „extrema se tangunt” найшов би у цьому випадку повне своє potwierдження. У кожному випадку законний порядок спадкоємства має бути взором для тестаментового. Йде тут у першій мірі про це, щоби утруднювати роблення завіщань, а далі, щоби зміст завіщання в тих відносно небагатьох випадках, що в них завіщання буде зладжене, відповідав поданим вище правилам.¹⁴⁾

В тій цілі введено і плянується ввести ряд особових і річевих обмежень.

Законне дідичення має примінення зправила в тих випадках, що в них померлий не оставив важного завіщання. Одначе при цьому мусимо взяти під розвагу обставину, що дуже значний відсоток людей не може взагалі диспонувати своїм майном, чи то з фактичних чи з правних причин (передусім нелітні, що не осягнули приписаного віку, не мають права тестовання). Піднесення границі віку, що дає право тестувати, вменшує відразу кількість важних завіщань. Такою границею має бути покінчення 18 літ життя.¹⁵⁾ Дальше входить у гру законне дідичення, у тих випадках, коли спадко-

¹³⁾ Dr. W. Vogels: Inwieweit sind die Testamentsformen des BGB erneuerungsbedürftig (Z. d. Ak. f. D. R. 1935., стор. 635. і н.).

¹⁴⁾ Кодифікатори нового німецького спадкового права проголошують безоглядну супремачію законного порядку спадкоємства над тестаментовим та твердять, що дотепер було інакше. В дійсності законний порядок спадкоємства має вже від 1900. р. у цілій Німеччині рішальну перевагу. Стверджує це у першій мірі сам уклад німецького цив. кодексу, що ставить приписи про законне дідичення на початку п'ятої книги т. є цілого спадкового права, стверджують це законодавні матеріяли, що часто покликуються на давнє германське право, а законний порядок уважають взором для тестаментового. Далі ціла майже правнича німецька література з часу повстання кодексу приймає згідно значіння тестаментового спадкоємства як виїмку. Для прикладу подаю вислови кількох німецьких правників на цю тему: Dernburg: (op. cit. 2, 9) „Die Verwandtenerbfolge als primäre“, „Familienerbrecht an erster Stelle“, „gesetzliche Erbfolge an der Spitze“; подібно Heymann (op. cit. 44): „Die gesetzliche Erbfolge als die Grundlage des gesamten Erbrechts“; Crome (op. cit. 2, 45, 46, 302) „BGB geht von der gesetzlichen Verwandtenerbfolge aus“; „die Verfügungen als Ausnahme“, „gesetzliche Erbfolge als natürlicher Ausgangspunkt...“, als Grundlage...; дальше: Planck (op. cit. V, 6, 8); Kipp (op. cit. 7) „Voranstellung der gesetzlichen Berufung“, Kretzschmar (op. cit. 30): „gesetzliche Berufung des Erben in erster Reihe“, Konrad Cosack: Lehrbuch des deutschen bürgerlichen Rechts (3. вид., II. том., стор. 640): „gewillkürtes ergänzend dem gesetzlich“ і т. д. Противної думки є хіба один dr. Julius Binder: Erbrecht (Берлін, 1923), стор. 27). Значну перевагу кількості випадків законного дідичення над тестаментовим на терені діяння німецького кодексу — виказує статистика (Segall: Archiv für bürg. Recht 32, 455. і наст., Zwyczaże spadkowe włościan w Polsce, Cz. II. woj. pozn., pom. i Śląsk (J. Górski i Stefan Kuczkowski, 1929) стор. 53. і наст.

¹⁵⁾ Dr. W. Vogels: Der Stand der Vorarbeiten zur Erneuerung des deutschen Erbrechts (Z. d. Ak. f. D. R. 1937, стор. 743, і н.)

давець полишив завіщання, та установлення спадкоємця є неважне, або з іншої причини безуспішне (напр. покликаний не пережив спадкодавця, установлений спадкоємець не приймає спадщини, або узнають його негідним в розумінні закону і т. п.). Дотеперішнє законодавство не знало припису, що забороняв би спадкодавцеві установити своїм спадкоємцем певну категорію осіб, і це з тої причини, що з хвилиною, коли завіщання може вже бути виконане, — особа спадкодавця усувається зпід всяких земських санкцій за еventуальне на-рушення змістом завіщання обов'язуючих приписів. Такі санкції є спрямовані звичайно проти особи установленого спадкоємця. І так німецький закон з 5. листопада 1937, поміщений у нім. дневнику законів з 1937. р. на стор. 1161 постановляє у першому параграфі, що особа, яку позбавлено німецького громадянства на основі іншого знову закону з 1933. р.¹⁶⁾, як, також її жінка і діти не можуть нічого одержати по померлому німецькому громадянину. Дальший уступ того самого параграфу забороняє німецьким громадянам щонебудь дарувати повищим особам, і це під карою в'язниці до двох літ і гривни, або одної з тих кар.¹⁷⁾ Інституція цивільної смерти, — скасована в половині XIX. століття, — відживає. Всеобіймаюча своїми впливами держава не може дозволити, щоби німецькі громадяни підпомагали матеріально ворогів німецької нації.

Щодо річевих обмежень права тестовання, — то належить підкреслити, що вже віддавна респектовання волі спадкодавця не могло йти так далеко, щоби, наприклад, знищити цілу спадщину, спалити всі рухомості згідно з волею спадкодавця. Такі розпорядження були і є безуспішні на загальних засадах про добрі обичаї і публичний лад та моральність. Дальше, — не можна диспонувати актами поміж живими як і на випадок смерті річами *extra commercium*. В останніх часах німецький закон з 1933. р. про ділчичні господарства¹⁸⁾ усунув зпід довільної диспозиції цілі великі комплекси нерухоможностей, з котрих створено нові господарські одиниці, що переходять з батька на сина, способом у законі стисло унормованим, який не допускає ніякого відхилення. Про такий закон говориться від кількох літ у Польщі. Пригадаймо собі, що право тестовання розвинулося значно вчасніше, якщо йде про рухомості, а пізніше щойно появилось свободне диспонування нерухоможностями. Може надто

¹⁶⁾ Закон з 14/7. 1933 (RGBl. I. 480).

¹⁷⁾ Повний текст повищого закону поміщений у „Juristische Wochen-schrift“, 1937., стор. 3018. Понадто на стор. 3145. коротка стаття Dr. Seibert'a „Gesetzliche Erbbeschränkung“.

¹⁸⁾ Reichserbhofgesetz v. 29/9. 1933 (RGBl. I. 685) Глибока змістом стаття на тему цього закону поміщена у ч. 10. і 11. з 1936. р. Przegląd Sądowy: Dr. Stefan Grzybowski: Pojęcie spadku i dziedzica w powszechnym prawie spadkowym i w niemieckiej ustawie o zagrodach dziedzicznych (Сам закон має вже незвичайно багату німецьку спеціальну літературу.

сміле буде твердження, що тепер відбувається відворотний процес обмежування права тестовання, але подаю і стверджую факти. Тим способом ми вже є навіть у справах спадкових частинно на ґрунті публичного права. Додати тут можна обмеження у набуванні тестаментом ґрунтів у прикордонній полосі — та чужинцями.

В одному тільки випадку поширює нове спадкове право вільну диспозицію спадкодавця, і це таким способом, що дозволяє йому видідити кінцевого спадкоємця з нової незнаної досі причини. Згаданий вже німецький закон з 1937. року постановляє у 2. параграфі, що німецький громадянин або спорідненої раси може позбавити свого нащадка легітими, якщо цей нащадок як німецький громадянин заключив по дні 16/9 1935. р. подружжя з жидом, або без вимаганого дозволу заключив подружжя з жидівським мішанцем.¹⁹⁾ У тій постанові знову бачимо, як держава старається послідовно ввести також на терені спадкового права некорисні наслідки для осіб, що поступають незгідно з суспільно-державною політикою.

Далеко сягаючі впливи держави даються відчуті теж у ділянці спадкового права, що займається **формою** завіщань. Нове право старається запевнити державним властям вплив на зміст завіщання. Тому проєктовано цілковите скасування форми приватного власноручного завіщання. Одиною формою завіщання малаб бути прилюдна форма, причому особа співділаюча при заяві останньої волі, — отже суддя чи нотар, малиб право і обовязок повчити спадкодавця про доцільність такого, а не іншого розпорядження майном. Повищий проєкт змодифіковано в цей спосіб, що злагіднено форми прилюдного завіщання через скасування примусу участі свідків при зізнаванні останньої волі перед нотарем. Зайвість участі свідків, що на їх дискреції головнов менших місцевостях не все можна полягати, а дальше обниження до мінімум оплат за зізнання завіщання в публичній формі, — має причинитися до вменшення кількості приватних завіщань.²⁰⁾ Устні завіщання допускає німецьке право вже тепер тільки як надзвичайну форму в небезпеці життя.²¹⁾

І тепер приймим, що спадкодавець поконав усі труднощі звязані із зладженням завіщання: сам має право тестувати, особи установлені спадкоємцями можуть виступати в тому характері, спадкове майно не є виняте зпід права свободно диспозиції на випадок смерті, — а проте завіщання може бути неважне і це не тільки тоді, коли міститиме постанови

¹⁹⁾ Про расову приналежність рішають приписи нім. закону з 14/XI. 1935. (RGBl. I. 1333) та розп. вик. до закону про охорону німецької раси і чести з 13/XI. 1935. (RGBl. I. 1334).

²⁰⁾ Dr. H. Lange: Das Recht des Testaments, Tübingen. 937.

²¹⁾ §. 2250. і 2251. нім. код. цив.

протинві безглядно обов'язуючим законним приписам, але теж тоді, коли їх зміст протинвнтісн буде обов'язкам чесного спадкодавця. А обов'язком чесного спадкодавця є не забувати про своїх найближчих. Про неважність будуть рншати суди. Суди будуть теж мати право поправити хнбні постанови завнщання в суспнльно-корисному дусн в тих випадках, коли таке урегулювання покажеться доцнльне. Завнщання будуть могли заннтересованн особи оспорювати також нз цнєї причини, що по його зладженнн наступив розвнй особистих або економнчних вндносин оточення спадкодавця в напрямн очевидно нншому внд давнншого стану, а рнвночасно в напрямн, що його спадкодавець не передбачив. Можна буде врештн оспорювати завнщання з тої причини, що спадкодавець не рахувався з особистими та економнчними вндносинами сво- його оточення в хвнлінн зладження розпорядку останньої волн.²²⁾

ннтенцнєю нового законодавства є вмістити якнайбнльше випадків переходу спадщини на спадкоємців в рамці законного порядку дндичення. А цей останннй порядок виказує внд кнлькадесять лнт тенденцню до вменшування обсягу рндн, що є покликана до спадку. Дальших свояків, якн часто спадкодавця зовсім не знали н яких не знав спадкодавець, трактує закон рнвнорядно з чужими та спадщину признає державн. Проектується допущення до законного дндичення вже тнльки днднв з нащадками тзн, цнлу третю парентелю вклучно.²³⁾ Поднл спадщини на дрнбнн частки, що має часто мнсце при законному дндиченнн далекої рндн, — є економнчно небажаннй, та не находить обосновання у зв'язках кровн та почуваннях спнльностн походження, що є у таких випадках звичайно дуже слабн. Держава, що запевнює собі так значнний вплив при зладжуванні розпорядку останньої волн, а по отвореннн спадку користає з прогресивного спадкового податку, радо обнймає цнлу спадщину нз браку близької рндн та подруга. У правн спадкоємства того останнього зазначається тенденцня привернення права досмертного ужнткування або до часу поновного подружжа. Ця квестнє є ще дуже непевна.

Дуже ннтересннй є проект введення поднлу н вслнд за цим рнжного способу дндичення у вндношеннн до рнжних роднв спадщини; н так ннший споснб при нерухомостях, ннший при рухомостях, — тут знову ннший при добрах набутих власною працею, а ннший при родових добрах, ще ннший врештн, коли предметом спадщини малаб бутн лише готнвка²⁴⁾. Такн поднли — знанн зрештою у нсторнн спадкового права — впровадили бн значне замнщення у яснн н простн приписи закон-

²²⁾ Dr. W. Vogels: як внще пнд 15).

²³⁾ Bericht nber die zweite Arbeitstagung des Erbrechtsausschusses 1 — 6 Okt. 1935. (Z. d. Ak. f. D. R. 1935, 883); Prof. Bernhard Knbler: Erbrechtliche Betrachtungen (Z. d. Ak. f. D. R. 1936, 89 н н.).

²⁴⁾ Lange: як внще пнд 12).

ного спадкового права у парентелярному системі. У тій квестії теж не можу ще нічого ближчого сказати. Зате буде введена дуже корисна зміна у системі відповідальності спадкоємця за спадкові зобов'язання. Практика виказала, що дотеперішня засада необмеженої відповідальності є в дійсності незвичайно рідким виїмком, тому, що спадкоємці користають зправила з можливості умовного прийняття спадщини. Тому введеться принципіально один тільки рід відповідальності, і це обмежену відповідальність за довги, яка в деяких лише випадках, наприклад, умисного незладження у приписаному речинці інвентаря спадщини, — може перемінитися на необмежену відповідальність.²⁵⁾

У цей спосіб, у поодиноких тільки точках зазначив я найважливіші тенденції нового спадкового права, що починає виказувати деякі подібності до старого родинного середньовічного права. Часами держави завертаються до давніх інституцій та вводять їх наново; чи довго такі інституції видержують пробу життя серед змінених обставин, — це інша справа. Це вже залежить від того, чи враз з впровадженням давніх інституцій уподібнюються одночасно суспільні відносини до колишніх. Дерево пересаджене на інший ґрунт не прийметься, якщо не перенесеться разом з ним на нове місце землі, у якій розвивалося коріння дерева. Одна інституція перенесена на новий ґрунт не найде сприятливих умовин розвитку, — зате у товаристві цілого комплексу інших інституцій може розвинутиися і жити дуже довго. Незалежно від того, на як довго приймуться названі інституції спадкового права, хоч вони у дечому наближаються до середньовічного права, — не є середньовічним правом. Розвиток усяких проявів людської діяльності робить деколи вражіння повороту до давнього, — та по ближчому розгляненні справи — показується, що здогадний наворот є в дійсності розвитком по спіральній лінії, — мов те саме, але один поверх вище. Так і у нашому випадку, до спільного моменту великого значіння родини як підстави спадкового права, прилучується чинник держави як першорядний момент.

Завданням новітнього спадкового права стає: **вирівняти та зєдинити інтереси держави й родини**. Бо родина як клітина держави вимагає її охорони і дбайливої опіки.²⁶⁾

²⁵⁾ Prof. Dr. H. Sieber; Die Haftung für Nachlassschulden nach geltendem und künftigen Recht mit einem Gesetzesentwurf (Berlin 1937).

²⁶⁾ Kübler: як вище під 23).

Подібні, хоч не так далеко йдучі зміни у дотеперішньому законодавстві вводить італійський проєкт нового цивільного кодексу (René Rodière; La vocation successorale „ab intestat“ dans le projet italien de code civil, Bulletin trimestriel de la Société de Legislation Comparée, 1937., стор. 200—236.).

XV. Звичайні Загальні Збори „Союзу Українських Адвокатів“

відбулися дня 26. лютого 1938. р. у Львові, у власній домівці при вул. Костюшка ч. 5, I. поверх.

Збори відкрив президент **др. Кость Левицький** і ствердив прийвність 72. звичайних членів стоваришення. Відтак привитав прийвних членів товаришів, зокрема товариша сенатора **д-ра Антона Горбачевського**.

Опісля представив огляд головних напрямних праці в 1937. р. Першим завданням було те, щоби зорганізувати всіх українських адвокатів у своїй становій організації. Отсе завдання здійснюється частинно, бо число членів адвокатів С. У. А. зросло до 353, на 513 всіх українських адвокатів у Львові і на провінції. Далі підносить організаційну працю щодо прав, інтересів і достоїнности адвокатського звання та зазначає поступ у тій ділянці, що прозивився у частіших організаційних сходах, викладами й нарадами у Львові і в краю; відбуттям першої організаційної наради в Раві Руській та наміченням пляну організації наших товаришів адвокатів на заході. Вкінці звернув увагу на організацію наших українських аплікантів, що довели до відбуття в цьому році **першого Конгресу українських адвокатських аплікантів у Львові**.

З другого боку подав, що проєктована зміна права про устрій адвокатури загрожує не тільки здержанням приросту наших аплікантів, але вдаряє в основи адвокатської самоуправи, супроти чого піднімав Виділ С. У. А. всякі заходи в Адвокатській Раді у Львові і Начальній Раді у Варшаві, як також через своїх членів у Соймі і Сенаті. Цей стан взиває нас всіх товаришів: скріпити кадри нашої палестри в обороні наших прав.

Відкриваючи ці загальні збори, згадав президент **д-р Кость Левицький** про тих товаришів, що в минулому році відійшли від нас:

1) **Д-р Степан Федак**, довголітний адвокат у Львові, основник С. У. А., визначний громадянин і загально поважаний адвокат.

2) **Д-р Теофіль Окуневський**, бувший адвокат в Городенці, посол до Краєвого Сойму у Львові і Державної Ради у Відні, член Української Національної Ради і взірцевий громадянин.

3) **Д-р Володимир Гуркевич**, адвокат в Самборі і провідник організації, щирий товариш і поважаний адвокат,

що помер як меценат, полишаючи своє майно на наукові цілі **свого народу**.

4) **Д-р Мирон Кондрат**, адвокат в Турці і організатор Турчанщини.

5) **Д-р Пегро Войтович**, визначний адвокат і діяльний громадянин в Перемишлі.

6) **Д-р Михайло Західний**, адвокат в Бережанах та діяльний і щирий громадянин.

7) **Д-р Олександр Лисяк**, бувший адвокат у Львові і радний міста Львова. Належав до староруської партії, але в станових справах був все з нами.

8) **Д-р Олександр Маркевич**, адвокат в Підгайцях.

9) **Сергій Богданівський**, адвокат в Луцьку.

10) **Д-р Володимир Левицький**, адвокат в Рогатині.

Зібрані товариші члени С.У.А. повстанням з місць зложили честь пам'яті померших товаришів.

На секретарів Загальних Зборів покликав президент адвокатів: мігра Зиновія Решетилевича зі Львова і д-ра Володимира Чуму з Бродів.

По відчитанні і прийнятті протоколу з попередніх загальних зборів С. У. А. з дня 13. лютого 1937. р., предложив заступник секретаря товариш **д-р Володимир Лициняк**: звідомлення з загальної діяльності С. У. А. за 1937. рік.

На 929 адвокатів у Львові та 1.658 адвокатів на провінції, значить на 2.587 адвокатів, український стан палестри виносить 17.5%. Надзвичайних членів, це є аплікантів було 180 в С. У. А. в 1937. р.

С. У. А. вдержував постійний зв'язок з членами у Львові і на провінції. Справа наукової діяльності відзеркалюється в органі: „Життя і Право“. Загал членів ставиться майже байдуже до свого органу, а члени з Тернопільщини жадають, щоби цей журнал перемінити на місячник. Товариські відносини більше наладані та справи між товаришами прихильно поладжені. Обезпечення в Адвокатській Палаті у Львові є дешеве і треба пильнувати, бо наслідком занедбань наших товаришів, зі шкодою для їх родин пропало звиж 50.000 золотих, в останніх роках.

Звідомлення з **організаційної діяльності** складав товариш **д-р Роман Перфецький**. Під організаційним оглядом є слідний поступ між нашими членами, бо у звіттовому році відбулися сходини і наради майже у всіх місцях окружних судів, з виїмком Станіславова, Самбора, Бережан і Рівного. До передових організацій належать: Тернопіль, Львів, Коломия, Чортків і Стрий.

Касове звідомлення предложив товариш **д-р Кость Паньківський**. Стан готівки з 1. січня 1937. р. виказує: 337.21 зол. Прибуток в 1937. році: членські вкладки принесли кво-

ту 1.488.25 золотих; передплата на „Життя і Право“ 1.190.73 золотих; врати на Альманах 68.00 золотих; вписове на запасний фонд 24.00 золотих і дописані відсотки 15 золотих, разом : 3.123.68 золотих. По покритті видатків, стан готівки з 31. грудня 1937. р. в квоті: 525.65 золотих.

Звідомлення з діяльності Секції аплікантів складав **мгр. Юрій Старосольський**. Діяльність стояла під знаком : об'єднати в рядах Секції всіх українських аплікантів, і до того ведено оживлену пропаганду, бо удержувано звязки з товаришами в краю, як також уміщувано статті в пресі про аплікантські справи. Члени Секції відбували також свої сходи з рефератами, і підшукували праці товаришам.

З черги, товариш адвокат **д-р Олександр Марітчак** поставив внесок іменем Контрольної Комісії, щоби Збори признали абсолюторію Виділові С. У. А.

Над цими звітами розвинулась оживлена дискусія. Зокрема, промовляли: адвокат **д-р Тит Залуцький з Рудок**, щоби всі члени правильно платили вкладки та виконували всі доручення Виділу С. У. А.

Мгр Маріян Дзьоба обговорив важке матеріяльне положення українських адвокатських аплікантів.

Адвокат **д-р Микола Рибак** з Перемишля накликував до збереження моралі у взаємовідносинах українських адвокатів між собою.

Адвокат **д-р Лев Ганкевич** зі Львова порушив справу оживлення журналу „Життя і Право“ та збереження прав української мови, як також здержування нездорової конкуренції, а вкінці підчеркнув, що в році 1938. в ряди української палестри вступила перша жінка українка : **мгр. Ольга Люстіг Ганицька**.

Адвокат **д-р Володимир Лисий** з Тернополя уосновував справу переміни чвертьрічника „Життя і Право“ на місячник, при підмозі наших установ.

Адвокат **д-р Олександр Павенцький** зі Львова відповідав, чому „руські“ адвокати вживають у зносинах з владою польської мови.

Адвокат **д-р Степан Біляк** зі Львова торкнувся справ нехтування української мови в суді, з приводу обіжника б. президента львівського апеляційного суду.

Адвокат **Іван Білінський** з Самбора жалується, що мало є організаційної праці між адвокатами в краю та висказує побажання до Виділу С. У. А., щоби обіжниками більше заінтересувати членів.

Адвокат **д-р Данило Богачевський** з Рави Руської порушує справу вживання української мови в судах та етично-моральну сторінку відносин адвокатів між собою, — при чому взиває товаришів до доброго співжиття.

Адвокат д-р Володимир Мурович з Галича звертає увагу на важке матеріяльне положення української палести та висказує побажання, щоби кинути клич до загалу нашого громадянства.

По скінченій дискусії, президент д-р Кость Левицький зреасумував всі поставлені **внески як побажання до Виділу**, що Загальні Збори прийняли та одноголосно прийняли до відома звідомлення Виділу з його діяльності і згідно з внеском товариша д-ра Олександра Марітчака ухвалили абсолюторію уступаючому Виділові.

На внесок адвоката д-ра Фрица Свістеля Збори одноголосно, через аклямацію вибрали президентом С.У.А. **д-ра Костя Левицького**, першим віцепрезидентом **д-ра Михайла Волошина**, а на членів Виділу вибрані товариші адвокати: Д-р. Лев Ганкевич, д-р Степан Біляк, д-р Степан Ганицький, м-р Роман Криштальський, проф. д-р Володимир Старосольський, д-р Роман Перфецький, д-р Евген Щуровський, д-р Дмитро Сосюкало, д-р Володимир Лициняк і д-р Кость Паньківський.

До Контрольної Комісії ввійшли: Д-р Нестор Савчак, д-р Олександр Марітчак і д-р Евген Давидяк.

Делегатом аплікантів вибрано голову Секції Аплікантів: М-ра Юрія Фединського.

М. Я.

Конгрес Українських Аплікантів

I.

В дні 20. лютого 1938. р. відбувся у Львові, в жовтій салі „Народнього Дому“: I. Конгрес українських аплікантів. Конгрес скликала Секція Аплікантів при С. У. А. у Львові, з програмою: 1. Відкриття Конгресу, вибір Президії. 2. Реферат: „Громадянські завдання адвокатури“ — тов. м-р Микола Цейко. 3. Реферат: „Нові тенденції у спадковому праві“ тов. м-р Юрій Фединський. 4. Реферат: „Карне право С. Р. С. Р. — характеристика“ — тов. м-р Юрій Старосольський. 5. Реферат про положення українських аплікантів — тов. м-р Юрій Пачовський. 6. Реферат про зміну устрою адвокатури — тов. м-р Маріян Дзьоба. 7. Реферат організаційно діяльностевий, тов. м-р Лев Дубас. 8. Вибір Управи Секції. 9. Ухвалення резолюцій. 10. Евентуалія. 11. Закриття Конгресу.

Конгрес відкриває в годині 10-ій голова Секції Аплікантів м-р Юрій Старосольський. Короткими і ясними словами подає присутним до відома, що спонукало ініціаторів скликати конгрес та які завдання Конгресу.

— „Головна спонука скликання конгресу“ — говорить промовець — це передовсім konieczність зорганізувати загальні українських адвокатських аплікантів. Загроза нового закону про устрій адвокатури, що спрямований проти самих підстав адвокатського стану, а разом свідомість широким завдань української адвокатури, примушують українську адвокатуру скріпити свою станову організацію. Бо тільки спільними силами, об'єднана в одній сильній організації зможе українська адвокатура перетривати і успішно оборонитися перед небезпекою, що над нею зависла. Обов'язок організації лежить також на адвокатських аплікантах. Організація аплікантів виказувала багато недомагань. Усунути ці недомагання, а разом дати трівку підставу для дальших організаційних праць і устійнити витичні праці має дати саме Конгрес“.

Слідє вибір Президії Конгресу в складі: предсідник: тов. Юрій Старосольський; заступники: тов. Мирон Богун, тов. Леонтій Крушельницький. На секретарів покликано: тов. Теодозію Попович і тов. Олександра Дроздовського.

Після того зголошується до слова тов. Ясеницький (Станиславів) та ставить внесення, щоби до Іх Ексцеленції Митрополита А. гр. Шептицького вислати таку заяву:

„Обстоюючи засаду пошанування наших авторитетів та у відповідь на відомі напади на греко-католицьку Церкву і її Спарха, І. Конгрес Українських Аплікантів пересилає вияви відданости і синівської любови Іх Ексцеленції Митрополитові Андрееві гр. Шептицькому за оборону прав української Церкви і Нації“.

Внесення Конгрес приймає гучними оплесками.

Слідують привіти. Від С. У. А. вітає Конгрес віцепрезидент С. У. А. д-р Михайло Волошин. Від Адвокатської Ради і Деканату Палати Адвокатів у Львові вітає Конгрес адв. д-р Олександр Марітчак.

Предсідник вітає зчєрґи сеніора української палестри Вп. Президента адв. д-ра Костя Левицького, що в тому часі ввійшов на сально, — виправдуючи своє спізнєне прибуття своїм побутом у Варшаві. Зчєрґи слідє відчитання привітів надісланих від Його Маґн. Ректора Українського Вільного Університету в Празі, академічного Сенату і Колегії професорів, — від Деканату факультету права і сусп. наук Українського Вільного Університету в Празі. — від Українського Технічно-Господарського Інституту Позаочного Навчання в Подєбрадах, — від Українського Лікарського Товариства у Львові, — Католицької Асоціяції Української Молоді „Орли“ у Львові, — В-тва „Українська Преса“ у Львові і тов. м-ра Симона Ярослава Кальби в Бельгії.

Після того до слова приходить тов. Микола Ценко з рефератом „Громадянські завдання Адвокатури“.

Представивши коротко історію української адвокатури та заслуги, які українська адвокатура віддала українській нації, зокрема на західних землях, перейшов референт до обговорення завдань української адвокатури супроти свого громадянства в сучасну пору. „Добрий адвокат — добрий громадянин“, — оце по думці референта начальний клич українського адвоката. Праця серед власного громадянства мусить становити інтегральну частину занять українського адвоката. В час лихоліття треба зосередити всі сили нації для творчої праці. А українська адвокатура у тій творчій праці займала і надалі мусить займати дуже поважну участь.

Слідують два дальші реферати, — тов. Юрія Фединського — „Нові тенденції у спадковому праві“ та тов. Юрія Старосольського „Карне право С. Р. С. Р.“ Оба ці реферати друкуватимуться на окремому місці. Дискусію над усіма трьома рефератами відложено до другої частини нарад Конгресу, — та на тому вичерпано ранішню програму Конгресу.

II.

Пополудневі наради учасників Конгресу починаються в год. 16-й. Після вибору Комісії-матки і Резолюційної Комісії, до слова приходить тов. Юрій Пачовський з рефератом про положення українських аплікантів.

Референт накреслив умовни, що в них приходиться працювати українським адвокатським аплікантам та вказав на невідрадне положення матеріяльне, а часто і моральне, у якому вони знаходяться. Апліканти по більшій частині працюють зовсім безплатно, решта одержує мінімальну винагороду від 30 до 80 зол., а тільки нечисленні виїмки мають понад 100 зол.

Дальше референт звернув увагу, що взаємні відносини між адвокатами і аплікантами не все добре укладаються, а це стає причиною різних непорозумінь та загального недоволення.

Позатим причиною незavidного положення аплікантів вважає референт також завеликий наплив до адвокатури людей, які зовсім до неї не надаються та не мають ніякого замилювання до цього звання, а ідуть до неї тільки ізза браку можности довільного вибору іншої праці. У звязку із напливом такого матеріялу до адвокатури серед аплікантів обнижується фахове знання та здатність до виконуваних завдань адвоката.

Ці причини шкодять загальові аплікантів, та спричинюють важке її положення. Апліканти мусять енергійно жадати направи умовин серед яких працюють, а з другої сторони мусять із себе давати багато та ставити до себе самих великі вимоги.

На кінець референт візвав Конгрес, щоб підшукав успішні способи змінити лихе положення аплікантів, бо такий стан, колиб мав тривати довше, може принести непередвиджені наслідки для української палестри.

В другому зчерги рефераті про зміну устрою адвокатури референт тов. Маріян Дзьоба, подавши до відомства сутні зміни в устрою адвокатури, проєктовані новим законопроектом, — зясував усі обмеження, що з постанов цього законопроекту випливають та накреслив загальну характеристику законопроекту; вказав також, який вплив будуть мати постанови цього законопроекту на життя і значіння адвокатури, колиб він став законом.

— „В основу законопроекту“ — на думку референта — „лягли соціяльні і політичні мотиви. Соціяльні, — це передовсім стремління до поправки матеріяльного стану адвокатури. Закон, маючи на меті обмежити доплив до адвокатури, а тим самим чисельно адвокатуру уменшити, — хоче в той спосіб поправити матеріяльні умовини адвокатури. Одначе проєктодавці забувають, що мали б право вживати того способу тільки тоді, коли б наперед усунули всі інші причини матеріяльного занепаду адвокатури. Повинні б передовсім усунути обмеження агенд адвокатури, зреформувати судові оплати, зреформувати адвокатську тарифу і т. д. і т. д. Бо це головна причина злих матеріяльних відносин в адвокатурі. Щойно після того мали б право уживати такого способу, як насильне обмежіння допливу до адвокатури.

Куди одначе важнішими є політичні мотиви. Закон цей звернений передовсім проти меншин, зокрема українців і жидів. Але коли у жидів актуальною є тільки справа кількостевого обмеження, то в українців рівно важною є справа якоевого обмеження. Йде про те, щоби адвокатуру зробити недоступною для „небажаних“. Введення примусової судової практики, а дальше введення постанов, що уможливають перенесення та заборону свобідного поселювання адвоката — було б звернене передовсім проти українців. Проєктодавцям йде про те, щоби адвокатурі відібрати і ті рештки незалежности її вільного звання, які вона вміла ще зберегти.

Становище української адвокатури, як і взагалі всеї адвокатури до цього законопроекту негативне. Та змінити щонебудь українська адвокатура не всилі. І тому тим більша

конечність ціпкої організації, бо тільки власними силами і в оперті об ціле українське громадянство зможе український адвокат устоятися в тій для нього тяжкій ситуації“.

Вкінці слідує останній організаційно - діяльностейий реферат тов. Льва Дубаса.

Після рефератів вивязалася жива дискусія над усіми порушеними в рефератах проблемами. Довше спинилися дискуситанти над обговоренням важкого положення адвокатських аплікантив, шукаючи рівночасно способів для поправи цього положення. Дальше обговорено відношення до законопроекту про зміну устрою адвокатури, підкреслено обовязок громадянської праці і багато других актуальних справ.

Наради Конгресу найшли своє оформлення у резолюціях ухвалених Конгресом.

По замкненні дискусії та по уділенні абсолюторії Управі, вибрано нову Управу, на внесення Комісії-матки в складі: голова: тов. Юрій Фединський; члени: тт.: Микола Ценко, Маріян Дзьоба, Лев Дубас, Олександр Дроздовський, Петро Конюх, і Юрій Пачовський.

Після відчитання та ухвалення резолюцій та порушенні ще кількох дрібних справ, — предсідник тов. м-р Юрій Старосольський в год. 21.30 замкнув наради Конгресу.

Конгрес закінчено відспіванням національного гимну.

III.

I. Конгрес українських аплікантив це перша того роду імпреза в житті української адвокатури. Відбувся він в часах, коли положення української адвокатури як ніколи перед тим важке. Учасники Конгресу здавали собі справу з того, що хто зна, чи вони не останні, які ще рвійдуть до української адвокатури, що після них українська адвокатура буде посилюватися тільки одиницями. Багато було таких, яким вже і тепер, з огляду на новий законопроект, грозить скреслення з листи аплікантив і замкнення доступу до адвокатури. І це може багато причинилося до того, що характер Конгресу був дуже діловий і поважний. Але не бачилося в учасників пригноблення. Навпаки. Віра в себе, а навіть бадьорість ціхували багатьох промовців. І це було найвідрадніше.

Конгрес сповнив свої завдання. Треба вірити, що успіхи Конгресу остануть трівкими. Треба вірити, що молода українська палестра ввійде в життя ціпка і зорганізована. Вкінці треба і муситься вірити, що сповнить ті важкі обовязки, які на ній тяжать.

Та до цього треба багато жертвенної праці та щирої співпраці всіх товаришів.

Справа Посмертного Фонду.

На останніх Зборах С. У. А. порушили деякі Товариші справу Посмертного Фонду при С. У. А.

На цьому місці даємо деякі вияснення.

Посмертний Фонд при С. У. А. покликано до життя зараз по оснуванні самого Союзу. Ініціатива й ведення посмертного фонду спочивала в руках д-ра А. Говиковича. Ціллю його було давати хочби незначну поміч вдовам та сиротам по Товаришах, що забезпечилися у Фонді. Не був він примусовий і тому лише деякі Товариші добровільно згодилися складати спершу по 1 доларові, а опісля по 5 зол. одноразово після кожного випадку смерті між членами цього Посмертного Фонду. Із зложених грошей вдова мала одержувати 80 проц. з цілої суми, а 20 проц. мало йти на залізний капітал Посмертного Фонду, що служити мав доразовим підмогам.

Такий стан тривав до 1929 року. На Посмертний Фонд впливали що правда невеликі квоти, але й вони були до деякої міри помічно для вдів по Товаришах.

На Загальних Зборах С. У. А. в 1929 році рішено поширити обов'язок належання до Посмертного Фонду на всіх членів С. У. А. На жаль, ця постанова не принесла бажаних наслідків. На численні пригадки й заклики лише мале число Товаришів відгукнулося. Заінтересування Фондом маліло, Союз не в силі був давати ніяких посмертних підмог, так що спершу анульовано на Загальних Зборах в 1935 році примус належання до Посмертного Фонду, а опісля в 1937 році його цілковито скасовано.

Посмертний Фонд, у цьому виді, як його подумали його перші творці, міг відограти чималу роль, якби ця ідея була стрінула повне зрозуміння серед Товаришів. Адже навіть при малих станових організаціях існують посмертні фонди, може з меншими вкладами і ці фонди нераз стають у помочі вдовам й сиротам по померших членах, даючи їм змогу покрити принаймні найконечніші видатки на похорони. Куди більшу поміч малиб вдови й сироти по Товаришах, членах Союзу, якби підійшли до справи посмертного фонду з більшим зрозумінням і більшою журою про своїх найближчих. Чейже квота 5 зол. від випадку до випадку не є знову так велика і не стоїть у ніякій пропорції до самої цілі.

Нав'язуючи до дискусії на останніх Загальних Зборах, Виділ С. У. А. передає справу реактивування Посмертного Фонду під розвагу Товаришам. Цією справою повинні поінтересуватися окружні сходи Товаришів, вирішуючи чи

загалом вважають за доцільне Фонд відновити, в якому виді, яка повинна бути одноразова вкладка, як має виглядати розподіл і т. д.

Виділ Союзу, познайомившись з повзятими постановами та проектами, візьме на їх основі відповідне рішення.

Дд. Кость Паньківський.

Оречення Найвищого Суду.

ДО АРТ. 212. §. 2. і 388. КОД. ЗОБ. ТА АРТ. 11. УСТ. 2. а)
ЗАК. ПРО ОХОР. ЛЬОКАТ.

Винаймаючий може зачислити заплату на залеблі чиншеві рати, коли чинш є платний у місячних ратах, хоч льокатор застерігає собі, що платить біжучі рати.

З мотивів: Повновласник пізваних піддержує закид, що пізвана заплатила 31. I. 1935. 280 зол. і виразно застереглася, що платить рату за січень, була отже довжна лиш одну рату за грудень 1934. Арт. 212. §. 2. код. зоб. каже, що віритель має право перш усього покрити залеблі кошти, відсотки і рати. Позовниці мали проте право зачислити квоту 280 зол. на довжний чинш за попередні місяці. Погляд пізваних, що тут має примінення припис арт. 212. §. 1. к. з. є нестійний, бо не йде тут про кілька довгів з різних титулів, а про один довг за комірне, платний у місячних ратах. Колиб льокатор мав право вказувати, котру рату хоче заплатити, то міг би платити чинш що другий місяць і не можна б ніколи устійнити, що залягає він з заплатою двох слідуєчих по собі рат. (Ореч. Н. С. з 4. V. 1936. С. III. 781/36.).

ДО АРТ. 156. і 166. К. З. і ЗАКОНУ З 5. III. 1869. В. ЗАК. 27.

Хоч закон з 5. III. 1869. В. З. ч. 27. про відповідальність залізниці покликується на приписи §§. 1325—1327. ц. з., котрі не передбачують рекомпенсати за моральну кривду, проте надолуження таке прислугує, якщо квестія відповідальности залізниці підпадає постановам код. зоб.

З мотивів: По думці виразної постанови арт. XIV. прип. впр. к. з., коли приписи закону удержаного в силі, покликаються на необовязуючі вже приписи закону, тоді замість тих приписів, отже як в даному випадку відносно обсягу відшкодування, стосувати треба арт. 166. к. з. Безосновний є закид касації, начеб не було правної підстави признати позовникові ренту з приводу втрати грошевої підмоги, яку давав позовникові померший син на удержання і образування дітей позовника, бо якраз арт. 162.

§. 3. к. з. саме передбачує признання відшкодування за втрату засобів удержання, які давав померший добровільно і постійно особам близьким. (Ореч. Н. С. 6. VI. 1936. С. II. 292/36).

ДО §. 796. Ц. 3.

Правіж подруга з титулу недостаючого йому удержання може бути заспокоєний з цілої чистої спадщини, коли спадкові доходи не вистарчають на покриття того удержання.

З мотивів: Правіж з §. 796. ц. з. не має характеру правіжу за легітиму, ані сурогату такого правіжу, не може бути обмежений до спадкової часті подруга, що пережив помершого, якщо та часть не вистає на потрібне, відповідне удержання. З тої причини не може бути обмежений до доходів з чистої спадщини. Жадання з §. 796. ц. з., як законний аліmentaційний правіж, обтяжує цілу чисту спадщину, перед правіжами всіх спадкоємців помершого, навіть кінцевих і легатарів і має бути заспокоєне навіть при дідиченні з закону, якщо уділ подруга в спадщині не вистарчає на заспокоєння приличного удержання. (Ореч. Н. С. 3. VII. 1936. С. II. 618/36).

ДО §. 821. Ц. 3.

Спадкоємці відповідають солідарно за векселеві зобов'язання спадкодавця, хочби прийняли спадщину на основі інвентаря.

З мотивів: §. 821. ц. з. не виключує солідарної відповідальности спадкоємців, коли спадковий довг мав бути сплачений неподільно. Інакше солідарний характер зобов'язання бувби затрачений, що булоб противне законі. Спадкоємці репрезентують особу спадкодавця і не можуть бути в кращій ситуації, як сам спадкодавець. (Ореч. Н. С. з 13. I. 1937. С. II. 2112/36).

ДО §. 879. Ц. 3. — (АРТ. 56. К. 3.).

Договір, яким працедавець зобов'язується не робити карного донесення проти працівника та видати йому свідоцтво праці, що звільнено його на власне бажання, — за зобов'язання третіх осіб винагородити шкоду, спричинену провинною працівника, — є неважний, бо противиться публичному порядку й добрим обичаям.

З мотивів: Зобов'язання позовниці, що не зробить донесення проти Б. Н., спонукало пізваних до того, що вони поручили за недостачі в касі спричинені Б. Н. Су-проти того отже, що зобов'язання пізваних мало лише одну ціль: охоронити Б. Н. від карної відповідальности, їх

зобов'язання треба уважати умовним (§. 901, 897, 696 ц. з.— арт. 46. і сл. код. зоб.). Коли ж то зобов'язання, зависиме від доповнення недозволеної умовини є неважне, позовниця не може встоятись зі своїм правіжем, спертим на цьому неважному договорі. (Ореч. Н. С. з 23. XI. 1936. С. II. 1567/36).

ДО §§. 1217., 1247. і 948. Ц. З.

Даровини з огляду на будуче подружжя (проптер нупціяс) не можна відкликати з причини великої невдячності, бо вона є подружним договором в розумінні §. 1217. ц. з. Можна одначе таку даровину відкликати, коли це умовно застережено. Умовне застереження, що надає даруючому право розв'язати або відкликати даровину проптер нупціяс, право вяже. (О. Н. С. в складі 7. суддів з 16. V. 1936. С. II. 2666/35.).

З мотивів: Даровина проптер нупціяс, до котрої відноситься припис §. 1247. ц. з., так само як даровина, котрої ціллю є вивінування, — є по своїй суті подружним договором (§. 1217. ц. з.), невідкличним або звичайною даровиною, котру можна відкликати з причин означених в §§. 947—954. ц. з. Сталої границі між подружним договором, а даровиною з §. 1247. ц. з. устійнити не можна, з причини різнородности випадків і критеріїв, що ті даровини характеризують. Тільки у конкретному випадкові, по точному розгляненні справи, себто устійненні змісту договору і волі сторін, можна дійти до висновку, чи мається до діла з даровиною проптер нупціяс, що вивінує. Об'єктивним критерієм даровини проптер нупціяс є намір унормувати маєтково-правне відношення подругів (наречених). Договори проптер нупціяс заключені в межах законного обов'язку не є даровинами і тому не підпадають під приписи §§. 1217. і 1247. ц. з., що відносяться виключно до даровин з огляду на майбутнє подружжя. Помилковий одначе є погляд, начеби застереження в договорі даровини, з огляду на майбутнє подружжя, з причини відкликання даровини було недопустиме і без правних наслідків. Закон в тому напрямі волі сторін зовсім не обмежує.

ДО АРТ. 10. П. 3. 6.) К. П. Ц.

Означення „грошовий правіж, що слідує з найму“ обіймає всякі грошові правіжі, що є наслідком договору найму і дальших договорів, що доповнюють первісний договір про наєм, як теж правіжі, що заіснували з виконання самого найму.

З мотивів: Необоснований є закид касатора, що домагання звороту кавції не підпадає під постанову арт.

10. п. 3. 6). к. п. ц. і що взаїмний позов про зворот кавції в квоті 4.500 зол. повинен був гор. суд відкинути. (Ореч. Н. С. з 19. X. 1936. С. III. 517/36.).

ДО АРТ. 40. §. 1. К. П. Ц. І 308., 951. Ц. 3.

Позов про видачу дарованої нерухомости для доповнення легітими кінцевого дідича є правіщем облігаторійним, а не річевим в розумінні арт. 40. §. 1. к. п. ц. і тому не належить до виключної властивости суду місця положення тої нерухомости.

З мотивів: Предметом облігаторійних зобов'язань не мусять бути гроші, а можуть бути ними також нерухомости. Тому сам предмет чинитьби не рішає про характер права, як річевого. Правіж про легітиму є вірительністю, хоч само жадання позову може обнімати видачу нерухомости. (Ореч. Н. С. 16. VI. 1936 С. II. 521/36.)

ДО АРТ. 212., 236., 208. К. П. Ц.

Можна внести водночас кілька позовів, — кожний на суму до 1.000 зол. до городського суду замість один позов до окружного суду, — змінюючи тим чином властивість суду, хочби домагання було платне і можна було його домагатись у одному речинці, та спиралося на одній фактичній і правовій основі.

(Ухвала Н. С. в складі 7 суддів з 15. V. 1937. С. III. 781/35).

ДО АРТ. 567. §. К. П. Ц. і 1500. Ц. 3.

Позагіпотечний власник нерухомости може домагатись по думці арт. 567. §. 1. к. п. ц. звільнення нерухомости від екзекуції, веденої проти гіпотечного власника по збуттю нерухомости і відданні її в посідання позовникові.

З мотивів: Віритель може вести екзекуцію тільки з майна свого довжника (арт. 534., 541., 542., 581., 631., 654., 679. п. 6. кпц.), а не з майна третьої особи. Пізваний банк не міг би покликатися на добру віру і довіря до ґрунтови книг, бо не осягнув права заставу для своєї претенсії на основі договору, а тільки для того роду трансакції обов'язує засада довіря до ґрунтових книг.

(Ореч. Н. С. з 9. XI. 1936. С. II. 1520/36).

ДО АРТ. 637. І сл. К. П. Ц.

Екзекуційне заставлення вірительности не є однозначне з цесією і не викликає наслідків цесії. Довжник занятої вірительности попадає в проволоку супроти свого безпосереднього вірителя, якщо не заспокоїть в реченні вірителя, котрий заяв вірительність.

(Ореч. Н. С. 8. X. 1936. С. II. 1473/36 36. О. ч. 151/36).

АРТ. 82. НОТАР. ПРАВА.

Договір про знесення співвласности не вимагає форми нотарійного акту.

З мотивів: Припис арт. 82. права про нотаріят з 27. X. 1932. (Б. З. ч. 84/609.) не обнімає договорів про знесення співвласности, бо співвласність є правом річевим, і припис цей наказує додержати форму нотарійного акту тільки при договорах про перенесення, обмеження і обтяження власности, — отже для договорів облігаційного права. Знесення співвласности є реалізацією права, що випливає з закону, а не з договору.

Ореч. Н. С. з 6. VIII. 1936. С. II. 682/36).

Подав **М. Бараболяк.**

Оречення Найв. Адмін. Трибуналу.

ПОСТУПОВАННЯ ПЕРЕД Н. А. Т.

Вирішення, видане на основі арт. 101. права про адмін. поступовання (поз. 341. Дн. З. з 1928.), владою, що підлягає вищій владі, не є остаточним рішенням. (17/9. 1936. ч. рей. 8103/33).

Загальне покликання в скарзі до Н. А. Т. на зміст відкликання не може вважатися докладним означенням причин заскарження по думці арт. 58. розп. про Н. А. Т. (4/11. 1936. ч. рей. 4595/35).

ПОСТУПОВАННЯ ПЕРЕД АДМІНІСТР. ВЛАДОЮ.

На основі арт. 86. розп. про адм. поступ. (поз. 341. Дн. З. з 1928. р.) Воевідський Уряд не є управнений узнати за остаточне своє вирішення, що віддаляє відкликання від рішення заведення обезп. умових працівників як спізнене. (25/6. 1936. ч. рей. 2758/34).

В обсязі виконування адміністраційних рішень і заряджень, що важно запади, сторони можуть боронити своїх прав в тоці адміністрац. інстанцій, і шляхом скарги до Н. А. Т., але тільки щодо згідности виконних чинностей з рішенням або зарядженням, що є їх формальною підставою (19. XI. 1936. ч. рей. 83/34).

Критерією можливости примінювання пізваною владою припису обнятого уст. 2. арт. 90. права про адмін. поступ. є момент, чи у випадку ухилення Н. А. Т. при узглядненні замітів скарги рішення першого, пізвана влада могла б в місце ухиленого видати нове рішення того самого змісту, що змінене рішення. (20/11. 1936. ч. рей. 2729/34).

Присудів Н. А. Т. не мож вважати за нову обставину, що обосновує зновлення поступовання, передбачене арт. 95.

розп. про адм. поступ. (поз. 341. Дн. З. з. 1928. р.). (19/10. 1936. ч. рей. 9782/33).

У зновленому поступованні влада має обмежитися до розслідування і оцінки лише тих обставин, що в зновлюючій рішенні були вказані як причина зновлення, а видаючи у висліді зновленого поступовання відмовне рішення, має обоснувати його так, щоби вже із змісту цього вирішення було видно, що видано його в границях причин зновлення. (20/1. 1936. ч. рей. 2622/33).

Полишення подання без полагодження на основі арт. 71. розп. про адмін. поступ. (поз. 341. Дн. З. з. 1928. р.), може бути в тоці адмін. інстанцій і шляхом скарги до Н. А. Т. квестіоноване. (21/4. 1937. ч. рей. 2821/34).

ЕМЕРИТУРИ.

Час завішення в службі судді вчислюється до емерит. вислуги, о скільки перенесення в стан спочинку не наступило в дисциплінарній дорозі. (9/10. 1936. ч. рей. 9458/33).

До речинця 10-літньої держ. служби, вимаганого арт. 11. уст. 1. зак. емерит. з 11/12. 1923., поз. 380. Дн. З. з. 1931. р., підлягає зачисленню державна служба відбута в б. забірній державі, а почислима до емерит. вислуги на основі арт. 81. того закону. (7/10. 1936. ч. рей. 8329/33).

ЛІСОВІ СПРАВИ.

Обставина, що в ґрунт. книзі і в катастрі ґрунтова парцеля є вписана як ліс, сама собою не стоїть на перепоні, щоби узнати її за лісову парцелю в розумінні розпор. През. Рп. П. з 24/6. 1927., поз. 932/32. Дн. З. (29/9. 1936. ч. р. 9244/33).

ЦЕРКОВНІ СПРАВИ.

Про засаду, висоту і обовязок церковної конкуренції, що обтяжує сторону на основі австр. закону з 31/12. 1894. ч. 7. Дн. З. з. 1895. і §. 8. т. 2. Гал. Закону про церковну конкуренцію з 15/8. 1866., зміненого зак. з 16/4. 1896., ч. 25. Дн. Зак., рішають на области б. Галичини повітові старости в характері І. інст. (29/9. 1936. ч. рей. 9467/33).

ШКІЛЬНІ СПРАВИ.

Відмова видання кандидатів на посаду в приватних школах посвідки бездоганного поведіння у відношенні до держави (арт. 6. уст. 3. зак. з 11/3. 1932., поз. 343. Дн. З.), не вимагає по думці арт. 75. уст. 3. розпор. про адмін. поступ. (поз. 341/28) фактичного обосновання (Теза). (13/12. 1935. ч. рей. 9882/33).

Рішення шкільних властей, сперті на постановах, обнятих уст. 4. арт. 6. закону про приватні школи з 11/3. 1932.,

поз. 343. Дн. З., повинні обнімати фактичне обосновання, що вияснює, які згляди і з яких устійнень узнано причину недопущення учителя до навчання або відмови затвердження директора (Теза) (7/5. 1936., ч. рей. 11.114/32).

Поміщені в §. 9. розп. М. В. Р. і П. О. з 5/7. 1923., поз. 574. Дн. З. норми поділу коштів основання і удержання публичних загальних шкіл мають щодо передбачених в тім приписі основних випадків характер постанов безглядно обов'язуючих (Теза) (20/11. 1936. ч. рей. 1229/34).

САМОУПРАВА.

В справі затвердження, згл. відмови затвердження президента міста рішає Мін. Внутр. Справ, що не є звязане ніякими законними вимогами, згідно зі свободним узнанням. В консеквенції відпадає обов'язок обосновання відмови затвердження 7/12. 1936. ч. рей. 10373/34.

1. Запорядження про розв'язання міської ради може наступити тільки з дуже важних причин і це по вичерпанні інших засобів для перешкодження суспільній шкоді, що повстає з причини неправильного функціонування ради.

2. При вирішенні справи розв'язання міської ради, приписи арт. 75. права про адмін. поступ., щодо обов'язку обосновання рішення, повинні бути передусім респектовані і в цілій повноті заховані. (7/12. 1936. ч. рей. 6437/35).

ПОДАТКИ І САМОУПРАВНІ ОПЛАТИ.

Із самої суті оплат за користання з громадських каналізаційних уладжень, по думці арт. 410. п. 9. розп. През. Рпп. з 16/2. 1928., про будів. право поз. 202 Дн. З. слідує, що не можна їх побирати в довільній висоті. 4/11. 1936. ч. р. 4595/35.

При вимірі податку від права польовання, предметову одиницю становить ловецький округ; фактичне виконування права тільки на частині округу, не звільняє від обов'язку заплатити податок з території цілого округу. (9/2. 1937. р., ч. рей. 2878/35).

Припис арт. 2. податкової ординації з 15/3. 1934. р., поз. 346 Дн. З. не змінив приписів арт. 48. і 49. зак. про тимчас. упорядкування комун. фінансів, про властивість надзірних властей до вирішування відкликів від податкового обов'язку, що торкається комунал. податку до держ. ґрунт. податку. (Теза) 5/5. 1936. ч. рей. 6191/35.

Самостійний вирівнюючий податок, побираний на основі закону з 1/3. 1927. поз. 208. Дн. З. не має характеру реальної даними, а є особистим податком. (Теза) 21/4. 1937. ч. р. 6898/33.

Добровільна заплата податником части виміреної йому самостійної комунальної данини, не перериває бігу задоволення цієї данини. (31/5. 1937. ч. рей. 5909/34).

ЕКЗЕКУЦІЯ ПУБЛИЧНИХ ДАНИН.

1. Квестію конечности предмету до виконування заводу в розумінні припису § 42. п. ф. розпор. Ради Мін. з 25/6. 1932. поз. 580. Дн. 3. належить оцінювати не лише зі становища завдань цього закону, але також зі становища публичного інтересу.

2. В місцевості, в якій є тільки один апарат Рентгена або кремінна лампа в ординуючого лікаря, ті предмети є конечні до виконування лікарського заводу в розумінні наведеного вище припису. (19/5. 1937. ч. рей. 4445/35).

ОПЛАТИ НА ФОНД ПРАЦІ.

Відкликання від виміру оплати на фонд праці, обчисленої на підставі доходу із заводової праці, усталеного для цілий доходного податку, вирішує влада, властива до вирішення відклику в справі самого податку (§ 7. розп. з 31/3. 1933. поз. 176. Дн. Дн. 3.). (Теза) (19/5. 1937. ч. рей. 1897/35).

ПРОМИСЛОВЕ ПРАВО.

Як набуті права в розумінні арт. 3. промисл. права (поз. 468/27. Дн. 3.) належить розуміти тільки суб'єктивні управління до ведення даного промислу, яких набуття згідно з обов'язуючими в часі набуття правними приписами доказано, а доказу цього не може заступити саме фактичне виконання промислу толероване владою. 23/5. 1934. ч. р. 4827/32.

Припис уст. 2. арт. 3. пром. права (поз. 468/27 Д. 3.), що трактує про набуті права, відноситься тільки до кваліфікацій осіб, що виконують промисл, отже до суб'єктивного права до виконування промислу. Натомість умовин виконування промислу не мож вважати за набуті права і вони мусять підлягати кожноразово обов'язуючим приписам, те зокрема приписам виданим з огляду на безпеку і публичне здоров'я. (20/2. 1936. ч. рей. 3363/33).

1. Адвокати є обов'язані платити додаток до промисл. податку на рік самоуправних зв'язків.

2. Побирання додатку до промисл. податку мусить спиратись на рішенні властивого самоуправного зв'язку. (21/9. 1937. ч. рей. 57/35).

Обниження податку (держав. ґрунт. податку), що є підставою обчислення дорогової оплати, не управное податника жадати обниження правосильно виміреної оплати.. (27/10. 1937. ч. рей. 2380/34).

(Прим. Дорогова оплата не є додатком до державного ґрунт. податку, але є самостійною даниною).

Вимагане в арт. 2. уст. 1. зак. з 20/3. 1931. поз. 172. Дн. 3. про самостійний вирівнюючий податок використання вповні всіх доходових джерел, передбачених в зак. з 11/8. 1923. як вимога введення вирівнюючого податку, не стоїть на перешкоді праву громад прелімінувати доходи з тих джерел згідно з реальними можливостями. (Теза) (3/9. 1937. ч. рей. 10.042/34).

ФОНДАЦІЇ.

1. Основною критерією оцінки, чи постанови надзірної влади, що відносяться до вже затверджених фондаций, є згідні з правом, та чи є вимога, що слідує з приписів про фондаций, щоби ці постанови відповідали волі фондатора, висказаній в дотичних правних актах.

2. Територіяльна громада має супроти приписів арт. 4. і 14. зак. з 16/8 1923. про суспільну опіку поз. 726. Дн. 3. легітимацію заскаржити до Н. А. Т. таке вирішення надзірної влади над фондациями, що фондацийні установи суспільної опіки, які знаходяться у відносній громаді, не допускає до користування мешканців тоїж громади. (8/4. 1936. ч. р. 6579/34).

Нове право про устрій адвокатури вже ухвалене.

Проект новелізації права про устрій адвокатури, прийнятий Соймом, як це подано у статті п. д-ра Романа Перфецького, прийшов в дні 24. березня ц. р. під нараду Сенату.

Тут промовив референт сенатор Єшке і на вступі сказав, що сьогодні наша адвокатура є хора, бо побіч дуже значних одиниць має подекуди одиниці, які стоять нижче культурного рівня. На це зложилась непропорціональна кількість адвокатів з національних меншин та їх розміщення, бо в познанській апеляції на 600 адвокатів є 6 процент адвокатів жидів; у Вильні на 350 адвокатів є 24 процент жидів; в Люблині на 300 є 28.5 проц. жидів; у Варшаві на 2.100 адвокатів є 53 процент жидів; в Кракові на 1.300 є 54 проц. а у львівській апеляції на 2.500 адвокатів є 73 процент жидів. А поміж аплікантами є ще гірше, бо у Львові на 1.700 аплікантів є кількадесятя поляків. Та коли говориться про незалежність судівництва, то вона тоді буде успішна, коли оздоровиться всі співчинники виміру справедливости. Відтак апелює до польських адвокатів, зокрема до молодого покоління, щоби використало перехідний час, який йому дається у виді нового закону.

Вкінці, признав, що соймовий проєкт ставив справу за строго, а сенатська комісія дещо його злагіднила, на що вказує 80 поправок Сенату до 160. артикулів закону.

В дискусії промовляв наш сенатор през. В о л. Децикевич та сказав, що проєкт закону є лихий і це тому, бо його метою не є нормувати правні відносини в адвокатурі, але досягнути бажаний склад органів адвокатури під національним оглядом. А впровадження контингенту і замикаання адвокатських лист доведе до того, що становище адвоката буде залежне, так як становище урядника, — що не є вказане. Промова сенатора Децикевича була рішуча і переконуюча, та проте Сенат приймив всі поправки сенатської комісії.

Опісля, в дні 31. березня ц. р. на засідання Сойму прийшли зміни Сенату до права про устрій адвокатури та по рефераті п. Сь о д и Сойм приймив майже всі стилістичні і мериторичні поправки Сенату.

З прийнятих мериторичних змін є важні дві зміни.

А р т и к у л 14:

Адвокат бере участь у загальних зборах особисто або може дати іншому адвокатові повновласть на письмі до голосування його іменем. Отся повновласть не підлягає стемплевій оплаті.

Адвокат, без огляду на число одержаних повновластей, не може мати більше, як п'ять голосів.

Право участі у загальних зборах має адвокат, що є управнений виконувати адвокатські чинности.

Та а р т и к у л 20: уступи 3) до 5), — як уступи: 3—6 артикулу 163:

3) До 1944. року включно, Начальна Адвокатська Рада є уповажнена ухилити вибір загальних зборів щодо членів окружної ради або дисциплін. суду палати, як буде зголошений спротив, підписаний адвокатами, що репрезентують 50 учасників або 1/10 учасників загальних зборів. Начальна Рада може ухилити вибір членів окружної ради або дисциплінарного суду палати тільки в цілості. Ухвалу, що ухилює вибір, Начальна Рада представить в речинці сімох днів міністрові справедливости.

4) Вибір членів окружної адвокатської ради і дисциплінарного суду палати — набуває силу правну, як:

а) в семидневному речинці від дня виборів не зголошено до Начальної Адвокатської Ради спротиву управнених осіб,

б) або як Начальна Адвокатська Рада відкине спротив, або у місячному речинці від одержання спротиву не ухвалить ухилення вибору,

в) або як міністер справедливости в семидневному речинці від одержання ухвали Начальної Ради, отсю ухвалу ухилить.

5) В разі правосильного ухилення вибору членів окружної адвокатської ради або дисциплінарного суду палати — Начальна Рада:

а) або продовжить на один рік мандати уступаючих членів ради або суду,

б) або покличе на один рік інших членів зпоміж адвокатів палати, що мають право бути вибраними.

6) Рада міністрів має право на внесок міністра справедливости продовжати силу обов'язуючу приписів уступів 3) до 5) на дальші три роки...

До новелізації права про устрій адвокатури в дусі санацийного експерименту для польських адвокатів, найбільше причинилися познанські адвокати: Сьода і Єшке. К. Л.

Жінки й суди присяглих.

В „Ділі“ ч. 29 з дня 29. лютого 1938 р. появилася цікава стаття адвокатки під псевдонімом „Аля“ п. н.: „Чи жінки повинні бути присяглими суддями?“ Авторка статті, покликуючися на свої зауваження в тій справі, заняла становище, що жінки покищо не повинні займати місць присяглих суддів.

Проти тієї статті виступила друга жінка адвокат, а саме п. Ольга Люстіг-Ганицька і тиждень пізніше помістила на правничій сторінці „Діла“ відповідь, у якій старалася опрокинути фальшиві і односторонні, на її думку, аргументи авторки першої статті.

Підкресливши факт, що сучасні жінки займають побіч мужчин дуже відповідальні становища в громадянстві п. О. Люстіг-Ганицька заняла становище, що й завдання присяглого судді може жінка дуже добре виконувати, що зрештою наглядно бачимо в Америці, Англії та на Закарпатті. Попри те є злочини, так сказатиб, наскрізь жіночі і в таких випадках про вину жінки повинна рішати жінка, а не мужчина. Колиж можна жінці поставити якийсь закид, то такий сам закид можна зробити і неодному мужчині, але цього не можна узагальнювати. „Не можна категорично запевняти, що всі жінки не можуть чи хочби покищо не можуть засідати на лавах присяглих суддів, так само як не можемо сказати, що всі мужчини безумовно підготовані до такого завдання“.

На ці завваги дає авторка першої статті відповідь:

„ВІДПОВІДЬ ТОВ. ГАНИЦЬКІЙ.

Відповідаючи на статтю тов. мр. Ганицької виберу іншу методу і постараюся відповісти подрібно на її закиди і аргументи, бо вважаю, що справа надто важна, хоч неактуальна в практиці, щоби можна послугуватися загальниками і твердженнями без уосновання.

Тов. Ганицька закидає мені, що я не взяла під увагу тих жіночих прикмет, що неначе кваліфікують жінку до виконування функцій присяглих суддів. Може бути, бо доказуючи, що жінки не надаються на це становище, вимінила я ті прикмети так відемні, як і додатні, що їм це унеможливають. Я уважала за непотрібне виміновати існуючі прикмети побіч тамтих, що були би в тому напрямі корисні.

Тов. Ганицька відвернула справу і вибрала одну з вимінених мною прикмет — любов до дитини і твердить, що завдяки ній саме жінка повинна судити разом з мужчинами жіночі провини, бо ніхто так не зрозуміє трагедії і мотивів ділання жінки переступниці, як друга жінка.

Думаю, що колиб навіть дійсно та одна прикмета промовляла за іменуванням жінки присяглим суддею, то вона сама не вистарчає до вирівнювання несприятливих прикмет. Думаю, що прикмета так добра і почесна поза тим в цьому випадку є саме тим баястом, що утруднює об'єктивне вирокування. Бож не можна бути суддею у власній справі. В справах за вбивство дитини, чи зведення, жінка є надто чуттєво заінтересована, щоби могла бути справедливим суддею. Признаюся, що не уявляю собі пересічної жінки — а таких є найбільше, — що змогла би без сильної емоціональної реакції розглядати справу вбивства дитини власною матір'ю і не осудити її мимо цілого зрозуміння, про яке говорить тов. Г. Рівнож жінка майже все осудить мужчину, що скривдив і унесчасливив дівчину. А всеж таки і в такому випадку можуть заходити моменти, що заслуговують на узгляднення, а яких жінка знов не зрозуміє і не оправдає, хоч на це заслуговують. Тут доходимо до рішального моменту: або жінки є способні до судження всіх переступств, або не повинні бути суддями. Безумовно є багато переступств, до судження яких жінки наразі не надаються і не можна давати їм того становища тому, що до судження деяких звязанито надаються. Важко ставити так справу, щоби жінки були суддями тільки для жіночих переступств, бо їх розуміють. Зрозуміння є дійсно дуже важним моментом, сдначе не маємо даних, щоби припускати, що мужчины не є здібні розуміти психіку жінки, а позатим, чи т. Ганицька слово розуміння не вважає випадково за синонім в тім ви-

падку слова усправедливлення. Деж би тоді був об'єктивізм? Врешті можна і противно аргументувати. Прийшов до мене недавно клієнт-мужчина обвинувачений за знасилування дівчини з просьбою, щоби я його боронила. На мій запит, чому саме з цією справою прийшов до жінки відповів, що є невинний, а донесення є шантажем. Супроти цього тільки жінка зорієнтується в ситуації і винайде аргумент, щоби його успішно оборонити перед атаками другої жінки.

Тов Г. питає, чому чоловіки мають рішати про долю жінок, а це наразі тому, що нічого не усправедливило би утворення окремого судівництва для жіночих справ — а колиб жінки стали присяглими суддями, то вони рішали би також про долю чоловіків. З аргументом, що в кримінології є відомі многі несправедливі вироки, які видано тільки тому, що в жіночих справах вирокували чоловіки, не можу полемізувати, бо не знаю ні вироку, ні автора з наукової літератури, що заризиковав того роду твердженням. Колиб однак навіть були того роду вироки, то твердження тов. Г. остане все голословне тому, що внутрішні мотиви суддів в вирокі не є уявлені і не можна їх виказати, а далше не знати, як виглядав би вирок в тій самій справі, колиб його видали жінки.

Далше цю персоніфікацію права, яке створив чоловічина, що відтручує з погордою блукаючу жінку вважаю за чисту регорику, бо я не стрінулася з правом, що погорджувало би жінкою. Прошу про приклади! Не знаю, на якій основі твердить тов. Г., що минули часи, коли традиція вказувала жінці становище і обов'язки в родині. На щастя ті часи не мичули і ніколи хіба не минуть і не знаю, хто хотів би стремити до того, щоби жінка занехала її обов'язки в дома. Однак треба признати, що це важко погодити з професійною працею. А жінка, що не працює професійно, не зможе ніколи приготувитися до становища присяглого судді. Якраз не мусить це бути, як твердить тов. Г. спеціальна праця, що вимагає професійного формування. І хоча професійна стійка хоч би навіть праця нижчої уряднички дає таке приготування, бо уможливорює їй стрічу з більшою кількістю людей і обсервацію, дає їй знання життя, так конечне для судження других. В протівному разі жінка, що живе виключно в границях свого дому, віддана виключно родинному життю, що є огорожене не тільки слухними наказами і заборонами, але також безліччю різних так часто нонсенсових „лицює“ і „не лицює“ і здобуги так званий досвід.

Якжеж жінка, якої обсервації обмежуються тільки до свого чоловіка, дітей і невеликого гурта знайомий, що стоять на тому самому суспільному рівні може судити чоло-

віка, що може знає життя тільки з найтемишої сторони? І саме в такому випадку треба глибокої знайомости життя, щоби оцінити, чи даний чоловік-переступник заслугує на осудження, чи може милосердя і чи можна його взагалі карати. Людська душа не є ні проста, ні одноманітна і треба знати дуже багато її проявів, щоби судити. Не можна просто з оази родинного дому перейти на сальо розправ тільки тому, щоби похвалитися, що здобулося рівні права.

В попередній своїй статті подала я приклад з жінкою-свідком як доказ недостатчі нервової витривалости і не має рації тов. Г. коли твердить, що суддя потребує менше опанування і витривалости, ніж свідок. Свідок має сказати тільки правду і поза тим, не тяжить на нім ніяка відповідальність, а суддя рішає не раз про життя чоловіка. Це не-добре порівняння. І якщоб якась жінка в практиці відчувала ролю судді, як лекшу ніж свідка, то це доказувало би, що не доцільно важности своєї функції.

Вкінці невлучний є закид тов. Г., що жінки можуть бути присяглими суддями, бо й деякі мужчины мають такі прикмети, з причини яких не надаються до виконання цих функцій, а жінки працюють вже сьогодні з успіхом на найбільше відповідальних становищах. Так. Є такі мужчины, про які говорить тов. Г. і є такі жінки і в тім вже міститься відповідь: **деякі мужчины не надаються на присяглих суддів, а деякі жінки надаються.** Я не говорила ніколи, що всі мужчины надаються на присяглих суддів і не твердила, що нема жінок, що надавалися би.

Врешті додаю, що мій осуд я видала не на основі знайомости малої кількості жінок, але дуже великої обсервації впродовж коло 18 літ, як також на основі висказів низки інших сіб. Коли мимо цього тов. Г. відмовляє мені права видавати осуди на цю тему, то чому не накреслила коли і в яких умовах вільно такі осуди видавати і коли вони заслуговуватимуть на увагу. Я можу на кожне жадання подати велику кількість конкретних фактів. А коли ту справу можна рішати тільки щодо конкретних осіб і фактів, то значить, що про загальне не можна сказати, що надається. Зрештою, що багато говорити, досі майже одинокою доменою жінки було почування. Того не належить соромитися. А щоби жінка добула рівновагу і об'єктивізм, мусить вперед допровадити до того, щоби її інтелектуальні цінности дорівнювали почуванню. Тоді жінка стане одиницею більше цінною, як мужчина і до того мусимо наперед стремити.*)

Аля.

*) Дискусія на тему „Жінки й суди присяглих“ найшла відгук в 5. ч. часопису „Жінка“. Авторка статті підозріває неслухно, що дискусію зачав мужчина, а не жінка-адвокат.

Посмертні згадки.

РОМУАЛЬД ДУМИН.

Дня 18. січня 1938. помер у Стрию член С. У. А. і бувший його делегат на стрийську округу адвокат Ромуальд Думин.

Померший уродився дня 5. лютого 1877. р. в Мединах, пов. Дрогобич, де його батько був управителем школи. Гімназійні студії відбував у Львові, Стрию і Дрогобичі, де зложив іспит зрілості.

По короткому побуті в духовному грек.-кат. семінарі у Львові, перейшов Померший на правничі студії, які покінчив у Львові. Зараз вступив до судейської служби, яку відбував як ад'юкт в Самборі, відтак в Золотому Потоці, далі в Косові, Заболотіві, а в 1913. р. прийшов до Коломиї, де вже й докінчив її до емеритури.

В 1914. р. пішов як старшина резерви австрійської армії на війну. Рік 1918. — розпад Австрії і 1. листопада 1918. р. — застали його в Бродах, як команданта австрійського етапу. З доручення Української Національної Ради, перейняв Померший військову команду і заряд міста для З. У. Н. Республіки, вже як старшина У. Г. Армії.

З початком 1919. р. перейшов як старшина У. Г. А. до Красного, а весною вернув до судової служби З. У. Н. Р. в Коломиї, де й остав в характері окружного судді й голови цивільного відкличного сенату Окр. Суду вже аж до переходу на емеритуру з кінцем 1929. р.

В 1930. р. відкрив адвокатську канцелярію в Стрию.

Померший був визначним правником-цивілістом, а попри своє звання судді живо цікавився громадянськими справами і працював в різних національних установах. І так, в Косові був основником кооперативи „Народній Дім” та одним із фундаторів його будинку. В Заболотіві працював в „Сільському Господарі”, як голова філії; був одним із основників „Каси Ощадности” в тому місті.

У Коломиї був впродовж довшого часу, серед виїмково трудних громадянських відносин, головою філії „Просвіти”, брав теж участь в життю інших тамошніх товариств, головню „Бояна”. З приходом на адвокатуру до Стрия був головою „Сільського Господаря” (в 1935. р.) і членом всіх стрийських українських установ. В часі останніх соймових виборів був мужем довіря листи ч. 18. Впродовж півтора року був делегатом С. У. А. на стрийський округ.

Зі своєї великої практики мав помітні досвіди, якими ділився у вільних хвилинах з читачами „Життя і Права”, як принагідний дописувач цього журналу. Особливо широ

й пильно займався Померший береженням прав української мови в суді і прилюдному життю загалом, та в цьому напрямку був безкомпромісовий.

Похорони Помершого відбулися у Львові, дня 20. січня 1938. р., де Його тіло зложено в родинній гробниці. Над могилою попрощав Його від стрийської округи, стрийських установ та всего стрийського громадянства адв. Дамян Охримович.

Вічна Йому Память!

Д-Р ВОЛОДИМИР ШАРАНЕВИЧ.

Дня 18. лютого ц. р. помер у Лютовиськах у 78 році життя, член С. У. А., адвокат д-р Володимир Шараневич.

Померший був сином професора львівського університету Ізидора Шараневича. Визначаючись рідкими чеснотами і хрустальним характером, ніколи нікому не відмовляв своєї помочі й завжди радо спішив з жертвами на національні цілі.

У часі своєї 30-літньої праці в адвокатурі виховав у своїй канцелярії цілий гурт адвокатів, які є сьогодні активними працівниками серед українського громадянства.

Похорони Помершого відбулися в Лютовиськах дня 20. лютого ц. р. при великому здвизі населення.

Вічна Йому Память!

СТЕПАН ТУНА.

Дня 12. березня ц. р. помер у Львові Степан Туна, вислужений суддя Окружного Суду, адвокат в Станиславові і предсідник Повітового Роземного Уряду для справ власників сільських господарств. Помер на 59 році життя.

Померший був суддею Окружного Суду в Стрию, а опісля в тому самому характері перенесено його до Вадовиць, де зустріла його несподівано емеритура. Адвокатську канцелярію відкрив в Станиславові і вів її до останніх днів життя.

Всі, що Його знали і з ним зустрічалися, шанували в Ньому трівкість переконань та прихильність до людей.

Вічна Йому Память!

Д-Р МАРІЯН ГАРДЕЦЬКИЙ.

Дня 28. березня ц. р. помер ненадіжно в Косові адвокат, член С. У. А. д-р Маріян Гардецький.

Померший уродився дня 7. січня 1889 року в Микулинцях. По скінченні гімназійних студій, вписався на правничий факультет львівського університету, який покінчив з дипломом доктора прав. У часі світової війни як і в часі

української влади у Львові працював в характері адміністративного урядника при Дирекції Поліції. Опісля перейшов до адвокатури. Адвокатську канцелярію відкрив в 1925 році в Кутах. Згодом перенісся до Косова.

Померший багатьох сил присвятив громадянській праці на Гуцульщині, працюючи в економічних та освітніх установах. Живо інтересувався всіми проявами українського національного життя, глибоко відчуючи всі удари лихоліття. Не легкий був шлях Його життя, але не піддавався і все вірив у краще завтра, приймаючи мужно всі удари долі.

Померший полишив дружину Цецилію з Волянських та троє дітей у шкільному віці.

Вічна Йому Пам'ять!

До цього числа долучуємо поштові складанки з проханням надсилати біжучу й залеглу передплату.

З правдивим жалем пращаємо члена Редакційної колегії п. Антона **Рака**, суддю Окружного Суду у Львові, якого перенесено до Тарнова. Ті, що з ним стрічалися як з громадянином, завжди цінили в ньому товариські прикмети, характерність і ідейність, зновуж ті, що мали з ним до діла як суддею, шанували в ньому не лише здібного правника, але й людину з виразним і почуттям справедливості.

У „Житті й Праві“ працював від перших початків видавництва, редагуючи відділ оречень.

На новому місці виконання свого звання, бажаємо нашому співробітникові якнайкращих успіхів.

Редакційна Колегія.

ЗГОЛОСИЛИ НАМІР ПЕРЕНЕСТИ КАНЦЕЛЯРІЮ.

Д-р Теофіль Михайлівський з Борині до Турки н. Стр., м-р Богдан Зацерковний зі Львова до Грудзьондза, д-р Володимир Краснопера зі Золочева до Турки н. Стр., м-р Анатоль Кос з Рогатина до Залозець, д-р Северин Краснопера зі Сіяви до Нового Села.

ПОМЕРЛИ.

Ромуальд Думин, адв. в Стрию, д-р Сидір Голубович, адв. в Залізцях, Степан Туна, адв. в Станиславові, д-р Володимир Шараневич, адв. в Лютовиськах, д-р Маріян Гардецький, адв. в Косові.

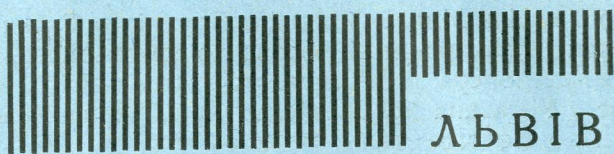
Хто ще не має, нехай замовить

В АДМІНІСТРАЦІЇ „ЖИТТЯ І ПРАВА“ ТАКІ КНИЖКИ:

Ювілейний Альманах С. У. А.	ціна 5— зол.
Д-р Р. Домбчевський: За право мови	1— „
Д-р Л. Ганкевич: Десятиліття С. У. А.	„ 0'50 „
Д-р В. Старосольський: Держава і право	„ 0'30 „
Мр. Я. Падох: Грунтовий процес Гетьманщини	„ 0'50 „

Замовлення слати:

Львів, Руська 3. (Життя і Право).

Л Ъ В І В

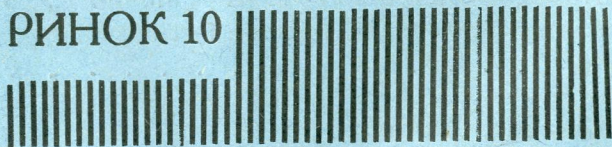
НАЙБІЛЬША І ТОМУ
НАЙДЕШЕВША УКРАЇН-
СЬКА КООПЕРАТИВНА

ДРУКАРНЯ

Видавничої Спілки „Діло“

му часі твори, брошури,
виконує в найкоротшо-
афіші та всілякі інші дру-
ки. — Ціни дуже низькі.

РИНОК 10

Pocztową opłatę opłacono gotówką.

Ч. 2. (45)

ЛЬВІВ, ЧЕРВЕНЬ 1938.

РІК XI.

ЖИТТЯ І ПРАВО

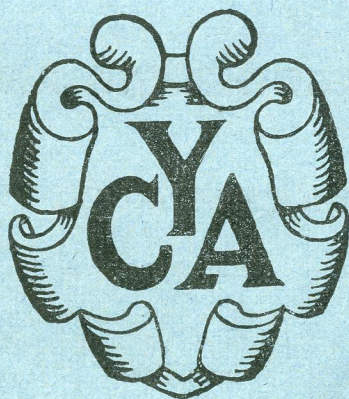
ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ДРУГИЙ ЧВЕРТЬРІК

Редагує: Колегія.

Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник українець повинен безумовно передплачувати цей наш одинокий
правничий орган.

З М І С Т:

Стор.

Д-р Лев Ганкевич: Українське назвище в метрикальних книгах і карне право	1
Д-р Михайло Волошин: Арт. XVII. впровідних приписів до права про судове екекуційне поступовання у теорії і практиці .	7
За вдержанням судів присяглих. (Промова сенатора д-ра А. Горбачевського)	8
Петро Конюх: Поняття зневаги в польському карному кодексі .	12
М-р Роман Гуглевич: Спільні громадські ґрунти	17
Вирішення Найвищого Адміністраційного Трибуналу	18
Загальні Збори Адвокатів Львівської Палати	23
Л. Г.: Бібліографія	25
Термінологічна Комісія	27
Оречення Найвищого Суду	28

З адвокатського руху.

Нові адвокати.

М-р Андрій Гаєцький — Коломия, м-р Теодор Данилів — Бучач, м-р Юрій Княжинський — Старий Самбір, м-р Петро Вацик — Тернопіль, Іван Дідух — Перемишль, Андрій Гулка — Золочів, м-р Володимир Петришин — Угнів, д-р Юрій Роман Соневицький — Дрогобич.

Перенесли канцелярію.

М-р Роман Громницький зі Судової Вишні до Львова, м-р Анатоль Кос з Рогатина до Залозець.

Зголосили намір перенести канцелярію.

Д-р Іван Волошин зі Самбора до Львова, м-р Володимир Палашевський з Тернополя до Люблина, м-р Володимир Василькевич з Порохника до Бірчи, д-р Михайло Сохоцький з Турки н. Стр. до Нижанкович, д-р Василь Білецький з Дрогобича до Рави Руської, д-р Роман Домбчевський зі Стрия до Перемишля.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує: Колегія.

Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Д-Р ЛЕВ ГАНКЕВИЧ.

Українське назвище в метрикальних книгах і карне право.

Парохіяльні метрики впроваджено як акти цивільного стану найвищою постановою австрійського цісаря Йосифа II. з дня 20. II. 1784. р. Після §§. 7. і 8. тієї постанови, нагляд над метриками мали єпископи, а ц. к. старости мали дбати про відповідне ведення парохіяльних метрик.

Так було за часів абсолютизму в Австрії. Міністерство Внутрішніх Справ у Відні рескриптом з дня 16. IX. 1875 Ч. 1767 оголосило, що після дотеперішнього звичаю парохіяльні уряди трьох католицьких обрядів мають вести метрики: уроджених, подружених і померших в латинській мові. Та сторони, що вписують власноручно свої імена до метрик уродин і подруж, можуть вписувати їх у мовах: польській, українській, або німецькій.

А в старих метрикальних книгах ведено метрикальні вписи латинською, або польською мовою, а назвища своїх парохіян греко-католицькі парохі вписували звичайно в польській транскрипції і польському виговорі. І так для прикладу: парохіян, що називалися „Вовк, Заяць, Добрянський“, вписували як: „Вільк, Зайонц і Добжаньскі“. Щойно в пізніших часах, на кільканадцять літ перед світовою війною, греко-католицькі парохі зачали були писати метрики в українській мові, як також назвища та імена в транскрипції і виговорі цієї мови.

В широких масах населення лишився виразний слід з тих часів, бо дуже часто можна стрінутися на селі з ви-

сказом: я називаюся „Заяць“, а мене пишуть (в метриці) „Зайонц“. Та не тільки назвища і імена, але також закінчення назвищ сталися тепер предметом судових розправ, бо в старих метриках українські імена і назвища були записані греко-католицькими парохами в транскрипції і виговорі польському, отже „Левіцкі, Ковальські, Козловські“, замість в транскрипції і виговорі українському: „Левицький, Ковальський, Козловський“.

Причиною останнього конфлікту були відписи (копії) тих метрик, яких зажадали адміністраційні влади для своїх потреб. Греко-католицькі парохі у тих відписах подали імена і назвища своїх парохіян в транскрипції і виговорі української мови. Та адміністраційні влади вважали, що це є українізація польських назвищ і зажадали від отців парохів, щоби вони в тих відписах подавали імена і назвища в транскрипції і виговорі польської мови, а коли вони цього не підчинилися, наклали на них грошові карі.

Та в останніх часах адміністраційні влади відіслали ці відписи до Прокуратури Окружних Судів, і вона виговорила проти тих отців парохів акти обвинувачення з арт. 287 к. к. мнимо за посвідчення неправди щодо обставини, яка має правне значіння.

І відбулося вже досі кілька розправ, на яких засудили тих греко-католицьких парохів в I. і II. інстанції.

Для прикладу наведемо зміст обвинувачення з арт. 287 к. к. в трьох конкретних випадках:

У першому, — обвинувачено отця пароха в цьому, що як парох греко-католицької парохії посвідчив неправду, вписуючи у відписі з акту хрещення назвище „Домбровський“ як „Дубровський“.

В другому, — що як парох греко-католицької парохії у зробленому ним для урядових цілей витягу з метрики хрещення мужчин вписав:

а) Яна Завадського, як Івана Завадського,

б) Яна Осуховського, як Івана Осуховського,

а тимсамим, як той, що провадить книги цивільного стану, отже як урядник, потвердив неправду щодо обставини, яка має правне значіння.

В третьому, — що як парох греко-католицької парохії, видаючи на поручення Староства посвідчення уродин і хресту, відносно Андрія Шклярського, отже ділаючи в характері урядника „цивільного стану, змінив в ньому самовільно назвище „Шклярські“ на „Шклярський“, значить потвердив неправду щодо обставини, яка має правне значіння.

Становище Прокуратури є неслухне і необосноване ані фактичним, ані правовим станом.

Фактичний стан.

В першому випадкові отець парох у зробленому відписі з метрики подав „Дубровська“, замість „Домбровська“, як було в оригіналі. В актах цієї справи знаходиться посвідчення Громадського Уряду, що Домбровська називає сама себе Дубровською та під тим назвищем її загально в селі знають. Тому парох, виповнюючи рубрику назвища, можливо цілком махінально написав Дубровська, бо так в щоденному житті її називають і кличуть, а в кожному разі написав правду, бо вона так в дійсности називається.

В другому випадкові парох у витягу з метрики написав Іван Завадський. І тут насправду є спірна kwestія, чи імя Ібан, коли його пишеться в транскрипції і виговорі польської мови, мається писати Іван, чи Ян.

В третьому випадкові, — як робив відпис з метрики батька Андрія Шклярського з оригіналу в латинській мові, у відписі подав це назвище в транскрипції і виговорі української мови, тимбільше, що його син Іван Шклярський є вже вписаний в метриці уродження як Шклярський. Граматика польської мови, маємо тут на думці „Засади пісовні польскей“ Йодловського і Ташицького, видана Національним Закладом ім. Осолінських у Львові в 1936 році, говорить на 51. стороні, що українських назвищ не спольщується і пишеться їх в транскрипції і виговорі української мови.

Та не тільки самі назвища є спірні, але також і імена. Для прикладу: Імя українське: Іван, коли його пишемо в транскрипції і виговорі польської мови, то повстає питання, чи мається його писати „Іван“, чи „Ян“. В польській літературі, в найзнаменитших її перекладах світової слави творів слов'янської літератури на польську мову стрічаємося все з іменем Іван, а не Ян. І з тієї причини ще ніхто не підніс закиду русифікації польської мови, коли в перекладі Достоевського чи Толстого стрічаємося з іменем „Іван“, а не „Ян“ як також у польських гімназіях учителі історії у своїх викладах російської історії говорять про царя „Івана“, а не „Яна Грізного“.

А коли до цього граматично - транскрипційно - мовного хаосу додамо ще хаос цісарських приписів і розпорядків, ц. к. міністерства внутрішніх справ у Відні і ц. к. Намісництва у Львові від часів цісарського розпорядку Йосифа II. з р. 1784 і до того всього додамо ще розпорядок львівської митрополичої консисторії, виданий до підчиненого духовенства, то справді тому греко-католицькому парохіві дуже важко зорієнтуватися в цьому лябіринті.

Дуже поважна польська наукова інституція, національна установа ім. Осолінських видала, як ми вже передше згадали, граматику польської мови. Ця граматика видана стисло після постанов орфографічного комітету Польської Академії Наук у Кракові з дня 24. квітня 1936 і ті орфографічні постанови затвердило Міністерство Освіти дня 24. червня 1936 р. Граматика отся каже виразно, **що українських назвищ у польській мові не польщитися.**

Знову ж згаданий розпорядок греко-католицької митрополичої консисторії з липня 1937. до ч. 6.184 каже: „Поручається духовенству звернути увагу на це, що адміністраційна влада жадає спростування в метрикальних книгах українських родинних назвищ на польські, опираючися на тім, що деякі парохі в старих метрикальних книгах вписували назвища в польській мові, думаючи, що для латинських метрик краще надаються польські назвища. Поручається тому українським священикам, щоби українізували спольщені родинні назвища, чи то в нових метриках чи у витягах з давних метрик“.

Адміністраційні влади, а навіть суд І. інстанції в Золочеві в одному вирокі каже, що обвинувачений священик самовільно і безправно, цілево й навмисне змінив назвище парохіянина, щоб надати український виговір та затерти сліди польського походження. Тимчасом справа мається навідворот, бо перші, що зачали **польонізувати** українські назвища — були українські парохі.

Правний стан.

Суди станули на становищі, що обвинувачені є урядниками в розумінні арт. 279 к. з. Це становище не є усоване. Передусім мусимо ствердити, що нема ніякого ні австрійського ні польського закону, котрий створив би державні метрикальні уряди; що адміністраційна влада не установлює ніяких католицьких урядників і ніякий католицький священик не складає ні присяги, ні службового приречення щодо способу ведення метрикальних книг, а тимсамим парохі не є ніякими державними функціонерами. Суд І. інстанції в Золочеві станув ще на становищі, що парох є урядником цивільного стану, якого **оплачує** (?) державний скарб. Звідки це взяв суд І. інстанції, не знаю, бо на основі припису тридентійського собору парохі виконують ті функції безплатно. Церков веде свої метрики не на основі приказу чи поручення держави, але на основі приписів тридентійського собору та передусім на основі канону 470, §. I., який каже:

„Habeat parochus libros parochiales, id est librum baptismatorum, confirmatorum, defunctorum, etiam librum de statu animarum, accurate pro viribus curet et omnes hos libros secundum usum ab Ecclesia probatum vel a proprio ordinario praescriptum conscribat et diligenter asservet“

В б. австрійській займанщині, як ми вже зазначили, адміністраційні власти мали по єпископах лише нагляд над способом ведення метрикальних книг, але не мали легітимації видавати якісь дальші приписи. У Польщі арт. I. конкордату з 1925. року постановив:

„Католицька церква, без ріжниць обрядів, буде в Польській Річипосполитій користати з повної свободи. Держава запевнює церкві свободне виконування духовної влади і церковної юрисдикції, як також свободну адміністрацію і ведення своїх справ і своїх дібр згідно з Божими правами і канонічним правом“.

На підставі пленарної конференції єпископів Польщі в 1925 р. вийшла постанова, яку згодом взяли до протоколу конференції папської комісії з представниками Міністерства Освіти в дні 21. квітня 1926. р., що державні уряди звертаються до духовенства безпосередно лише в приватних справах священика і в метрикальних справах. В усіх інших справах державні уряди порозуміваються з духовенством тільки через дієцезіяльні курії.

А що в даному випадкові маємо до діла з метрикальними справами, то не можна уважати парох за урядника.

На цьому становищі станув і новий карний кодекс. Колиб навіть прийняти, що в даному випадкові парох зділав якусь неправильність, то маємо на це арт. 24 права про переступки, який каже: „хто є покликаний вести книги цивільного стану, а не зробив в них згадки про обставину, яка має бути записана, або зробить це незгідно з дійсністю, підлягає карі... і т. д.

З того виходить ясно, що ведучий книги цивільного стану не є урядником по думці арт. 287 к. з., а хіба тільки урядником „суї генеріс“ і що законодавець в тому спеціальному артикулі установив спеціальну карну санкцію. Це каже цей артикул 24, що хто є покликаний вести книги цивільного стану, не зробить **в них....**

Коли отже в даному випадкові, парох у **відписі** метрики написав щось незгідне з дійсністю, то має відповідати з арт. 287 к. з., а коли те саме зробить в книгах цивільного стану, отже в **оригіналі**, то відповідає лише з арт. 24 права про переступки. Цеж є і нелогічне і противиться загальній засаді, бо відпис хіба є менше важний чим оригінал, тобто книга цивільного стану.

Суди станули далі на становищі, що парох посвідчили неправду. щодо правної обставини, дуже важної, хоч би в ділянці цивільного права, а даліше, що вони ділали з повною свідомістю, що фальшують документ. Це становище судів є неуосноване, бо нема тут ества каригідного чину.

Сама метрика не є ніяким документом, на основі якої влада щось рішалаб. Метрика є тільки ствердженням фактів. Ество з арт. 287 к. з. булоб дійсно тоді, колиб **факти** подані в тому метрикальному відписі були **фальшиві**. Наприклад, колиб фальшива була дата уродження, місцевости, подружого чи не подружого походження або назвища родичів. В даних випадках нема про це мови, бо самі факти є правдиві і щодо них нема ніякого сумніву як також нема ніякого сумніву щодо **ідентичности** особи, а тимсамим нема ніякого посвідчення неправди щодо обставин, що мають правне значіння.

Нема злого наміру.

В даному випадку папрох не має наміру чимнебудь впроваджувати владу в блуд і подавати неправдиві або фальшиві події, а навпаки, подає імена і назвища в правдивому виговорі і правдивій транскрипції.

Карний кодекс у прийнятому в науці поділі розрізняє два ступні вини, навмисної вини („долюс“) і ненавмисної вини („кульпа“). Обвинувачений мусить мати свідомість безправности свого вчинку, а позатим мусить знати ті фактичні обставини свого вчинку, що відповідають обставинам законного ества вчинку.

Вимога свідомости про згідність вчинку з законним еством переступку є головною і одинокою основою, бо інакше маємо до діла з арт. 20 §. I. к. з. отже з „еррором факті“ і „еррором юріс“.

„При великій ріжнородности приписів нашого законодавства, що карає нераз за такі вчинки, які деінде є дозволені, може легко статися, що громадянинові до голови навіть не прийде, що його поступок підпадає під карний припис“. (Глязер-Могилянський).

Супроти того, що в даному випадкові нема ні ества вчинку ні злого наміру, то міг би мати примінення тільки арт. 24 закону про переступки.

Апеляційний Суд у Львові затвердив досі всі вироки перших судів. Тепер ідуть касації до Найвищого Суду у Варшаві.

Д-Р МИХАЙЛО ВОЛОШИН

Арт. XVII. впровідних приписів до права ПРО СУДОВЕ ЕКЗЕКУЦІЙНЕ ПОСТУПОВАННЯ У ТЕОРІІ І ПРАКТИЦІ.

(Додаток до реферату*).

Мій реферат про примінення арт. XVII. приписів, що впровадили право про судове екзекуційне поступовання у практиці, — поміщений у вістнику теорії і практики „Життя і Право“ з грудня 1937, закінчив я кількома прикладами з практики останніх часів нашої юдикатури. Зокрема, подав я, там мотиви постанови одного з окружних судів, якою дотичний Суд, узглядняючи рекурс, змінив в заскаржену ухвалу І. Суду, відмовляючи признання коштів внеску, на впис гіпотeki по думці арт. XVII. впр. прип. до екз. в цей спосіб, що признав кошти інтабуляційного внеску, зарядив інтабуляцію права заставу для тих признаних коштів на реальностях довжника і признав вірителеві теж кошти рекурсу від довжника.

Та коли зайшла потреба ті признані кошти екзеквувати, Городський Суд відмовив в надання клявзулі повищій постанові окружного суду як рекурсового з мотивів, які я дослівно напровадив у ч. 4 „Життя і Права“ з грудня 1937 стор. 24, — тож їх тут не повторюю. Обговорюючи вкортці нестійність такої відмови, я дозволив собі висказати зазив до членів Союзу Українських Адвокатів, щоб проти таких постанов використовували усі допустимі правні засоби, а про висліди, все одно позитивні чи негативні, себе взаємно інформували та їх як і інші практичні питання з юдикатури розважували і дискутували на сходинах наших членів, скликуваних нашими організаційними референтами. Послідовно треба було зачати від себе.

І тому, що не можна було погодитись з правними мотивами такої відмови надання клявзулі, я вніс проти цієї постанови зажалення, а що, недавно щойно одержав вирішення цього зажалення, спішу про те Товаришів у нинішньому додатку до першого могого реферату поінформувати.

Уосновання могого зажалення не наводжу тут в цілості. Воно домагалось ухилення оспореної постанови та спиралось на заміті, що така відмова клявзулі унеможливило вірителеві взагалі виєкзеквувати признані кошти і тим

*) Гляди: Д-р Мих. Волошин: арт. XVII. в прак. прип. права про судове акз. поступовання у теорії і практиці. „Життя і Право“, ч. 4. (43), Львів, грудень 1937.

самим ударемное зовсім вирішення рекурсового суду, яке прецінь становить виконавчий титул і щойно шляхом надання клявзулі викональності стається виконавчим титулом.

Окружний Суд у Бережанах Виділ І. цивільний рішенням з 19. 2. 1938. І. 2. С. 18/38 постановив **узгляднити по-вище зажалення і ухилити оспорену постанову** та справу переказати Судові І. з дорученням: полагодити внесок про надання клявзулі виконності з поминенням мотивів наведених у оспореній постанові, а з узглядненням коштів зажалення.

Уосновання.

Окружний Суд у Бережанах признав вірителеві постановою з 24. 7. 1937. І. 2. С. 299/37 титулом коштів інтабуляційного внеску 47 зл., а титулом коштів рекурсу 13.20 зл. Отся постанова становить виконавчий титул (арт. 527 §. І. к. п. ц.) і як такий на внесок вірителя має бути заосмотренний клявзулею виконності (арт. 529 і 530 §. к. п. ц.), щоби стався виконним титулом. Обставина, що у цій постанові Окружний Суд дозволив впис права заставу для квоти 47 зл. є без значіння, бо ж віритель може все жадати від суду заосмотрення клявзулею виконності судових рішень, що становлять виконавчий титул. Належало проте зажалення узгляднити і оспорену постанову ухилити. Про кошти зажалення вирішено по думці арт. 525 і 109 §. 2. к. п. ц.

Вслід затим, Суд І. видав вже клявзулю виконності і означив кошти клявзулі, а надто постановою з 9. 3. 1938. Д. гіп. ч. 354/38 признав мені від довжників кошти зажалення по думці арт. 523 §. І. к. п. ц.

Очевидно, ця остання постанова про кошти знову му-сить одержати клявзулю виконності, — та питання більшої чи меншої доцільности такого процедуру так довго буде для практики без значіння, як довго такі, а не інакші обов'язують приписи дотичного закону.

За вдержанням судів присяглих.

Промова сенатора д-ра Антона Горбачевського, виго-лошена на пленарному засіданні Сенату в дні 24. березня 1938. р. в дискусії над законом про скасування судів при-сяглих.

Високий Сенате! Здається мені, що не затерлися еще в нашої пам'яті вражіння, що їх полишила дискусія, ведена в цій Високій Палаті при кінці минулорічної, звичайної, пар-ляментарної сесії над проектом закону про скасування су-

дів присяглих. Помітне було загальне заінтересування, з лиць багатьох членів тієї Високої Палати можна було вчитати журбу за те, щоби невластиве схоплення проблеми, невідповідна й непередумана постанова тієї Високої Палати не спричинила небажаних для нас наслідків. Це й було причиною і мотивом зложення в цій Високій Палаті внеску на переказання справи Правничій Комісії. Відомо, що Правнича Комісія в тодішньому своєму складі дуже поважною більшістю голосів заявила за відкиненням урядового проекту і з таким внеском прийшов був тодішній референт Правничої Комісії.

Тепер приходить референт Правничої Комісії з якраз противним внеском. Жадає ухвалити цей проект, що раніше мав бути відкинений. Не знаю напевне, якими мотивами кермувалася тоді, згідно тепер Комісія, коли змінила своє становище. Маю враження, що на децизію мав вплив перебіг одного процесу, дуже обширно коментований в щоденній пресі. У тому процесі, що відбувався у Кракові, лава присяглих уневиннила інж. Добошинського, хоч проти нього промовляли докази переведені на розправі. Не кажу, що цей вердикт був правильний, але водночас не можу прийняти, щоби неправильний вердикт був підставою для скасування так важливої для суспільності інституції, якою є інституція судів присяглих. Явище це булоб небезпечне для виміру справедливости, якби закон не передбачував супроти такого присуду ніякої ремедури. Тимчасом в кодексі карного поступовання є виразно застережене супроти трибуналу судів присяглих ось таке право, що може такий неправильний присуд завісити, може засистувати. Але не тільки це. Одночасно з кодексом карного поступовання оголошено і введено в життя окремий закон про часове завішення діяльності судів присяглих, на деякій території. Цей закон передбачує можливість завішення судів присяглих, — наколи зайдуть такі факти, котрі примінення цього засобу уосновують. Прошу Панів, мені здається, що ті постанови закону дають повну гарантію втримання загального ладу й незалежного виміру справедливости судами присяглих. Дальшою причиною негативного відношення більшости комісії, що тепер прийшла з внеском на прийняття проекту закону, був момент, що інституція судів присяглих є наче би чужа польській психіці. Прошу Панів, студія історії права цьому заперечує, бо коли візьмемо під увагу хочби ці перші звязки судівництва у племен, що творили Польщу, то стверджують вони факт, що судівництво спочивало в руках виключно загалу громадян, та тому цей суспільний чинник, який находить вислів в судах присяглих, був вже в самих

початках польського судівництва діяльний і мабуть був позитивно чинний, коли вдержався довгий час, доки не прийшли інші суспільні форми. Але й тепер не можна судів присяглих вважати за інституцію чужу польській психіці, бо польське населення, яке замешкує б. Галичину і б. австрійський Шлеськ, остає вже від 1873. р. під діланням тієї інституції і брало чинну участь в творенні та діланні судів присяглих. Я переконаний, що колиб ішло про вирішення шляхом плебісциту питання, чи на тих теренах мають дальше лишитися суди присяглих, або ні, то ціле населення заявилося би без ніяких застережень за втриманням судів присяглих.

Тому, прошу Панів, другий мотив, начеб суди присяглих були чужі польській психіці, також не відповідає дійсності. Позволю собі зазначити, що Правнича Комісія сенату в своїй резолюції, що її предкладає Високій Палаті до прийняття, сама підкреслює значіння суспільного чинника в судівництві і домагається навіть від уряду, щоби прийшов з проектом закону, який узгляднив би участь цього чинника при організації виміру справедливости. Та на мою думку, ця резолюція є в суперечности з кінцевим внеском референта, що він його сьогодні предложив. Коли вимір справедливости має спиратися дійсно на участі суспільного чинника, то на мою думку, пропозиції, що ми їх сьогодні чули з уст п. міністра, цього питання не розв'яжуть. Тому не розв'яжуть, бо цей тип судів, так званих лавничих судів, має це до себе, що там громадянсько-суспільний чинник тратить цілком свою самостійність і не є виразником суспільного світогляду. Єдиною формою, котра може бути дійсним висловом участі суспільности в вимірі справедливости, є теперішня форма судів присяглих. Не перечу, що суди присяглих мають деякі слабі сторони, але практичні правники та вчені дослідники цього питання, недвозначно ствердили, що деяка конструкційна коректура може поставити цю інституцію на цьому рівні, — який цілковито відповідає в практиці життя та усяким вимогам новочасного виміру справедливости.

Коли йде про це, щоби здійснити цю участь суспільного чинника, то тільки теперішня форма може тому доволити і тому проект, який змагає до скасування тієї форми судівництва, мусить бути відкинений.

Супроти цього мусимо ствердити, що цей проект, подиктований не зглядами поліпшення виміру справедливости, але цілком іншими мотивами, які не мають нічого спільного з ідеєю справедливости. І дійсно, джерело випадів, спрямованих проти інституції судів присяглих знаходиться в тен-

денції: опанувати усі відтинки публичного життя при виразному і систематичному виключуванні з нього суспільного чинника. Маємо тут до діла з рухом, що завважається в останніх часах в нашому найближчому сусідстві. Поминаю так звану Совітську Росію, де про правний лад не можна навіть думати й говорити, але стверджую, що цей рух, який найшов вислів під назвою тоталізму чи авторитатизму, став системою влади в двох державах середущої Європи і водночас виказує тенденцію поширення на найближчі терени. Хвиля цього руху доходить до нас, хвиля тоталізму починає ділати і в нашій атмосфері. У державах, які я згадав, інституція судів присяглих скасована, як цілком суперечна з заложеннями тоталізму. Тоталізм поширюється не лише щодо простору, але він змагає також до здобуття чимраз дальших позицій публичного життя.

Коли кинемо оком на німецький чи італійський парламенти, то мусимо ствердити, що там парламент зійшов до значіння зборів, які скликається лише на те, щоби вислухали авторитативного запорядження уряду і прийняли до затверджуючого відома законодавчі акти, що їх уряд прокладає. Це є тенденція при дуже високому і сильному напруженні громадянства, а я боюся, що та тенденція і в нас може сягнути дальше в інші, далеко важніші в публичному житті позиції.

Громадянин політично дозрілий, громадянин, що цінить своє становище, ніколи на те не піде, щоби здавати позиції, уступати з них, коли їх на підставі права займає. Добровільне здавання позицій рівняється політичному самогубству.

Побоююся, що після ліквідації судів присяглих, прийде до ліквідації парламенту. (Протести). Доказом цього відносини, що мають місце в Німеччині, як теж в Італії. Побоююся, щоби ліквідація судів присяглих не була точкою виходу для дальших потягнень, які можуть довести до такого стану. Ми на те піти не можемо й будемо голосувати проти проекту закону, а радше віддамо голоси за внеском меншости Правничої Комісії.

Присилайте передплату!

Мгр ПЕТРО КОНЮХ.

Поняття зневаги в польському кримінальному кодексі.

(Зміст реферату мгра Конюха, адв. апліканта, з 28. V. 1938. в С. У. А.).

„З малої хмари великий дощ“. Не находжу покищо кращого окреслення для замаркування того правдивого хаосу, що його завважуємо ще й тепер у судово-карній практиці, скільки разів стрінемося з двома маловажними на перший погляд постановами польського кримінального закону. Маю на думці артикули 255 і 256 пкз., отже два лише подійсні стани, які про те удостоїлися цього, що творять окремий розділ в кримінальному законі; розділ XXXVIII, затитулований „зневаги“.

Вже з самого титулу „зневаги“ (вжитого в множині) легко можна догадатися, що зневагою є в однаковій мірі порушення припису ст. 255, як і 256, а також обох їх разом. Знова факт, що під титулом „зневаги“ виступають два окремі подійсні стани, дає ясне свідство того, що існує якась різниця між ними. Для відзеркалення тої різниці однаково теорія як і практика вживають окремих виразів. І так: ст. 255 говорить про „збездішчення“ (знеславлення), а 256 про образу особистої гідності. Отже зневага, як загальне поняття, виступає у двох видах, у виді збездішчення, або у виді образу. І саме у практиці трапляється дуже часто, що заходить трудність поведення певної, стислої границі між тими двома поняттями; трудність устійнення, чи в даному конкретному випадкові маємо до діла із збездішченням (ст. 255), чи образою (ст. 256).

Глязер — Могильницький у своєму коментарі до ст. 255 пкз. каже, що границя між збездішченням, а образою є невхопна і суд у кожному поодинокому випадкові вирішить, чи наступило збездішчення, чи тільки образа, чи може і одно й друге. Подібно Маковський зауважує, що тяжко є провести демаркаційну лінію між тими двома поняттями, або як він висловлюється, „між об'єктивними, а суб'єктивними складниками поняття честі, береженої кримінальним правом“. Знова ж Найвищий Суд в одному із своїх вироків говорить дослівно так: „Один і той самий зневажливий висказ, залежно від обставин справи і наміру винуватця, може уявляти собою збездішчення, або образу особистої гідності“.

(ч. 204/34).

Очевидна річ, що у примінюванні приписів статей 255 і 256 пкз. до життєвої дійсності можна дуже легко помилитися і оскільки мені відомо, то в практиці помилки такі ча-

сто бувають. Ідуть вони звичайно в тому напрямі, що суди кваліфікують деякі сумнівні справи радше як образу зі ст. 256, а не збезчещення, обняте статтею 255. Така розв'язка справи є вигідна не тільки для судді, але й це в першій мірі для обвинуваченого.

Перед нами відкрите питання, — **яка є засаднича різниця між збезчещенням, а образою і де тої різниці шукати.** Відповідь на поставлене питання є важна не тільки з огляду на приписи статей 255 і 256, але також з огляду на інші статті пкз., в яких закон виразно уживає слова „зневажає“.

Пригляньмося найперше, як цю квестію вирішує, сказатиб, сам законодавець. Мотиви проекту Кодифікаційної Комісії до ст. 255 кз. говорять: „Проект вважає, що є два різні предмети наступу. Один це честь, а другий це почуття особистої гідності“. Уважаю, що не є це вистарчаюча критерія для поведення цієї нашої границі. Біда в цьому, що маємо цілий ряд синонімів, а до них належать такі вислови, як честь, гідність, достойність і т. п.

В мотивах проекту Код. Ком. до ст. 256 читаємо:

Карання образи має засадничо іншу підставу, ніж карання збезчещення. Тут не іде про порушення скарбу доброго імені, здобутого зусиллями і працею цілого життя; тут іде тільки про торкнення власної любови, про порушення почуття особистої гідності“. Різниця, як бачимо вже виразніше зарисована, однак особливі практичні труднощі повстають, якщо стрінемося з т. зв. питомими знаменами зі ст. 255.

Ніхто, здається, не може мати найменших застережень щодо твердження, що посудження про поступовання, яке може понизити в прилюдній опінії і т. д., завсіди буде тільки зневагою збезчещення зі ст. 255. Тільки в одинокому випадкові може воно представлятися одночасно також як образа зі ст. 256, а саме тоді, коли помовлення буде висказане у зневажливій формі, при чому будуть сповнені вимоги подиктовані приписом ст. 256. Колиж маємо до діла з помовленням про згідні знамена, отже не про якісь конкретні вчинки, але про відемні ціхи характеру, то в такому разі помовлення те може бути в однаковій мірі збезчещенням, як і образою, а навіть і одним і другим одночасно.

Цікава річ, що юдикатура розв'язує цю нележку в практиці квестію досить легким способом, ідучи по лінії найменшого опору і вважаючи, що відріжнення збезчещення від образи може наступити тільки в окремих конкретних випадках. Однак, чим мають руководитися суди при вирішуванні цього питання, цього в ніякому вироці Н. С. не можна дошукатися. Справа полишена виключно здібностям

орікаючого судді, та слідом за цим, в судовій практиці можна деколи подибати правдиві дивогляди під цим оглядом.

Дехто з теоретиків, як і практиків вважає, що прецінь можна би устійнити в тій матерії деякі засади, що додержання або непримінення їх виrokуючим судом моглоб, а то й повинно би бути предметом евентуального розважання у касаційному поступованні. Це є правна квестія і як така не повинна бути виелімінована із обсягу децизії Найвищого Суду. Могильницький нпр. вважає, що одною з таких підстав це форма, в якій обвинувачений висказався. Згідно з тим переводить він класифікацію проступків зневаги з огляду на їхню форму.

Незалежно від того існують після Могильницького вислови, що можуть бути зневажливими з огляду на свій збезчещуючий характер. Належать тут такі слова, як нпр. лихвар, пасер, хабарник і подібні. При того роду висловах доказ правди зі ст. 255 завсіди є, чи радше повинен бути допускаемий. Промовляє за тим так інтерес підсудного, який чейже може бути неслучно засуджений на випадок недопущення доказу правди, як і покривдженого. Цей останній осягає, щоправда, скажім засуджуючий вирок проти обвинуваченого, то одначе на випадок непереведення доказу правди, завсіди є в прилюдній опінії певне припущення правдивості збезчещуючого заміту. Безперечно більше осягає покривджений, коли крім засудження підсудного виявиться ще, що закиди не були згідні з правдою.

В пошукуванні границі між збезчещенням зі ст. 255, а образом зі ст. 256 може нам бути помічний припис закону. За вихідну точку беру слова §. 2. ст. 255: „Нема проступку, якщо заміт був правдивий”. Коли з правдивістю або неправдивістю збезчещуючих замітів вяжеться нероздільно переступний характер чину, або його брак, то з того можна льогічно заключувати, що суттєвим чинником зневаги зі ст. 255 є можливість об'єктивного устійнення і справдження збезчещуючого закиду. Іншими словами в переступному діланні зі ст. 255 повинно міститися приписування покривдженому якоїсь конкретної чинности, або посуджування про таку обставину щодо особи покривдженого, яка дасться об'єктивно устійнити, зконкретизувати і справдити. Цим головню чинником об'єктивности ріжниться суттєво зневага збезчещення від зневаги образи. При тій останній найважнішу роль відіграє чинник суб'єктивного відчування особистої гідности. Томуто особа, щоби могла бути зневаженою в розумінні ст. 256 кз., мусить мати, як каже Маковський, пасивну фактичну здібність, зазнання зневаги.

Цей погляд є згідний з поглядом Найвищого Суду, висказаним в одному з вироків: „предметом правної охорони зі ст. 255 кз. є честь понятя не як суб'єктивне відчуття покривдженого (особа фізична, або правна), але як відношення до нього об'єктивного чинника, яким є прилюдна оцінка, або загалом інших людей”.

Одначе не можна ніколи в практиці забувати, що хоча закид відповідає формально всім законним вимогам збезчещення, то проте такий закид може бути часом тільки образою, а не збезчещенням. Має воно місце тоді, коли закид поставлено без свідків безпосередно особі, яка є зневажена. Бо в понятті посуджування зі ст. 255 криється конечна вимога передання закиду до відома третіх осіб.

Поняття зневаги в п. к. з. не є виключним монополем статей 255 і 256. Побіч них стрічаємо ще сім статей, в яких законодавець уживає виразно слова „зневажує”. Є це статті 111. §. 2, 112, §. 1, 127, 132, §. 1, 153, 168, і 173. Насувається квестія, що треба розуміти під словом „зневажує” в тих окремих статтях. Відповіді шукатимемо в першу чергу в граматичній інтерпретації. Тут мусимо підчинитися беззастережно засаді: — якщо в тексті закону законодавець уживає в кількох різних місцях ідентичних висловів, то певно інтенцією його було ужити їх всюди для означення одного й того самого поняття.

Потвердженням тої засади є хочби мотиви проєкту Комісії Кодиф. до ст. 132 §. 1 к. з.: „Поняття „зневажує” містить в собі в тому випадкові так само як у всіх інших, коли к. з. уживає того вислову, всякі нарушения чести в тих видах, в яких вони є знані к. з.”.

Вірною відбиткою цих мотивів є оречення Н. Суду: „Під поняття „зневажує” в розумінні ст. 132 к. з. підпадають всякі нарушения чести (особистої гідности)*) у тих всіх видах, в яких вони є знані к. з. (ч. 646/33).

Отже здоровий розум диктує, що під словом „зневажує” в к. з. завжди треба розуміти сповнення одного з подійсних станів зі статей 255 і 256. А одначе це є деколи річчю неможливою. Досить вказати на приписи ст. 112, 153, 168 і 173. Усі вони говорять про зневагу не фізичних, чи правних осіб, а предметів окремої пошани, або культу (державний герб, хоругов, тлінні останки людини, місце призначене на виконання обрядів і т. п.). Відразу кидається у вічі поміщення, що в усіх тих випадках немає місця для зневаги, понятюї в розумінні ст. 255 к. з. Щонайменше тяжко є зрозуміти, як уявити собі конкретно збезчещення якогось

*) Клясичний приклад на те, який хаос понять панує в практиці з приводу таких висловів закону, як честь, особиста гідність і інші.

предмету, згідно з вимогами припису тої статті, т. зн. посудити предмети про таке поступовання, або згідні змагання, що понизили би його в прилюдній opinio (!), або наразили на втрату довіря (!) і т. д. Як бачимо, це „ребус” не під силу логічному способу думання. А вже правдивий цирк створив би той смільчак, який поважився б в таких випадках перевести доказ правди. Не знаю, чому в чотирьох згаданих статтях замість слова „зневажає” не сказано „ображує”. Можна було би оминати непотрібного баламуцтва. Прецінь в усіх тих статтях з природи річи зневага може бути тільки образою почувань людини з огляду на її духове наставлення до тих предметів, бережених приписами закону.

Рисковним теж являється погляд Н. Суду на суть проступку зневаги, обнятої подійсним станом ст. 127 к. з. Заходить тут логічна суперечність між вироками Н. Суду, на що слушно звертає увагу Могильницький в квітневих числах „Судово-варшавської газети” з ц. р. Н. пр. вирок ч. 57/35 виразно зауважує: „...висказ тільки тоді стає зневажливий і має знамена проступку зі ст. 127 к. з., якщо виказує ціхи, окреслені в ст. 255 або 256 к. з.”. Засада логічного думання вимагає згоди на potwierдження, що коли маємо до діла із проступком збезчещення в розумінні припису ст. 255, то в процесі можна евентуально перевести доказ правди. А одначе Н. Суд заняв здецидоване становище, що доказ правди у випадку проступку зі ст. 127 к. з. є недопустимий. Оце одно з тих оречень: „...Надужиття й безправства допуститися може тільки фізична особа, приватна або урядова, але не влада, або уряд. Доказ правди на зневаги влади або уряду є недопускаемий. Отже зовсім слушно відмовив суд допущення доказу правди на ствердження обставин, що поліція в Пшеворську стріляла до людей ззаду“ (ч. 254/37).

Треба погодитися з поглядом, що кваліфікація вчинку в наведеному щойно випадку є щонайменше дуже сумнівна. Безперечно краще відповідало би тут примінення припису ст. 132 к. з. Певна річ, що маємо тут до діла з одним із куріозів, що заходять в практиці при інтерпретації поняття зневаги в п. к. з. Бо якщо раз станемо на становищі, що зневагу влади зі ст. 127 можна утотожнювати зі зневагою особи чи групи осіб, то в такому разі у випадку збезчещуючого характеру зневаги (ст. 255), безумовно треба було би допустити доказ правди.

Цікавий є погляд варшавського апеляційного суду на суть проступку зі ст. 255 к. з., що висказано в мотивах вироку з дня 7. травня ц. р. у голосній справі Стажинського проти Студніцкого: „...е посудженням в розумінні ст. 255 к. з., яке може зайти нетільки у формі поставлення стисло конкретизованого заміту, але може також зайти у загаль-

никовій формі, коби тільки під адресою виразно означеної особи” (Цит. за „І. К. Ц.” ч. 128 з дня 10. травня 1938 р.).

В дотеперішній юдикатурі, на основі приписів карного закону про охорону чести людини, можна знайти безліч прикладів на те, що справи проступків зневаги не можна зачислити до легких у практиці. Коли погляди Н. Суду в тих справах насувають деколи дуже поважні застереження, то можна собі уявити, що діється під тим оглядом пр. у 1-ій інстанції. Практика не вирішила до сьогодні, передовсім найважнішої справи, а саме питання виразної границі між збезчещенням зі ст. 255, а образою в розумінні 256. ст. к. п. з.

Мр РОМАН ГУГЛЕВИЧ, Перемишляни.

Спільні громадські ґрунти.

На основі постанов цісарського патенту з дня 5. липня 1853. р. (В. 3. Д. ч. 130) скасовано сервітутові права пашення худоби на двірських луках і пасовищах та права побору дерева з двірських лісів, що прислужували загалові властителів сільських господарств, зглядно деяким зпоміж тих в поодиноких громадах, а за це одержали вони на спільну їх власність відповідного простору пасовище чи ліс.

Про те свідчать документи, що знаходяться в переході в державному архіві у Львові.

Отже одержані як еквівалент за зречення тих сервітутових прав на двірських пасовищах і лісах ґрунти — це спільна власність тих, що зреклися сервітутових прав.

Одначе при закладанні ґрунтових книг вписано ті ґрунти зовсім неправильно як майно чи добро громади як такої. В деяких випадках причинилися до того вже документи, що відносяться до викупна сервітуту, а то по тій причині, що побіч поняття „всі господарі“ вживається як ідентичного поняття „громада“.

Проте від хвилини викупна сервітутових прав одержані як еквівалент ґрунти згідно з провідною думкою, яка була при наданні тих ґрунтів, посідали виключно ті власники сільських господарств, зглядно їхні правні наслідники (кожночасні посідачі дотичних сільських господарств), що їм передше прислужували сервітутові права. Ті тільки вжиткували ті ґрунти з виключенням громади як такої та з виключенням власників інших сільських господарств, що їм передше не прислужували сервітутові права на двірських посідох. Заряд тими ґрунтами виконували управнені при допомозі окремих комітетів, зглядно при допомозі органів політичної громади (начальника громади й ради).

В багатьох громадах цей стан річи удержався до останніх часів. Одначе в багатьох громадах такий стан річи змінився на некористь управнених. В усіх майже громадах в останніх літах стрічають управнені перешкоди у виконванні своїх прав, що прислугуюють їм на тих „спільних громадських ґрунтах“.

Щойно згаданий стан річи є того роду, що змушує застановитися над ним, а то з огляду на припис статті 31. закону про упорядкування ґрунтових спільнот з дня 4. травня 1938, який появився в В. З. Р. П. ч. 33. під поз. 290. Останньо згаданий припис говорить, що коли в останніх пяти літах перед впровадженням в життя того закону зовсім не користали зі спільних ґрунтів і коли управнені не доходили своїх прав до тихже ґрунтів на судовій дорозі, то ті права треба уважати за вигаслі. Ґрунтів того роду, що до них прислугуюють права нашим селянам сотні тисячів гектарів. Отже не йде про дрібницю. Ті сотні тисяч гектарів землі можуть втратити наші селяни, коли своїх прав не доходитимуть ще перед впровадженням у життя того закону, то є перед днем 12. VI. 1941. (припис статті 75. (2).

Перед нами адвокатами обовязок подати тим селянам правну пораду в тій так важній справі. Одначе не дасться заперечити, що оборона тих слухних прав наших селян на судовій арені не зовсім легка. Маючи в практиці таку справу, кожний з нас переконається, що насуваються поважні сумніви в суттєвих квестіях. Тому такі сумніви треба усунути, а можна їх усунути в дорозі взаємної виміни думок тих адвокатів, що їм у їхній практиці припала така справа.

На мою скромну думку добре булоб, щоби всі ті адвокати, що того роду справами займаються, повідомили про те Виділ С. У. А., а той уможливить нам взаїмне порозуміння.

ВИРІШЕННЯ НАЙВ. АДМІНІСТРАЦІЙНОГО ТРИБУНАЛУ.*)

Будівельні справи.

1. Приписи арт. 179 будів. права з 16. 2. 1928 (поз. 202 Дн. з.), по думці яких будинки, що мають доступ лише з подвіря, а містять льокалі, призначені на побут людей, мають бути злучені з вулицею або сіньми, або брамою або

*) Спростування помилок: в ч. 1. „Життя і Права“ з березня ц. р. треба спростувати: на ст. 38, — 9 рядок з долини має бути: **комунального додатку замість: податку до держ. ґрунт. податку**; на ст. 39, — 5. рядок з гори має бути: **„завдань цього заводу, — замість: завдань цього закону**; на ст. 40, рядки 18—19. з гори — має бути: **не є доступні для всіх мешканців громади, — замість: не допускає до користування мешканців тоїж громади.**

переїздом, — мають характер безглядно обов'язуючих і не можуть бути злагіднені ані місцевими приписами ані практикою.

2. Приписи арт. 179 будів. права з 16. 2. 1928 (Дз. з поз. 202) не мають примінення до будинків, які побудовано на основі дозволів будівельних властей, уділених перед входом в життя цього права і властители будинків тих не мають обов'язку достосувати їх до згаданих приписів.

Однак якщо просьба про дозвіл на перебудову, зглядно надбудову такого будинку розглядається на основі приписів згаданого права, тоді умовини, приписані тим правом, мають вже примінення при розпізнанні допустимости наміреної перебудови згл. надбудови. — (22. 6. 1936 ч. рей. 6446/32.).

Сусідові особи, що просить про будівельний дозвіл, оскільки він підносить проти наміреної будови заміти, що є сперті на приписах будів. права і що вяжуться з посіданою ним нерухомістю, прислуговує як інтересованому право внести відкликання від рішення будів. влади, що дає дозвіл на будову. (2. 10. 1936 ч. рей. 7224/33).

Пільги з уст. 2. §. 26 розп. з 3. 11. 927 поз. 913. Дн. 3. мають примінення виключно у випадку існування програми розбудови, але брак такої програми не ухилює сам собою обов'язку платити державний податок від будівельних площ на основі покликаного припису. (23. 9. 1936 ч. рей. 8714/34). Відкличною інстанцією від наказів, якими громадські власти накладають на властителів ґрунтів обов'язок звороту коштів першого уладження вулиць, на основі арт. 174. будів. права (поз. 202. Дн. 3. з 1928), є згадана в уст. 2. наведеного припису державна надзвірна влада (Теза). — (19. 2. 1937 ч. р. 2573/35).

Водні справи.

З порівняння постанов т. 4. уст. 1. арт. 77. водного закону (поз. 574/28 Дн. 3.) з постановами т. 5 уст. 1. цього арт. виходить, що перша з них, оскільки іде про обов'язок утримування води її властителем, має на згляді лише води в природних руслах. (30. I. 1936 чр. 7261/33).

До 5. літ. речення, поданого в арт. 253 уст. 1. водного закону (поз. 574/28. Дн. 3.) не має примінення припис арт. 41. розп. про поступ. адмін. (поз. 341/28. Дн. 3.), що відноситься до привернення речення. (21. 11. 1935 чр. 3476/34).

Самоврядні оплати.

1. Місцеві приписи, видавані по думці арт. 415 розпор. През. Рпп. з 16. 2. 1928 про будів. право і забудову осель (поз. 202 Дн. 3.) можуть відбігати від приписів, ухвалених

міською радою, лише в справах неоснованих, при чім таке відступлення має бути умотивоване зглядами технічної натури або правової і фінансової, а в кожному випадку подиктоване зглядами на публичний інтерес.

2. Місцеві приписи, введені зарядженням Мін. Внутр. Справ з 13. 7. 1934, не мають характеру ані рішення, прийнятого міською радою по думці арт. 43 зак. з 22. 3. 1933 про част. зміну устрою терит. самоуправи (поз. 294 Дн. 3.), ані статуту про побір оплат за користання з каналізаційних уладжень.

3. Розп. През. Рчпп. про будів. право і забудову осель (поз. 202/28 Дн. 3.) не приказує нормування місцевими приписами також речинців виміру і побору каналових оплат.

4. Зарядження Мін. Внутр. Справ з 13. 7. 1934 — а зокрема його §§. 28 і 62—67 є без окремого рішення міської ради достаточною правовою підставою до побирання каналових оплат. (24. 6. 1936 чр. 3662/35, 6580/35, 6596/35).

Податкове поступовання.

Уморення податкової належитости з титулу браку податкового обов'язку обіймає „іпсо юре” всі побічні належності зв'язані з того податковою належністю (пр. екзек. кошти). (10. 2. 1937 чр. 9858/34.).

Якщо платник висловить у відкликанні бажання дати усні вияснення на засіданні відкличної комісії, а не зложить рівночасно приписаної оплати, влада не є обов'язана ані повідомляти платника про речинець розпізнання його відкликання, ані взивати його до зложення оплати. (8. 9. 1937 чр. 1220/36.).

Залишення переведення пропонованого платником доказу із свідка з цієї причини, що свідок на одноразове візвання не явився, є суттєвою хибою поступовання. (26. 5. 1937 чр. 5165/35).

Заміт відкликання, що примінення владою вимірною стопи середньої зисковости не відповідає дійсности, підтриманий предложеною опінією Промисл. торгов. Палати, вимагає розпізнання в рішенні відкличної влади. (25. 6. 1937 чр. 2820/36).

Рішення Скарбової Палати, видане на просьбу платника про відписання податку як виміреного подвійно, не є остаточним рішенням в адміністр. тоці інстанцій. (Постанова Н. А. Т. з 6. X. 1937 чр. 5257/35).

Промисловий податок.

Векслева сума з векслів, прийнятих адвокатом на покриття винагороди, належної від клієнта (датіо ін солютум),

становить складник податкового обороту в розумінні арт. 5. т. 9. зак. про промисл. податок (поз. 550/25. Дн. 3.). (20. 10. 1936 чр. 6357/34).

Поправки записок в торговельних книгах, що повторюються, можуть становити достаточну причину дискваліфікації книг з причини формальної хиби (Теза). (1. 4. 1937 чр. 9500/34).

Вишкрабування позицій в основних книгах купця, — отже усунення первісного змісту впису, є достаточною причиною узнання книг платника за неправильні. (5. 3. 1937. чр. 8516/34).

Неуявлення в інвентарі всіх складників майна підприємства уосновує узнання торгов. книг, ведених даним підприємством, за неправильні. (13. 11. 1936. чр. 7299/34).

Доходовий податок.

Не є достаточним обоснованням заміту неправильно-сти торговельних книг правної особи вказання, що книги є ведені системою одиничного книговодства. (11. 3. 1936. чр. 2263/34).

Узнання торговельних книг за неправильні не управное еще влади поминути дані з тих книг як доказ в формі записок на висоту осягненого доходу, згідно понесеної втрати, доки не узнано тих книг за позбавлені взагалі доказової сили. (30. 10. 1936. чр. 10819/34).

Торговельні книги, що про свої хибности дають можливість справдити суттєві для виміру доходowego податку обставини, значить приходи бруто і видатки, що підлягають потрученню, становлять достаточний матеріал до устанлення доходу по думці арт. 17 зак. про доход. под. і устанлення в такому випадку доходу приміненням норм середньої зисковности є суттєвою хибою поступовання. (9. 12. 1936. чр. 6355/34).

Для обчислення відпису на зужиття належить за грошеву вартість дому вважати кошт його будови, а коли платник не будував його, то фактичний кошт набуття його платником. (28. 10. 1936. чр. 3136/34).

Обставина, що податник не має на удержанні нікого з членів родини, не обосновує примінення до нього податкової підвишки з арт. 26 зак. про доход. под. (поз. 411/25 Дн. 3.), якщо є він жонатий або замужня. (Теза). (22. 3. 1937 чр. 1794/35).

Брак в актах оправдання: примінення вищої стопи зисковности як нормальна, є хибою поступовання. (7. 4. 1937. чр. 5545/35).

Для обоснування податкового обов'язку не є важне, чи податник веде зарібкове підприємство за дозволом влади, оскільки дозвіл є потрібний, чи без нього. (21. 5. 1937. чр. 3139/34).

Полекша для кооператив, означена в арт. 10. т. 6. зак. про доход. под., має бути обчислена у відношенні до білянсових зисків в розумінні арт. 21. зак. (поз. 411/25. Дн. 3.). (5. 2. 1937 чр. 9368/33.).

Факт, що будову нового дому розпочала інша особа, не виключає сам собою узгляднення у того, хто по набутті дому розпочату будову викінчив, повних коштів будови (разом з коштами продавця) на основі арт. 33 т. 3. розпор. з 22. 4. 1937 поз. 372 Дн. 3. (Теза). (20. 10. 1937 чр. 6588/34).

Право до податкової пільги, передбаченої в арт. 10. т. 6. зак. про доход. под. (поз. 411/25. Дн. 3.) не є уза-лежнене від вимоги ведення кооперативною правильних торговельних книг. (30. 11. 1936. чр. 2955/34).

Самоуправа.

Ані закон з 23. III. 1933. про частинну зміну устрою терит. самоуправи (поз. 294. Дн. 3.) ані регулямін виборчий до мійських рад (поз. 607/33 Дн. 3.) не обнимають припису, на основі якого підпис кандидата на радного, поміщений на зголошеній виборцями листі кандидатів на радних, є не-важний. (Теза) (4. X. 1937. чр. 3014/34).

Окружні лікарі.

Окружні лікарі на області б. Галичини, без огляду на це, чи є провізоричні чи іменовані на стало, є безсумнівно комунальними функціонерами. — (14. XII. 1936. чр. 309/34).

Обезпечення умових службовиків.

Адміністратор дому, що в границях уділеної йому повновласти завідує самостійно домом, не підлягає обов'язковій забезпечення на основі розпор. През. Рпп. з 24. XI. 1927. поз. 911 Дн. 3. — (23. III. 1937. чр. 6416/35.).

Вирішення Компетенційного Трибуналу.

Для розпізнання справи проти Заведення Обезпечень умових службовиків про зворот вкладок, заплачених за службовика, якого опісля узнано за не підлягаючого обов'язковій забезпечення, покликана є адміністраційна влада. (Засада правна). — (12. XII. 1935. чр. 4/35.).

У випадку знищення повинню шлюзи, що має запевнити природний відплив води в ріці, дозволення на відбу-

дову шлюзи та затвердження проєкту будівлі належить до водної влади. Натомість рішення про обов'язок власника ґрунту до відбудови шлюзи, що слідує з обтяження ґрунту тягарем удержування шлюзи, забезпеченим гіпотечним вписом і про відшкодування за проволоку у відбудові шлюзи, належить до загальних судів. (Засада правна). — (30. X. 1935. чр. 2/35.).

І-вич.

Загальні Збори Адвокатів Львівської Палати.

Загальні Збори адвокатів львівської Палати відбулися у Львові дня 11. червня 1938. р.

Предмет нарад був ось такий, що декан адвокатської Ради **д-р З. Станкевич** відкрив ці збори та по виборі провідника зборів в особі **д-ра Добжанського**, адвоката з Перемишля, трьох асесорів і двох секретарів, зложив звіт про діяльність Адвокатської Ради за час від 1. XII. 1937. р. до 31. V. 1938. р.

Відтак референт **д-р Михайло Волошин** представив звіт Ревізійної Комісії з внеском, щоби уділити абсолютну Раду Адвокатській Раді.

По прийнятті цих двох звітів прийшов до голосу адвокат **д-р Т. Янішевський**, щоби з доручення Начальної Ради у Варшаві зложити звіт про діяльність Начальної Ради, та намагався оправдати становище тоїж Ради як начальної магістратури, в справах: нового закону про устрій адвокатури і закриття адвокатських лист.

Спровокований цим звітним адвокат посол **д-р Зомерштайн** виступив з закидами, що Начальна Рада допустила до порушення основ адвокатського самоврядування, бо закриттям адвокатських лист позбавлено сотки адвокатського доросту життєвої екзистенції. Але проте, що тяжко скривджено нашу адвокатуру, — сказав він при кінці своєї промови, — **то вона не загине**, а сама скорше чи пізніше добореться належних їй прав... Гурган оплесків зібраних адвокатів привитав висновки **д-ра Зомерштайна** і це була відповідь загальних зборів на діяльність Начальної Адвокатської Ради у Варшаві.

Опісля референт **д-р Мойсей Догілевський** представив бюджетний прелімінар Палати на час від 13. VIII. 1938. р. до 30. XI. 1939. р. як також амністійний додаток, що по заплаті адміністративної складки (60 золотих) за цей рік відпишеться членам всі заборговані адміністративні складки за попередні роки.

Загальні Збори ухвалили бюджетовий прелімінар зі всіма внесками як також остентаційно заявили **признання і довіря деканові Адвокатської Ради д-рові З. Станкевичеві** за його видатну працю і щирю оборону палестри без ріжниць народностей. Проти цього піднеслося кільканацять членів Польського Союзу Адвокатів, супроти подавляючої більшості приявних адвокатів — всіх трьох народностей. На це відповів декан Станкевич, що він від молодих літ мав все „характер“ у відношенні до товаришів адвокатів і цю чесноту надалі задержить...

Вкінці приступлено до **виборів**: 3. членів до Начальної Адвокатської Ради, та 3. членів і 2. заступників Ревізійної Комісії. У висліді переведених виборів вибрано до Начальної Адвокатської Ради: Д-ра Костя Левицького, д-ра Юліяна Новотного і д-ра Еміля Зомерштайна, — до Ревізійної Комісії, на членів: д-ра Евгена Гологурського, д-ра Степана Ганицького і д-ра Льва Розенкранца, — на заступників: д-ра Маріяна Камінського і д-ра Фридріха Мускатенбліта.

Отся листа зєдинених товариських комітетів вийшла числом около 1.500 голосів, а листа Союзу Польських Адвокатів, з виключними польськими кандидатами, остала в меншині около 160 голосів.

Так закінчилися останні автономічні Загальні Збори Адвокатської Палати у Львові. І на пращання їх мусимо кілька слів сказати.

Старий Союз товаришів демократів-поляків, українців і жидів, — вірний традиції „острову забуття“, чесно витримав до кінця. Незвичайно гарно списалися провінціональні члени С. У. А., які громадно на зазив президії С. У. А. прислали повновласти до виборів. Ця карність і солідарність українських адвокатів викликала слова признання і пошанування не тільки у прихильників, але і у противників. Як останні Могікани — крутилося ще кілька осіб по салі, — тих не руских не поляків (головно б. судді й інші урядовці), які на зазив С. У. А., щоби разом пішли до виборів, зникали як камфора в товпі зібраних. Але вони і так не були ніколи членами С. У. А., а тимбільше не мали ніколи нічого спільного з „островом забуття“.

Преса всіх трьох національностей з вдовolenням занотувала вислід виборів в Адвокатській Раді. Одно тільки „Слово Народове“ написало велику статтю під наголовком „Пригнітаюча жидівська більшість рядить на терені Львівської Адвокатської Палати. — Демонстраційний вибір д-ра Костя Левицького“. — Погана стаття, а кінчиться вона так: „Вибір д-ра Костя Левицького, шефа „українського уряду

з 1918. р. виглядає на грубу провокацію, і свідчить про це, що сьогодні жиди явно лучаться з „українцями“, — так як це робили і перше“.

Але можна над тим самотнім голосом перейти до денного порядку, бо коли зібрані, адвокати всіх трьох національностей дякували бурєю оплесків своєму деканові д-рові Здзіславові Станкевичеві за його працю для адвокатури, він зворушений заявив, що від ранньої молодости він не робив різниць між товаришами. Товариш-адвокат є для нього рівний братові. У своїй праці ніколи не кермувався, ні в майбутности не кермуватиметься іншими критеріями, як річевістю і ввічливістю для товаришів і професії.

Декан Здзіслав Станкевич потвердив цими словами стару традицію „Острову Забуття“.

Бібліографія.

ПРАВО ПРО УСТРІЙ АДВОКАТУРИ. Додаток до „Палестри“, органу Адвокатської Ради в Варшаві. 1938.

Адольф Кацнер — Григорій Шик, адвокати: ПРАВО ПРО УСТРІЙ АДВОКАТУРИ з передмовою дек. д-ра З. Станкевича. Львів. 1938.

Д-р Юлій Бассехес і м-р І. Коркіс: УСТРІЙ АДВОКАТУРИ І ОСНОВИ АДВОКАТСЬКОЇ ЕТИКИ. Львів. 1938. Бібліотека Правничих Видавництв. Книгарня Евер, Львів, Братівська ч. 3.

Це останнє видавництво незвичайно докладно і совісно оброблене (474 стор.). Сам закон про устрій адвокатури обширно, з усякими поясненнями обміркований. Дуже цінним вкладом є основи адвокатської етики. Видання цієї праці було конче потрібне, тимбільше, що в правничій літературі це майже не порушена тема.

М-р А. Бойко: КОДЕКС ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В СВІТЛІ ОРЕЧЕНЬ. Правнича Книгарня. Варшава, Сенаторська 8.

Г. Варман: АЛІМЕНТАРНЕ ПРАВО. Правнича Книгарня. Варшава, Сенаторська 8.

І. Бассехес — І. Коркіс: КОДЕКС ЗОБОВ'ЯЗАНЬ, з передмовою професора д-ра Алерганда М.

Він пише: „Д-р Бассехес і м-р Коркіс вивязалися зі свого завдання дуже добре. Вони подали уосновання тези оречень Найвищого Суду, а також бібліографію. І тому належить узнати, що видання цього кодексу є дуже корисне як для практика так і теоретика“.

М-р Микола Топольницький: ЯК КУПУВАТИ-ПРОДАВАТИ, МІНЯТИ, НАЙМАТИ, АРЕНДУВАТИ, ВИГОДЖУВАТИ.

ТИ, ПОЗИЧАТИ ГРОШІ В ЧУЖІЙ ВАЛЮТІ, ДОГОВОРЮВАТИСЯ ПРО ПРАЦЮ І ДІЛО (ЗАМОВЛЯТИ ВИКОНАННЯ РОБОТИ), ПОСЕРЕДНИЧАТИ, ВСТАНОВЛЯТИ ДОЖИВОТТЯ, ЗАГОДЖУВАТИСЯ І РУЧИТИ ЗА ЧУЖІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ? — Підручник нового закону про зобов'язання. Накладом Нової Бібліотеки. Львів, 1938.

М-р Микола Топольницький: СПАДЩИННЕ ПРАВО. Про спадщину взагалі. Усні й писемні тестаменти. Правні поучення і зразки. Судовий поділ спадщини. Конечна спадщинна частина дітей і родичів. Спадщинне право чоловіка й жінки. Книжка попереджена вступом про розпоряджування майном за життя. Видавництво „Книга“. Львів. 1935.

Д-р Володимир Ільницький і д-р Роман Савойка, адвокати в Дрогобичі: РЕФОРМА НАФТОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УХВАЛЕНОГО НА РАДІ МІНІСТРІВ ДНЯ 20. ЛИСТОПАДА 1937. Р. — Дрогобич. 1938. Накладом Союзу власників теренів Підкарпаття (у польській мові).

М-р Ярослав Падох: ГРУНТОВИЙ ПРОЦЕС ГЕТЬМАНЩИНИ. Львів. 1938. Накладом Союзу Українських Адвокатів.

І. Бляй, адвокат: ДЕВІЗОВІ ПРИПИСИ. Львів. 1938. Львівська Книгарня. Львів. Академічна 16.

Наум Гольдваг, адвокат: ПРОВІДНИК ПОЛЮБОВНОГО СУДДІ. Накладом Торговельної Палати Польщі і С. С. С. Р. Варшава. 1938.

„ГЛОС СОНДОВНИЦТВА“, місячник під редакцією К. Флешинського. Травень. 1938. Варшава. Число за травень приносить як завжди незвичайно живі і актуальні статті на найбільше пекучі теми, а передовсім статті самого редактора Флешинського, що відзначаються незвичайною інтелігенцією, знанням і гуманітарністю. Не можна не згадати статті д-ра Тадея Косінського, львівського підпрокуратора, під наголовком: „Суспільний чинник у карному судівництві“. Автор стоїть на становищі, що колиб Міністерство Справедливости впровадило лавничі суди для карних справ, то малиб там належати тільки політичні справи і підкреслює, що склад лавничого суду мусів би бути так зложений, щоби громадянський чинник не був тільки фікцією.

„ПАЛЕСТРА“, орган Адвокатської Ради в Варшаві. Травень. 1938. У числі незвичайно цікаві статті, між ними декана Ради Ст. Урбановича, Гляса, д-ра З. Паперковського.

„ГЛОС АДВОКАТУФ“, орган адвокатів краківської Адвокатської Палати. Квітень. 1938. Число за квітень приносить статті д-ра Гельдверта, д-ра Штара і інші.

„ЧАСОПІСМО СЕНДЗЬОВСКЕ“ — орган львівського відділу Союзу суддів і прокураторів. В числі за травень і червень находимо статті д-ра Фридриха Цоля і д-ра Гвяздоморського, проф. краківського університету: Передавлення процентів бруто, Карла Ковальського. — Важніші причини недомагань нашої карної процедури і інші. Цей місячник редагують дуже цікаво д-р Альфред Ляневські апеляц. суддя і віцепрокуратор Казимир Соболевські.

„ГАЗЕТА СОНДОВА ВАРШАВСКА“. Тижневик. Варшава. Травень. 1938. У цьому числі розпочався ряд статей А Могильницького: Новий закон про устрій адвокатури.

„ЧАСОПІСМО АДВОКАТУФ ПОЛЬСЬКИХ“, орган Союзу Польських Адвокатів. Варшава, ч. I-II. Листопад 1937. Число присвячене зїздові польських адвокатів.

„ПРАСА ПРАВНІЧА“, огляд законодавства, правничого письменства, судових оречень як також бібліографії. Редактор Адам Щигельський, асист. Університету ім. Пілсудського. Травень. 1938. Варшава. Лешно 56.

„НОВА ПАЛЕСТРА“, орган Адвокатської Палати у Львові. Травень. 1938. Прикро тут згадати, орган найбільшої Адвокатської Палати, представляється більше як скромно. Серед товаришів львівської Палати вже віддавна було сильне невдоволення і підносилися численні голоси, що треба якось цей орган зреформувати і побільшити. Тому з великим вдовolenням прийняли львівські адвокати вістку, що член Ради львівської Палати проф. д-р Гонзатко піднявся перевести реформу і поліпшення цього видавництва. Фактично десь перед двома місяцями відбулося засідання в тій справі і проф. д-р Гонзатко виступив з широко задуманим пляном санації цього видавництва. На жаль, на тім і скінчилося. Бідна „Палестра“, орган багатой Палати шванкує даліше...

Л. Г.

Термінологічна Комісія

при Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові, відбула чергове засідання в дні 26. травня 1938. р., під проводом д-ра Костя Левицького та при участі професора д-ра Василя Сімовича.

На цьому засіданні запрошено на секретаря суддю Олександра Тимкевича, на місце помершого бл. п. судді Степана Гладишовського.

На внесок судді Юл. Дроздовського вирішено підняти заходи, щоби негайно приступити до видання польсько-українського правничого словника.

Відтак устійнювано далі українські правничі вислови (терміни) у польському законодавстві.

Німецькі слова: *Mangel, mangelhaft*, — по польськи: *wada, wadliwy*, — по українськи: **хиба, хибний**.

Слів: **судейське оцінення** невідповідно вживається у нас на те, що значить: судейське **розпізнання або міркування**. Тому слів: судейське оцінення вживати там, де суддя оцінює, а там, де суддя розважає і судить, вживати відповідних слів: судейське **розпізнання або міркування**. Та судейське **розпізнання** справи може бути згідне з подійсним станом або незгідне, помилкове. Також під оглядом обовязуючого права може бути судейське **розпізнання** справи правильне або блудне, неправильне.

Слово: **діяти** (робити) є правильне, та привильніше як **ділати**. Кажеться: закон діє від того часу.

Польське: *spółnota gruntowa*, — по українськи: **спільнота ґрунтова** або ґрунтова спільність.

Дехто з наших правників запитується, чи добре є українське слово: **відшкодування**? На це відповідається, що по українськи кажеться: повернути шкоду або відшкодувати, надолужити втрату, — з цього відшкодування.

Абсорбувати (з німецького), по нашому: поглинути, поглинати і поглинутий.

По польськи: *opieszały*, — по нашому: **недбайливий**, — недбайло, ледачоватий.

По польськи: *sprawca*, — по українськи: **спричинник**, спричинець.

По польськи: *orzecznictwo prawne*, — по українськи: **правосудність**, правосуд; чинити правосуд, правосуддя.

Оречення Найвищого Суду.

До арт. XVII. приписів впров., право про судове екзек. поступовання, арт. 526 к. п. ц., §§. 33, 93 і 94 зак. гіп. з 21. липня 1871, і арт. 1, 41 і 42 розп. през. Р. П. з 24. жовтня 1934. про конверсію рільничих довгів.

На основі угоди заключеної в Роземному Уряді для рільників заосмотреної клявзулею викональности суду, можна дозволити на впис права заставу без дозволу довжника для платних вже по думці угоди правіжів.

Гіпотечний суд в поступованні про впис гіпотеки не має вдаватись, чи довг є рільничий і чи підлягає розложенні на рати і чи відсотки підлягають обнижці по думці арт. 42 про конверсію рільничих довгів.

На основі заключеної перед воевідським розземним урядом в Тернополі угоди з дня 21. листопада 1933, заосмотреної клявзулею викональности городського суду в Заліщиках дозволив гор. суд в Заліщиках ухвалою з дня 24. жовтня 1935, на впис права заставу для квоти 1140 ам. дол. з $4\frac{1}{2}$ відсотками і коштами клявзулі 11 зол. 50 сот., окружний суд в Чорткові змінив ухвалу першого суду, тому що означений в угоді речинець платности еще не минув, бо по думці угоди квота 1140 дол. платна є в пяти рівних ратах почавши від дня 22. листопада 1936. і при кожній раті є платні $4\frac{1}{2}\%$ відсотки, а тільки $4\frac{1}{2}\%$ відсотки від дня 22. листопада 1933 є платні дня 22. листопада 1935., а також тому, що в угоді нема згоди рекурентів на впис права заставу. Найвисший суд змінив ухвалу окр. суду остільки, що дозволив на впис права заставу для $4\frac{1}{2}$ відсотків від квоти 1140 дол. ам. і для коштів клявзулі в квоті 11 зол. 50 сот. з мотивів: Внесок оснований на виконавчому титулі є титулом до судової гіпотeki (арт. XVII. приписів впров. екз. пр.) і має бути полагоджений на основі постанов гіпотечного закону. Така гіпотeka дотично впису права заставу відповідає давньому екекуційному праву заставу з §. 87. австр. орд. екз. і з огляду на постанову арт. XVII. прип. впров. екз. право є рішачий факт заосмотрення клявзулею викональности згаданої висше угоди, яка внаслідок цього сталась виконавчим титулом (арт. 526. к. п. ц.), тому не треба дозволу на впис права заставу, який є вимаганий в приватних документах (§. 32 буква б. зак. гіп.). В даному випадку має примінення постанова §. 33 буква б) і д) зак. гіп. тому, що з огляду на владу, перед якою згадану угоду заключено і з огляду на клявзулю викональнотси, документ має вимоги публичного документу. Окружний суд влучно оцінив справу відмовляючи впису права заставу для квоти 1140 дол. ам. і для відсотків платних в пяти ратах почавши від дня 22. листопада 1936. тому, що гіпотечний внесок війшов до суду дня 23. жовтня 1935, отже речинець платности дотичних сум еще не надійшов, одначе не було причини відмавляти впису права заставу для $4\frac{1}{2}\%$ відсотків за час від дня 22. листопада 1933 до дня 22. листопада 1934 і для коштів клявзулі викональности в квоті 11 зол. 50 сот., бо суми ті стались вже платні. Виводи рекурсу, що жаданий впис має на цілі тільки забезпечити правіж вірителя, тому квестія платности довгу не має правного значіння при дозволі жаданого права заставу, не є стійні бо примусове забезпечення правіжу може мати місце лиш по думці арт. 837 і наст. к. п. ч., а внесок в даній справі має бути розглянений на основі постанов гіпотечного закону. Також нема

правної підстави до пренотації права заставу з огляду на зміст угоди (§. 94. ч. 3. зак. гіп.). Чи довг підлягає розłożенні на рати по думці арт. 41. розп. през. Р. П. з дня 24. жовтня 1934 ч. 94. поз. 841 Дн. Зак. Р. П. і чи відсотки підлягають обнижці по думці арт. 42 п. 1. повисшого розпорядку, цього не може суд орікати в неспоровому поступованні, бо він має полагодити внесок гіпотечний на основі угоди що є заосмотрена правосильною клявзулею викональности. (О. з 26. травня 1936. Нр. II. 424/36.).

До §§. 447, 461 1373. з. ц. арт. 526, 540 і 633. і наст. к. п. ц. і арт. XVII. прип., впров., право про пост. екзек.

Примусовий впис права заставу як судової гіпотеки не є екзекуцією для заспокоєння вірительности, бо через судову гіпотеку віритель має щойно можливість заспокоєння, яке може наступити через екзекуцію з нерухимости.

Мотиви.

Надання клявзулі викональности не є започаткуваннєм екзекуції, бо внесок екзекуційний може бути поставлений щойно на основі клявзулі (арт. 540. к. п. ц.), отже надання клявзулі, хоча відбувається на основі постанов заміщених в другій частині к. п. ц., не є екзекуцією, а також не є ню впис судової гіпотки, тому що впис цей відбувається в гіпотечному поступованні, а друга часть к. п. ц. ані інші постанови судовою гіпотекою не займаються. Гіпотека вписана до ґрунтових книг є правом заставу, яка як річове право управнє вірителя до заспокоєння свого правіжу з заставленої річи вразі недоповнення довжником зобов'язання (§. 447 з. ц.). Отже через впис судової гіпотеки віритель не заспокоює свого правіжу, лиш осягає право до заспокоєння, яке може осягнути щойно по переведенні екзекуції з нерухимости (§. 461 з. ц. арт. 633 і наст. к. п. ц.).

§. 1373. з. ц. виразно постановляє, що гіпотека є тільки забезпеченням, а примусовий впис права заставу не змінює сутнього змісту того права, бо хоча по думці §. 87. і наст. австр. орд. екз. примусове право заставу було екзекуцією з нерухимости, одначе §. 96 орд. екз. ясно постановляв, що екзекуційне право заставу мало на цілі не заспокоєння вірительности, лиш її забезпечення. Позовниця твердить в позві, що пізваний зобов'язавсь не екзеквувати свого правіжу, якщо буде міг його виекзеквувати від К., а не є спірне, що пізваний до часу обов'язування к. п. ц. проти позовниці екзекуції не провадив ані не провадить. Судова гіпотека не є екзекуцією, тому позовництво є передчасне. (О. з 22. червня 1937. Нр. II. 331/37.).

До арт. 1 і 3 а розп. през. Р. П. з дня 24. жовтня 1934. Нр. 94 поз. 841.

Відсунення речинця заплати рільничого довгу в розумінні арт. 1. повисшого розпорядку, залежить виключно від вирішення роземним урядом, що відносний довг є рільничий.

З мотивів: Апеляційний суд віддалив позовництво лиш тому, що довг пізваних є рільничий, а супроти законного завішення вимагальности того роду довгів до дня 1. жовтня 1938, заміт передчасности позовництва є узасаднений. Заміт хибленої оцінки під правовим оглядом є стійний, тому, що відсунення речинця заплати рільничого довгу в розумінні арт. 1. покликаного висше розпорядку, якого зміст устійнено розп. Мін. Скарбу з дня 5. грудня 1935 ч. 5. поз. 59. дн. з. є залежне від цього, чи покликана до цього влада орече, що відносний довг є рільничий, а покликаною до цього владою по думці арт. 8. повисшого розпорядку є тільки уряд роземний до справ маєткових посідачів сільських господарств. Отже, хочаб фактичні обставини устійнені процесовим судом були безсумнівні, що дотичний довг є рільничий, а навіть якщоб сторони признали, що довг підлягає пільгам з арт. 1. повисшого розпорядку, не є суд покликаний про це орікати, або займатись тим правовим питанням, бо інакше по вирішенні справи судом, сторони моглиб звернутись до роземного уряду, а цей, незв'язаний устійненнями суду ані його правовим поглядом, мігби видати відмінне оречення, а тоді оречення суду не малоб ніякого значіння. (О. з 1. лютого 1938. Нр. Ц. П. 2535/37).

Таке саме вирішення видав Найв. суд дня 9. вересня 1937. Нр. Ц. П. 902/37, ухилюючи вирок апеляційного суду у Львові з дня 7. грудня 1936. Нр. П. Са. 806/36, для розглянення замітів пізваного щодо висоти довгу і його задавання, — мотивуючи: По думці арт. 8. розп. з 24. жовтня 1934, уряди роземні є покликані тільки вирішувати, чи до даного довгу мають примінення постанови арт. 1, 2, 4, 5, 6 і 7 цьогож розпорядку і до якої групи має бути зачислене сільське господарство, одначе якщо існування довгу і титул його повстання не є устійнені судовим вироком, то не може роземний уряд орікати про квестії що входять в круг його ділання, бо це булоб частинно впрост виключене, а частинно передчасне. Тому суд був покликаний розглянути існуючий між сторонами спір і його мериторично вирішити, бо постанова арт. 339. к. п. ц. не стоїть цьому на перепоні. Що по думці арт. 3 а) покликаного розпорядку вимагальність рільничих довгів силою закону зістала пересунена

до дня 1. жовтня 1938., це не узаasadнювало віддалення позову як передчасного по думці арт. 339. к. п. ц., тому що суд не був покликаний орієнтувати, чи до даного довгу відноситься розпорядок про рілньничі пільги, а крім цього питання вимагальности довгу, що входять у викональність вироку, буде можна узгляднити в ексекуційному поступованні без ніякої шкоди для довжника. Також засади слушности і процесової економії спротивлялися би відсилянні позовника до роземного уряду перед вирішенням спірних kwestій, а видання вироку устійнюючого належність і висоту спірного довгу, без рівночасного наложення обовязку заплати довжної суми на пізваного, спротивлялося би постанові арт. 3. к. п. ц. і якщоб роземний уряд не узнав довг як рілньничий, то позовник мусів би вносити другий позов за заплату суми, устійненої вже судовим вироком. **Р.**

ДО §. 1221. 3. Ц.

Не можна в споровому поступованні домагатись заплати випосаження устійненого судом в неспоровому поступованні ухвалою без ексекуційної сили.

На жадання позовника устійнив суд в неспоровому поступованні висоту його випосаження без оречення про обовязок батька заплати цьогож випосаження і означення часу заплати, тому позовник вніс позов, жадаючи заплати устійненого в неспоровому поступованні випосаження. Суд I. інст. засудив батька, а суд II. інст. ухилив цей вирок як неважний і відкинув позов як недопускаємий, бо устійнення посагу або віна можна домагатись тільки в неспоровому поступованні, отже не можна цього поступовання ділити в цей спосіб, що про засаду рішає суд в неспоровому, а про викональність в споровому поступованні. Найвищий Суд не узгляднив ревізійного рекурсу позовника — з мотивів: Оспорена ухвала є правно узаasadнена постановами §§. 1231. і 1220. до 1223. з. ц., як також §§. 471. ч. 7, 477/6 і 474. уст. 2. п. ц. з влучних її мотивів, бо Городський Суд, устійнюючи в неспоровому поступованні на внесення тоді вже повнолітнього позовника висоту випосаження, належного йому від батька, не міг без внесення позовника по думці §§. 1231, 1220. і 1221. з. ц. і §. 1. пат. несп. оректи про обовязок пізваного заплати позовникові устійненого випосаження і означити речинець виконання цього обовязку з загрозою примусового стягнення (§. 19/3. пат. несп.). Нема ніякої перепони, щоби суд тепер орієнтував в неспоровому поступованні про цей обовязок і означив речинець до виконання цієї чинитьби з загрозою примусового стягнення.

(О. з 26./10. 1932. III. 1. Р. 610/32.).

Хто ще не має, нехай замовить

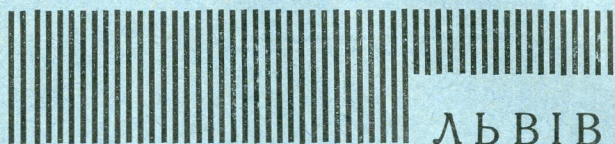
В АДМІНІСТРАЦІЇ „ЖИТТЯ І ПРАВА“ ТАКІ КНИЖКИ:

Ювілейний Альманах С. У. А.	ціна 5.— зол.
Д-р Р. Домбчевський: За право мови	1 — „
Д-р Л. Ганкевич: Десятиліття С. У. А.	„ 0·50 „
Д-р В. Старосольський: Держава і право	„ 0·30 „
Мр. Я. Падох: Грунтовий процес Гетьман- щини	„ 0·50 „

Замовлення слати :

Львів, Руська 3. (Життя і Право).

ЛЬВІВ

**НАЙБІЛЬША І ТОМУ
НАЙДЕШЕВША УКРАЇН-
СЬКА КООПЕРАТИВНА**

ДРУКАРНЯ

Видавничої Спілки „Діло“

**виконує в найкоротшо-
му часі твори, брошури,
аф'їші та всілякі інші дру-
ки. — Ціни дуже низькі.**

РИНОК 10

Pocztową opłatę opłacono gotówką.

Ч. 3. (46)

ЛЬВІВ, ВЕРЕСЕНЬ 1938.

РІК XI.

ЖИТТЯ І ПРАВО

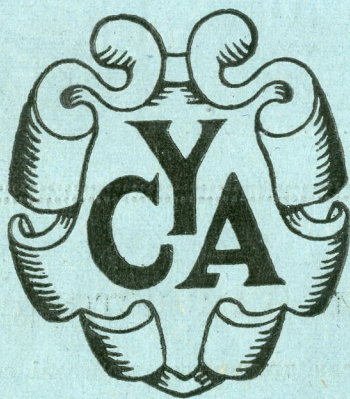
ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ТРЕТІЙ ЧВЕРТЬРІК.

Редагує: Колегія.

Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Т. У. П.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, I. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник українець повинен безумовно передплачувати цей наш
одинокий правничий орган.

З М І С Т:

Стор.

Юрій Старосольський: Карне право в У. С. Р. Р. (загальна характеристика)	1
Др. Роман Перфецький: До закону про упорядкування ґрунтових спільнот	14
З життя нашої організації:	
Організаційна нарада членів С. У. А. в Чорткові	20
Організаційна нарада членів С. У. А. в Перемишлі	22
Сходина адвокатів в Перемишлі	24
Др. А. Говикович: Старопольська Адвокатська Ординація	25
Др. Кость Паньківський: С. У. А., його члени та їх обов'язки	28
Нова влада у Львівській Адвокатській Палаті	30
Мгр. Юрій Е. Гавришкевич: Компенсата та кодекс цивільного по- ступовання	81
Оречення Найвищого Суду	35
Посмертні згадки	36

Від Адміністрації.

До цього числа долучуємо поштові складанки, якими просимо надсилати біжучу як і залеглу передплату.

Звертаємо увагу ВП. Відборців нашого журналу, що його положення незвичайно важке, тому цей заклик просимо трактувати поважно. Від точности передплатників залежить не тільки його поява, але також і дальша розбудова, чого так часто Товариші домагаються.

Мужів довіря, що на місцях займаються збиранням передплати, просимо припильнувати, щоби всі відборці нашого журналу сповнили свої обов'язки.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ВИДАЮТЬ ТОВАРИСТВА: „СОЮЗ УКРАЇНСЬКИХ АДВОКАТІВ“ У ЛЬВОВІ І Т-ВО
УКРАЇНСЬКО-РУСЬКИХ ПРАВНИКІВ У ЛЬВОВІ.

Редагує: Колегія.

Начальний і відповідальний редактор: д-р Кость Левицький.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

ЮРІЙ СТАРОСОЛЬСЬКИЙ.

Карне право в У.С.Р.Р.

Загальна характеристика.

Карне, чи по офіційній термінології Радянщини — кримінальне право Радянських Республік стоїть у ряді новітніх кодифікацій доволі остронь. Воно виказує низку тенденцій та засад, які хоча не є чужі теорії карного права, — то всетаки із погляду позитивного законодавства та практики культурних держав — є зовсім оригінальні.

Досліджування карного законодавства представляє завжди не тільки чисто криміналістичний інтерес; воно дає теж погляд на засади суспільного співжиття даної держави. Часом це будуть засади, що базуються на правно-етичному світогляді громади, у якій діють отже засади, що їх закон тільки у формі та слова убрав, часом-же засади накинени режімом, суттєво чужим даній громаді, — формально діючий закон, без кореня, що глибоко вріс би у суспільність та без її апробати.

Це треба тямити, досліджуючи та оцінюючи вартість кожного, а зокрема кримінального права Радянських Республік.

І тому думаю, що не можна погодитися без застережень із поглядом Макаревича, що у передмові до польського перекладу радянського карного права (зрештою тепер вже не діючого) підкреслює свій погляд, що по тому, що нарід уважає злочином та як на нього реагує, можна пізнати його характер, ступінь культури, моралі й етики. Бо іменно на Радянщині не нарід окреслив у законі поняття

злочину і не нарід встановляє в законі реакцію на нього, згідно зі своїм правопочуттям та свідомістю.

Кримінальне право Радянського Союзу вправді відзеркалює засади співжиття, але засади накинені, а не вкорінені в суспільності, а зокрема у цих національностей, що тепер входять у склад Союзу.

Це основна і найбільш характеристична риса кримінального права С. С. Р. Р., а в тому і У. С. Р. Р. — його **клясовість**.

Вона консеквентно тягнеться червоною ниткою через цілий кодекс, через усі його найважливіші постанови.

„Уголовний Кодекс“ створила **кляса, партія** для своїх цілей, для своєї виключно охорони. Вправді Союзний кримінальний кодекс приймала кожна республіка окремо у себе і теоретично мала можливість перевести зміни, яких вимагала національна, чи соціальна різниця. Та ці дрібні зміни є характеру стилістичного і формального. Правда — є виїмок, мабуть одинокий: у кодексах башкірів, кіргізів Туркестану введено як переступство „двоеженство“ -- бігамію, яка не становить переступного чину ні в російським ні в українським кодексі. Напевно це були причини політичного, чи тактичного характеру, що казали законодавцєві рахуватися із почуттям цих майже первісних народів про злочинність бігамії.

А прецінь не може бути сумніву, що у правно-етичній свідомості українського народу, хочби його „робітниче-селянської“ кляси — двоеженство теж є переступством і повинно потягнути за собою відповідну реакцію. Це чисто життєвий доказ на твердження, що карне право С. Р. С. Р. по своїй суті не є витвором суспільної групи, не відбиває правно-етичного почуття та свідомості тієї суспільності, у якої діє.

Це закон партії. Має хоронити тільки її, її правний порядок, її режім та існування взагалі.

Зрештою сам Уголовний Кодекс — від першої статті починаючи — та низка коментаторів признає це і виразно підкреслює.

Волков¹⁾ у своїй книжці каже: „Наше кримінальне право має завдання підтримати революційну законність в інтересах розвитку революції, зміцнення диктатури пролетаріату і оборони інтересів робітниче-селянських мас“. І далше: „Наше кримінальне право отже має виключно клясовий характер і є зброєю в руках робітничої кляси, що бореться за комунізм...“

А фон Гіппель у „Das Verbrechen — Allgemeine Lehren

¹⁾ Г. І. Волков: „Кримінальне Право“, 2-ге вид., Харків 1928.

1930. II. Tom „Deutsches Strafrecht“ так характеризує Кодекс з 1926. р. „Це односторонній, клясовий вимір справедливості, з засадою терору у формі закону; зовнішно він забарвлений дещо європейською наукою, що проявляється у підчеркненні превенції та відкиненні відплати”¹⁾).

Відомий Генер. Прокуратор Криленко у своїх тезах до проекту реформи кримінального права каже, що ... „пролетарська держава зі своїм кримінальним кодексом може служити тільки одній цілі — ідеї самооборони держави і суспільності перед злочинцями; цим розуміємо самооборону у клясовій боротьбі пролетаріату з його клясовими ворогами та пливким елементом між робітництвом”.

У „Засадах кримінального законодавства СРСР та союзних республік“ з жовтня 1924. р. бачимо між умовинами для загострення кари: ... б) коли злочин сповнила особа, що в якийнебудь спосіб, в минулому, чи сучасному стоїть у звязку із клясою осіб, що використовують чужу працю“, а злагіднити кару можна: .. б) коли злочин **сповнив робітник, або працюючий селянин**”²⁾).

Отже в основу радянського кримінального права ляг одинокі тільки клясовий інтерес. Не має в його причині ніяких **правово-етичних ідей** і не має засади **рівності усіх перед правом**, того примітивного принципу модерного законодавства.

Побачимо це в цілій низці приписів, головню загальної частини, так при окресленні завдань кримінального кодексу, дефініції злочину, засад караємості і т. д.

Це клясовість казала законодавцеві установити об'єктом охорони Крим. Кодексу робітничо-селянську клясу, її революційний твір та її правопорядок. Інтерес пануючої кляси створив поняття „суспільної небезпечності“ та дозволив суддям судити за аналогією, кермуючися „соціалістичною свідомістю“ (стаття 7-ма).

Можна заризикувати твердження, що майже усе те, що із європейської науки і теорії права увійшло у Кримінальний Кодекс, — увійшло настільки, наскільки воно виправдує клясовість, та помагає хоронити інтерес кляси.

Те зовсім нове розуміння завдань кримінального кодексу логічно відібрало можливість переможцям жовтневої

¹⁾ Glaser: Polskie Prawo karne w zarysie, Kraków, 1933.

²⁾ Dr. Theodor Seibert: „Das rote Russland“ Мюнхен 1931. подає такий приклад на практику цих засад: У червні 1927. року Кубанський окружний суд засудив молодого чоловіка на 2-роки тюрми за знасилування селянської дівчини. Касаційний Суд ухилив вирок цей та відіслав справу до окружного суду, бо цей при вирокванні не узгладнив факту, що обвинувачений був робітником у батька дівчини і не можна виключити, що донесення батька опиралось на відношенні його, як працедавця до свого робітника.

революції стосувати на території б. царської Росії давніший крим. кодекс, так, як це робили інші держави-сукцесори, аж до своїх кодифікацій. Царський кодекс з 1903. р. перестав формально діяти в 1918. році, але фактично не діяв від початку революції. Новий кодифікатор мусів дати негайно по революції новий закон. Кожний європейський карний кодекс це вислід співпраці законодавця — переважно законодавчих палат — із плеядою вчених великої міри, плід довгих років глибоких студій, теоретичних та практичних.

Ось Польща видала свій Карний Кодекс в 14. році існування, тоді, коли на Радянщині вже **пять** літ діяла і третя з ряду кодифікація. Праці над реформою німецького карного права тривали двацять кілька літ, італійського кільканацять.

А Радянський Союз, вже за два роки існування, в 1919. році видав „Руководящие начала по уголовному праву“, а в 1922. р. цілий карний кодекс. Таке темпо кодифікації було для Союзу конечне, але очевидно мусіло оставити свої сліди в кодексі. А в першу чергу це мусіло вплинути на стійність та глибину наукових підстав.

Кодекс С. Р. С. Р. опертий, як каже коментатор Волков¹⁾, „на революційній практиці народніх судів, революційних трибуналів і надзвичайних комісій Ч. К., що дали змогу узагальнити досвід боротьби із злочинністю“.

А народній комісар Курський на сесії „Центрального Исполнительного Комитета“ був заявив:

„Новий Уголовний Кодекс“ є синтезою усіх нагромаджених за 4 роки революції прецедентів і норм, подиктованих революційним правопочуттям (правосознанием) робітників і селян освічених марксистівським пониманням закону і найновішими течіями юридичної мисли²⁾).

До пізнання карного закону Радянщини причинитися мусить у великій мірі історія його творення.

Було три етапи тієї історії.

Перший, це час від вибуху жовтневої революції. Спочатку аж до 30. листопада 1918. року діяв ще формально Уголовний Кодекс з 1918. року, поки стосування його не заборонено. Але фактично цілий час урядувала надзвичайна комісія т. зв. Че-Ка, не оглядаючись на будьякі закони. У постанові, якою опісля видано „Руководящие Начала“ кажесться, що досі: „без осібних правил, без кодексів зоружений народ розправлявся зі своїми противниками“. А

¹⁾ Волков. *op. cit.*

²⁾ А. Г. Маклецов: „Уголовное право“ (у збірнику „Право Советской России“, Прага, 1925).

Ласиц каже у „Красной Газеті” 1918. року¹⁾: „Ми не ведемо війни проти поодиноких осіб; ми нищимо буржуазію, як клясу. Не збирайте на слідстві матеріялів, що обвинувачений робив словом, чи ділом проти совітів. Перше питання, яке ви повинні йому поставити — до якої належить кляси, якого походження, образування та професії. Ці питання повинні вирішити долю обвинуваченого... В тому змисл і суть червоного терору“.

Подаю цю характеристику часу перед діянням теперішнього кодексу тому, бо в ньому власне громадилися — по згаданим вже словам Курського — ці „прецеденти і норми подиктовані правопочуттям робітників і селян“ — що стали синтезом нового кримінального кодексу.

Другий етап почався в дні 30. листопада 1918. року, виданням „Руководящих Начал“ по уголовному праву. Це були загальні вказівки з ділянки карного матеріяльного права, видані „для економії сил у боротьбі з клясовим ворогом“.

Третій етап, це час повної кодифікації. Від дня 1. червня 1922. р. став діяти „Уголовный Кодекс“ Р. С. Ф. Р. Р., а від вересня 1922. р. Кримінальний Кодекс У. С. Р. Р. По пяти роках видано в 1926. році новий Кодекс, що від дня 1. січня 1927. р., а на Україні від 1. червня 1927. р. обов'язує до сьогодні. Зміни у ньому від кодексу з 1922. року мінімальні.

Будова кримінального кодексу 1926. року відповідає назагал формі прийнятій загально. Його загальна частина окреслює завдання кодексу, предмет його охорони, істоту переступства, засади його оцінки та реакцію на переступний вчинок. Спеціальна обнімає окреслення різного роду переступств. Радянське судівництво кладе головну вагу на загальну частину і її властиво бере за підставу осуду. Це є зрештою згідне з інтенцією законодавця і, як побачимо, подекуди оправдане. Оригінальне в загальній частині мотивування деяких приписів, дошукування істоти злочину, окреслювання завдань кодексу і засобів соціальної охорони; спеціальна частина стоїть під знаком протиреволуційних злочинів у різній формі. Відбиває від загально стосованих тим, що обіймає теж „військові злочини“, які звичайно становлять окремий закон.

Чинність кримінального права в просторі розтягається на границі Союзу при узглядненні засади екстериторіальності. Широко розуміє кодекс засаду „підметової народності“ — себто — громадянин Союзу відповідає за вчинки поповнені також заграницею.

¹⁾ Маклецоф: ор. сіт.

У Кодексі немає сліду, чи навіть сурогату так званої „всесвітньої репресії“, яку зправила узгляднюють новітні „буржуазні“ кодифікації, так напр. польський Кодекс 1932. в арт. 9. Макаревич слушно каже, що Уголовний Кодекс наче свідомо хоче підкреслити, що не належить до цивілізованого світу, що байдужі для нього спільні, вселюдські цілі та етичні ідеали. Так отже, коли негромадянин Радянського Союзу, а чужинець трудниться морським розбоем (піратерія), торгує невільниками, жінками, дітьми, чи наркотиками — поза межами Союзу, по думці Крим. Кодексу не поповнює злочину.

Відносно часу, діє кодекс тоді, коли обов'язує. За вчинки поповнені раніш, судиться по новому кодексі, хіба, що давний м'якший для обвинуваченого.

Кримінальне право Радянських Республік є твором революції. І саме воно має амбіцію бути під кожним оглядом — між кодифікаціями усього світу — революційним кроком вперед.

В 1921. році італійський учений, творець позитивістичної школи в науці права, Феррі подав свій сензаційний проєкт карного закону. Проф. Адольф Ленц назвав цей проєкт: „*Strafgesetzbuch ohne Schuld und Strafe*“ — карний закон без вини й кари. Кримінальний Кодекс 1926. року теж не має ні вини ні кари. А проте, як влучно підносить Маклецоф — проєкт Феррі був куди більш революційний, як Кримінальний Кодекс С. Р. С. Р. А треба взяти під увагу, що Феррі це старий учений, співробітник Гарофалльо, один із великої групи італійських криміналістів, що піднесли Італію до ступіня „клясичної“ теж у науці карного права; що дійшов він до свого проєкту шляхом емпіричним, науковим, користуючись надбанням науки попередників, від славного Ломброза починаючи, отже шляхом *par excellence* „еволюційним“, а не революційним. Зрештою цей проєкт не став законом.

У згаданий вище праці фон Гіппель признає деякий вплив європейської науки на Кримінальний Кодекс 1926. р. Цьому заперечити годі. І навіть треба ствердити, що цей вплив — беручи зовсім теоретично — є великий, а навіть суттєвий. Бо відноситься він до вчення про вину та до окреслення законної реакції на переступний вчинок. А це власне є самою суттю карного права. Але підкреслюю, це твердження зовсім теоретичне. Бо глянувши ближче у кодекс і пізнавши його практику, треба це прийняти з великим застереженням.

Отсі „найновіші течії юридичних наук“ тільки зовсім назовні і теоретично забарвлюють Кодекс. Поминаючи ви-

падки, де сам кодекс заперечує тим засадам — то перед усім практика, ця, що опирається на матеріальному і формальному законі — перекреслює їх на кожному кроці.

До нас доходять ізза Збруча понурі вістки про діяльність радянських судів, про страшенно важкі вироки, про Соловки, масові смертні екзекуції. Якже важко уявити собі, що карне право Радянщини **не знає взагалі кари** і що між його засадничими засобами соціальної охорони — **немає кари смерти**.

Це власне ота наскрізь поступова, „революційна“ теорія європейської науки, що відкидає вину і кару в **юридичному розумінні**, — проти неї практичне розуміння і крайню реакційна, мало що не „первісна“ практика.

Цілий характер, правне почуття й істота карного права Радянщини містяться у статтях 1-шій, 4-тій та 7-мій кодексу. Ця нумерація взята із Українського Кодексу; цим трьом відповідають у союзному кодексі статті 1-ша, 6-та та 45-та в отриманні з 16-тою.

Отже ця перша стаття звучить: „Кримінальний Кодекс УСРР має своїм завданням судово-правову охорону Радянської Соціалістичної Держави та установленого в ній правового порядку, від суспільно небезпечних вчинків — шляхом примінення до тих, що нарушувать право (правонарушителей) засобів соціальної охорони“.

Я вказав вже, що кримінальний кодекс уважає потрібним — проти практики світових кодифікацій — вияснювати своє завдання. Це він робить у першій статті, кажучи, що має хоронити радянську державу та її правовий порядок. Визначає отже виразно об'єкт своєї охорони, — об'єкт потрактований інакше, як це ми привикли бачити у відомих нам других кодифікаціях.

Проф. А. Гюнтер, у коментарі до загальної частини каже: „Об'єктом правової охорони зі сторони кримінального кодексу являється — у відрізненні від кодексів буржуазних держав — **не особа, а держава** та установлений нею правний порядок. Особу хорониться ради інтересів трудового суспільства, ради інтересу існуючого революційного правового порядку“.

Теж Волков у книжці „Уголовне право и рефлексология“¹⁾ займається тим питанням і твердить, що індивідуум бере кримінальний кодекс лише настільки в охорону, наскільки це конечне для вдержання ладу в державі.

Без сумніву — це сутня різниця від кодифікацій „буржуазних держав“. Бо радянський кодифікатор пішов кон-

¹⁾ Г. І. Волков: „Уголовное право и рефлексология“, Харків, 1925.

секвентно за надіндивідуалістичною системою науки Маркса і перевів її в кодексі. У Європі індивідуалістичний світогляд, той, що інтерес держави оцінює інтересом одиниці, що трактує державу — як каже Радбрух — із нутра — зводить боротьбу із суперіндивідуалізмом, для якого держава це один організм, який треба хоронити правом. Але ця боротьба, незалежно від переваги котроїнебудь сторони — остає ще в сфері філософії, та політичних програм. У законодавство, зокрема у діюче карне законодавство, вона ще не увійшла. Ще Європа карає і напевно каратиме ще довго за порушення власности індивідуа, хоронить його життя, честь, релігійні почування без огляду на безпосередню, чи хочби близьку посередню користь із цього для держави.

В консеквенції цієї засади, що червоною ниткою тягнеться через кодекс — у спеціальній частині так по мачошому потрактовано переступства, що не є спрямовані проти революції. Коментатор наче виправдує кожний такий припис тимчасовою konieczністю, напр. при майнових злочинах стверджує, що радянський лад вправді змагає до скасування приватної власности та поки революції не закінчено власність існує. І каже Волков: „Це відношення закону до власности визначається самим життям, а якщо в житті ми допускаємо власність, постільки практично вона ще потрібна, то і закон вироблює таке ж саме відношення до власности і охороняє її з цього погляду“.

Кодекс карає теж „посягання на гідність особовости“. Але, як вияснює коментатор¹⁾ „образливими є такі вирази й чинности, що вважаються за образливі з погляду робітничої суспільности і принижують гідність громадянина Радянської Республіки“.

Четверта стаття кримінального кодексу постановляє: „суспільно небезпечними (переступними) вчинками визнається кожна чинність, або нечинність, що загрожує радянському ладові, або ламає право-порядок установлений владою робітників і селян на переходовий до комуністичного ладу — період часу“.

І вкінці стаття сема: „при означуванні засобу соціальної охорони, суд руководячись соціалістичною правовою свідомістю (правосознанієм) — опирається на точних приписах осібних статей цього кодексу. Якщо тої, чи іншої суспільно-небезпечної чинности прямо не передбачено в цьому кодексі, тоді підстави і межі відповідальности за неї, а також засоби соціальної охорони визначається **за**

¹⁾ Волков: „Кримінальне Право“.

аналогією з тими статтями кримінального кодексу, в яких передбачено переступства найбільш схожі важністю і характером“.

Цими статтями ми при понятті переступства, згл. злочину. Отже злочином, по статті четвертій є кожний вчинок суспільно-небезпечний, а суспільно-небезпечний той, що загрожує радянському ладові, або ламає правопорядок... і т. д. Ніякий вчинок, що не є суспільно-небезпечним — не може бути злочином. При цій статті союзного кодексу додано постанову, яку український кодекс оставляє процесуальному праву (думаю неслухно) — що не є переступством чинність, яка хоч підпадає формально під якунебудь статтю спеціальної частини — але з огляду на її очевидну маловажність та брак наслідків — не має характеру суспільно-небезпечної.

Як бачимо створено це поняття „небезпечности“ і надано йому силу панувати над кодексом. Брак цієї ціхи не становить облекшуючої обставини (як напр. арт. 257. §. 2. польського кодексу) — але взагалі відбирає чинности злочинний характер.

Зате кожний суспільно-небезпечний вчинок є злочином. Підкреслюю, **кожний**, навіть **не обнятий** спеціальною частиною кодексу.

Бо стаття сема вводить засаду — найбільш може для нього характеристичну — **засаду аналогії**. Ця засада власне каже потягнути до відповідальности за кожний вчинок, хоч необнятий кодексом, якщо він представляє „суспільну небезпеку“.

На цій засаді розходиться кримінальний кодекс **ярко** із кодифікаціями культурних держав. Бо там діє засада, за яку боролися покоління і на якій покоління різьбили своє право-почуття: „**Nullum crimen, nulla poena sine lege!**“

Крається вчинок заборонений кодексом під загрозою кари, в часі його чинности. Це дефініція майже усіх модерних кодексів. Вона заступає довгі виводи кримінального кодексу про істоту переступства, рівночасно прецизуючи і обмежуючи переступний вчинок до тих типів, які передбачує закон. Це не карта вольностей для злочинця, як хоче радянський коментатор, це запорука правової безпеки та особистої свободи людини в межах закону.

Кримінальний Кодекс Радянських Республік відкинув без решти засаду „**nullum crimen**“. На його основі судді судитимуть кожний вчинок не оглядаючись на фактичний стан, чи законну істоту чину, оцінюючи зовсім свobodно на

підставі своєї „соціалістичної право-свідомості“ суспільну небезпечність вчинку.

Та не тільки небезпечний **вчинок** потягає судову реакцію. У різних випадках вже сам суспільно-небезпечний характер особи дозволяє судові застосувати до нього засоби соціальної охорони.

А по думці Криленкових тез Президія Ц. В. К. видала 28. січня 1929. р. декрет, яким надано судам право продовжити засудженому час тюрми, або по її закінченні присудити заслання, коли він впродовж побуту в тюрмі не змінив свого соціально-небезпечного характеру.

Література майже без виїмків звертає увагу на велику небезпеку для самого **правосуддя** від засади аналогії та елястичного поняття соціальної небезпечности.

До того критерія оцінки соціальної небезпечности, як взагалі підстава вироку це передусім „**соціалістична правосвідомість**“, а щойно на другому місці окремі статті Крим. Код. (ст. 7.). Кодекс ніде не подає дефініції цієї „соціальної правосвідомості“. Та очевидно це поняття крайно невловиме. Критерія така ж елястична, як і предмет оцінки (соц.-небезпечність)¹⁾.

А особливо ціла небезпека мусить стати перед очі, коли візьмемо під увагу ноторійно відомий низький рівень

¹⁾ Цікавим прикладом вироків на основі соціальної правосвідомості може бути такий випадок: громадянка Чертенкова подала в Нарсуд І-го району Изюмського Округа цивільний позов проти гром. Андрея Карамзи. Позовниця твердить, що пізваний, обіцявши з нею вжитися, намовив перейти жити до нього, прожив з нею як з жінкою один місяць, при чому позовниця працювала в його хазяйстві, однак опісля не тільки не хотів зареєструвати в ЗАГС-і подружого зв'язку, але до того прогнав позовницю з дому. Позовниця домагається присудити їй від Карамзи 500 рублів за працю в його хазяйстві та 5000 руб. за „гражданское бесчестье“, бо пізваний образив її фізично й морально. Нарсуд, руководячись „революційною совістю, соціалістичною правосвідомістю та місцевим звичаєм“ присудив позовниці від пізаного по 20 рублів денно за 25 робочих днів та 75 рублів золотом за громадянську зневагу. Пізваний подав касацію. Харківський Губсуд найшов, що Нарсуд руководився „не соціалістичною правосвідомістю“ а тільки звичаєм, що існує в даній місцевості, як залишка капіталістичного ладу... Незареєстрування добровільного співжиття в ЗАГС-і з точки бачення соціалістичної правосвідомості та етики не становить пониження людської гідності... Саме-ж пониження людської гідності у вільній соціалістичній Радянській Державі може судитися тільки нормами кримінального права, а не цивільного, бо тільки в капіталістичному ладі, де усе продається і де людську гідність можна оцінити „матеріальними благами“ — пониження гідності може бути винагороджене грішми; натомість у вільній Радянській Державі... і т. д. і т. д. (Вестник Советской Юстиции, Харків, ч. 5/23).

підготовки радянських робітників юстиції, та їх повну залежність від влади¹⁾.

Щоби зрозуміти засади відповідальності та усування оригінальної радянської реакції на злочинне діяння — треба ще раз вернути до питання злочину, а саме його соціального поняття у радянському праві.

Кажеться у статті 4-тій, що суспільно небезпечна чинність ламає порядок установлений на „переходовий до комуністичного ладу період часу“. Отже теперішній лад, встановлений робітниками і селянами — є тимчасовий, перехідний, до ідеалу — комуністичного ладу. І радянське вчення про злочин каже, що по досягненні цього ідеалу — а уважає його зовсім реально можливим — зникне злочин взагалі, а за цим і потреба на нього реагувати. Комуністичний лад так змінить обличчя світу, так впорядкує відносини — в першу чергу економічні, — що відбере злочинів підставу та причину. За викладом Волкова у книжці „Кримінальне право“, згідно з марксівським вченням — злочинність це суспільне явище. „Людина не має тієї „свобідної волі“ про яку говорять буржуазні філософи та юристи“ — каже Волков. Отже підхід детерміністичний, що каже шукати причини злочину поза свобідною, нічим не в'язаною волею людини, а навіть — як побачимо — ще далше, поза людиною взагалі. Бажаючи оснувати свою кримінальну політику на вченні Маркса, мусів радянський кодифікатор дійти до соціологічної школи в науці права. Зрештою не одна це дорога до цієї школи.

Коли старий Льюмброзо шукав причини злочинності у антропології, у фізичній будові т. зв. „уродженого злочинця“ — то соціологічна школа Феррі—Гарофалльо найшла ці причини у соціальних умовах оточення людини (густота населення, відносини мешканеві, економічні). Цьому поглядові висуває модерна наука заміт опертий на емпіричний досвіді — що побіч суспільних умовин рівнож і особовість злочинця відіграє свою велику роль.

¹⁾ Суддів Нарсудів іменує Губ. Викон. Ком. на час одного року і може їх кожного часу відкликати. Суддяма можуть бути тільки робітники, селяни й вояки. Від суддів не вимагається ніякої правничої підготовки.

На зїзді радянських робітників юстиції в 1922. році підкреслювано, що Радянська Росія „створила цілу школу з тисячів своїх пролетарських правників, які досі не мали поняття про юридичні науки і навіть були малограмотні“ („Право Сов. Росії“, II. ст. 147).

А в офіційній „Еженед. Сов. Юстиції“, ч. 37—38/22. Одинцов пише: „Дві треті судових робітників зовсім не підготовані до праці в судах і часто не можуть розібратися в найпростіших приписах та у цілій масі декретів, що лежать перед очима“.

Про це теж: Сайберт, оп. цїт., стор. 188.

Та радянський кодифікатор не узяв під увагу ні цих замітів, ні науки Лішта, що дав підвалини кримінальній політиці — і зі школи соціологічної вибрав те, що найкраще давалося підтягнути під марксівську науку — і чим найлегше мотивувати твердження, що вина усієї злочинності у капіталістичному ладі. Отже причини економічні. Вони і виключно вони родять злочини, в'яжуть волю людини і спрямовують її на злочинний шлях. Волков широко уосновує цей погляд, перераховуючи різного роду типи злочинів і дошукуючи їх економічних причин, часто навіть неповажно мотивуючи.

Очевидно — детерміністичний підхід до істоти та причин злочину мусів потягнути в консеквенції відповідне потрактування питання вини й кари.

Зі становиська детермінізму — не можна взагалі говорити про вину. Бо ця наука, як каже Глязер — не оставляє взагалі місця на вину. І справді в тому стислому розумінні вини, як блудної волі — Кримінальний Кодекс Радянщини не знає. Це становище зачерпнено із напрямку репрезентованого сьогодні італійською позитивістичною школою. Він зриває із моральною відповідальністю справця, себто з виною, як чимось нереальним, — в її місце впроваджує правну відповідальність, що спирається на соціальній небезпечності вчинку та особи, отже на матеріальній вині.

Колиж немає вини, а є тільки небезпека — для ладу — тоді не можна говорити про кару — але перед небезпекою треба хоронитись. Таке льогічне розумовання каже соціологічній школі (Феррі, Гарофалльо) відкинути взагалі кару, а стосувати засоби охорони. Таку саме реакцію на злочин впроваджує Кримінальний Кодекс 1926. року. Ще попередній говорив про „кари й інші засоби соціальної охорони“. У новому вже кари немає.

Так ось Кримінальний Кодекс Радянських Республік вирішив у себе проблему реакцій на злочин, справді доволі революційно.

Сучасна наука карного права, шукаючи доцільности та уосновання кари підкреслює три її завдання: 1) кара має бути відплатою суспільности, пімстою за злочин-кривду, 2) має виховувати, направити, відстрашити та 3) має бути по можности засобом охорони суспільности перед небезпечним індивідуумом. В такому розумінні кара завжди є прикрістю для засудженого, прикрістю, що відповідає ступіневі його вини.

Сьогодні ще наука й практика признає виразно карі її характер відплати; ще людство домагається за Кантом: *„dass jedermann das widerfahre, was seine Taten wert sind und*

nicht die Blutschuld auf dem Volke hafte“. Все таки я думаю, що правова свідомість йде до того, щоби кару трактувати тільки з точки бачення доцільності. Відколи впали слова старого Протарора' „*punitur non quia peccatum est, sed ne peccetur*“ відтоді проблема доцільності кари все більше відсуває на дальший плян елемент суспільної пімсти. А це змагає до того, що сьогодні теоретично діє вже на Радянщині, — до введення **середників забезпечення**.

Теоретично, отже треба признати Кримінальному Кодексові Радянщини в тому напрямі поступовість. Але підкреслюю — тільки теоретично. Бо вже переведення засади середників забезпечення в самому кодексі — поминаючи відому, прямо нелюдську практику — перечить виразно теорії. Поправді цілий повний арсенал засобів реакції на злочин „буржуазних“ кодифікацій, отже йдучи напр. за системою кар польського Карного Кодексу — так „кари засадничі“, як „кари додаткові“ і „середники забезпечення“ вміщено в Крим. Кодексі Радянщини. Тільки усе це (з додатком прогнання з границь краю, проголошення ворогом трудящих, заслання та конфіскати майна) — названо „засобами соціальної охорони“.

Для радянського судді **кожний злочинець** — це людина хора, жертва соціальних умовин, без власної волі, але людина соціально небезпечна. Але до нього з малими виїмками не стосується, як у польському Карн. Код. 1932. р. заведення для непоправних, заведення примусової праці, лікування у лічницях — тільки найзвичайнішу тюрму, заслання на Соловки, конфіскату майна, чи розстріл. Отже те, що є карою і **тільки карою**, стосується на основі Крим. Код. до людей, що теоретично за свої вчинки не відповідають, — як середники соціальної охорони.

Шеста стаття Крим. Код. УСРР викладає теорію про завдання цих „засобів“. Завдання ці такі: 1). загалом запобігти злочинам, 2). унеможливити особам, що вчинили суспільно-небезпечну дію — заподіяння нових злочинів, 3). призвичаювати особи, що заподіяли суспільно-небезпечні дії до умовин вільного співжиття трудящих“.

Цяж стаття містить теж шляхотну постанову: „засоби соціальної охорони не можуть мати ціллю спричинення фізичного страждання, або пониження людської гідності і не ставлять собі задачею пімсти і кари“! Якже глумиться практика над теорією!

Засоби охорони діляться на: 1) судово-поправні, 2) медичні та 3) медично-педагогічні.

Судово-поправних засобів є аж 15. Перший і найважчий — „проголошення ворогом трудящих з позбавленням

громадянства Союзу та прогнанням з його границь на завжди". Далше йдуть: позбавлення волі з ізоляцією та без, примусові роботи без позбавлення волі, обмеження прав, видалення за кордон на час, заслання, звільнення з посади, заборона промислу, громадянська догана, конфіскація майна, гривна („штраф“), пересторога.

Як згадано на початку, між цими засобами не має кари смерті.

Тільки у заввазі при 21-шій статті проголошується, що „до боротьби з найбільше важкими злочинами, що загрожують основам громадянського ладу — тимчасово, аж до скасування Центр. Комітетом — стосується розстріл (вищий засіб суспільної охорони)!!

Медичні засоби обіймають: примусове лікування та перебування в лічничому заведенні з ізоляцією, а медично-педагогічні — установа опіки, віддання під опіку батьків, родичів, або установ, приміщення в спеціальних заведеннях.

Це характеристичні черти карного права, що діє за Збручем; його класовий характер, поняття злочину та його соціальних причин, розуміння, матеріальної відповідальності та засоби суспільної реакції.

Спеціальна частина характеризується тим, що в ній береться широко в охорону революцію та її здобутки, зокрема новий суспільний і господарський лад. Хорониться „добра“, що для широких мас, для народу, у якого діє право — не є „добрами“. Тому Кримінальний Кодекс УССР не сповнює свого завдання. Сповнить його шойно тоді, коли у його основу ляже охорона культурних, моральних, етичних і національних цінностей не партії, чи класу, а цілого вільного народу.

Д-Р РОМАН ПЕРФЕЦЬКИЙ

ДО ЗАКОНУ ПРО УПОРЯДКУВАННЯ ҐРУНТОВИХ СПІЛЬНОТ.

Для упорядкування правового стану ґрунтових спільнот та їх поділу або кращого їх загосподарення, вийшов закон про упорядкування ґрунтових спільнот з 4. травня 1938. р. Д. З. П. Р. ч. 33. поз. 296.

Ґрунтових спільнот є на території Польщі 1,273.000 га, з чого звиш 2/3 припадає на східні і полуднево-східні воєводства.

Земельна реформа, завдяки переведеній колонізації, діймаючо загострила аграрні відносини на т. зв. „крес ах“. Тепер приходить черга на поділ ґрунтових спільнот, та в уза-

садненні до проекту закону про їх упорядкування підкреслено, що метою цього закону є, щоби через поділ ґрунтових спільнот побільшити індивідуальний стан посідання рільних господарств. Дальшою щойно метою цього закону є уможливити раціональну господарку цих ґрунтових спільнот, які із законних, пониже наведених причин, остануть неділені. Дотичні законні постанови признають ужитковцям тих неділимих спільнот навіть права співвласности на цих ґрунтах, а разом нормують саму господарку на них та правний оборот ними.

Цей закон матиме дуже далекосягле значіння, а навіть буде він мати вплив на господарську структуру нашого села і це в тих полосах краю, де ґрунтові спільноти існують масово. Отже належить присвятити особливу увагу цьому законові і розглянути критично засадничі його постанови як також зясувати собі сучасний стан, в якому знаходяться ґрунтові спільноти на наших землях в Польщі.

На підставі закону (арт. 2), не всі ґрунтові спільноти підлягають цьому законові.

Не підлягають йому ці спільноти, що становлять маєток громади і самоврядних союзів та спільноти, що становлять спільну власність б. міщан не-рільників. Підлягають законові, але не підлягають поділові силою самого закону (арт. 6) спільноти, що становлять водні простори, громадські полонини положені повище 1000 м. понад рівень моря або положені від 500 до 1000 м. якщо вони задля плиткої урожайної верстви не надаються на рілю чи на сіножать. Дальше не підлягають законові пасовища, переміна яких на рілю чи пасовище була би з господарських причин неузасаднена, як також пасовища, які слід зберігти для годівельних цілей, — хіба, що до цих пасовищ поділ їх вже фактично переведено. На підставі оречення влади можуть бути вилучені від поділу спільноти: наражені на ушкодження через повені, обриви берегів і т. д., спільноти, на яких є копальні нафти і інших мінералів чи викапалін, громадські спільноти, що їх із господарських оглядів управнени хочуть залишити неподільними або при поділі $\frac{3}{4}$ управнених одержало би за малий простір для господарського користування або які становлять будівельні терени, вкінці спільні ліси й багністі сіножати, поділ яких військова влада вважає недоцільними з огляду на оборону держави.

До спільнот, що підлягають законові, належать на території галицьких воевідств нерухомости, що становлять громадське добро спільно ужитковане, сервітутіві еквіваленти і нерухомости ужитковані через всіх або частину членів давної громади чи через господарські спільноти чергово ужитковані через співуправнених, т. зв. спільні ґрунти кіль-

кох громад та спільні ґрунти села й двора: а на території східних і середущих воевідств, належать сервітутові еквіваленти, спільноти повсталі з поділу спільних ґрунтів села й двора, спільноти записані в ліквідаційних і надавчих табелях та в інших актах, які торкаються скасування панщини, селянські спільноти і дрібношляхотські та спільні ґрунти села й двора.

Особливий характер мають ці спільноти, в яких ужитковцями т. є управненими до побирання чинитьб з тихже спільнот, є не ціле село тільки часть господарств. Дотично цих спільнот конечна є аналіза фактичного стану, в якому вони під цю пору знайшлися. Конечною є вона з уваги на постанову другого уступу арт. 31 закону, який постановляє, що коли впродовж пяти (5) літ перед входом в життя зовсім не користано зі свідчень зі спільних ґрунтів та с у д о в о не до-ходжено прав до цих чинитьб ще перед введенням поступовання передбаченого законом дотично поділу спільноти чи усталення прав співвласности управнених до неї, — тоді узнається ці права за погаслі.

В галицьких воевідствах відноситься це головно до т. зв. сервітутових еквівалентів, котру то справу унормував цісарський патент з 5. липня 1853 В. З. Д. ч. 150. Він постановляв, що служебности (сервітути), які прислугували селянам в двірських лісах чи інших двірських ґрунтах мали бути викуплені будьто за готівку, будьто через наділення загалу управнених відповідними просторами двірської землі, якої вартість рівнялася вартости дотичних сервітутів. Для браку належитого сформулювання сервітутових оречень, завдяки ріжному схопленню суті справи через поодинокі сервітутові комісії, сталося, що одні оречення признавали сервітутові еквіваленти на власність управнених, другі на власність громади чи присілка. Хаос, який через це повстав, збільшився ще, коли в 1879 і чергових роках приступили в Галичині до заложення ґрунтових книг, бо майже всюди заінтабулювали сервітутові еквіваленти на власність громад, зправила навіть без зазначення, що управненими до користування з них (ужитковцями) є таксативно вичислені в сервітутових ореченнях правні посідачі стисло означеної кількості селянських господарств як ґрунтів пануючих. Такі аднотації на картах власности можна найти дуже рідко, а навіть доволі рідко зазначене було в протоколах закладання ґрунтових книг, що такі то а такі то парцелі є сервітутовими еквівалентами.

Щодо лісових еквівалентів містили сервітутові оречення постанови, що ті ліси мають бути адміністровані так як громадські ліси. Хоч цю постанову згідно з §. 31. наведеного вище цісарського патенту поміщувано тільки з поліційно-лісових („поліцайферстліхен“) оглядів, а то для виразного

зазначення, що господарка в них підлягати має державному наглядові в такій самій мірі як справжні громадські ліси, — то з часом почали інтерпретувати цю постанову в користь неограниченої правами управнених власности громад до тих еквівалентів. Особливо в останніх роках присвоїли собі таку інтерпретацію надзірні лісові й самоврядні чинники, поширюючи згодом цю хибну інтерпретацію на всі без виїмку еквіваленти. Зміна становища цих урядових чинників виступали нераз разячо, бо коли попередно в лісових господарчих плянах дотично сервітутових лісових еквівалентів зправила староства як надзирна лісова влада стверджували, що ці сервітути є власністю управнених і нераз всі письма в справі господарки спрямовували до них а не на руки громади як такої, то це нагло устало. Устало також дотогочасне приділювання еквівалентових пожитків виключно тільки управненим а то мимо рішучих нераз протестів управнених а навіть самих громад, — які uznawali виключні права управнених до еквівалентових пожитків, — та надзирні самоврядні чинники почали вимушувати від громадських зверхностей продажу лісових пожитків зі сервітутових еквівалентів на публичній ліцитації та наказували узискані за них гроші обертати виключно на громадські цілі. Нечисленні адміністраційні поступовання введені управненими в обороні їхніх прав кінчилися зправила відосланням управнених на судову дорогу, а судові спори були дуже нечисленні головню з причини, що згадані практики влади припали якраз в часі найбільш лютоючої господарської кризи, а самі судові оплати виносили нераз тисячі золотих.

Головною причиною хибних гіпотечних вписів було це, що згаданий цісарський патент не передбачив відразу, що управнені господарства, до яких привязані були права до свідчень зі сервітутового еквіваленту, а які як цілість („Гезамтгайт“) являлися по думці цього патенту власниками цього еквіваленту, мають творити окремі особи правні в виді статутових спілок. Творення таких статутових спілок передбачує щойно теперішній польський закон про упорядкування ґрунтових спілнот. Ця прогалина в згаданому патенті спричинила, що хоч в цілому ряді сервітутових оречень є виразно признане право власности до сервітутових еквівалентів управненим і в дійсности відтак тільки вони виконували ці свої власницькі права, то при закладанні ґрунтових книг, тому що не створено статутів спілки, гіпотечні комісарі вписали ті еквіваленти не на річ управнених але на річ громади. В цей спосіб повстала фіктивна власність громад до цих еквівалентів, бо в дійсности управнені а не громада заряджували дальше цими еквівалентами як своєю власністю. На кожний випадок громади набули на цих еквівалентах „голу тільки власність“ („нуда пропріетас“), бо ця власність була обме-

жена правами управнених до свідчень з даного еквіваленту. І саме тому, що на ділі власниками еквівалентів як правно так і фактично осталися управнені як цілість, новий закон про упорядкування ґрунтових спільнот, беручи це під увагу, признав в артикулі 14-тому спільноти, які не будуть поділені, на власність всіх управнених в невиділених частях а не на власність громад. Щодо прав посідачів даних пануючих господарств до побирання свідчень з еквіваленту як служебного ґрунту то арт. 11 закону про упорядкування спільнот передбачує для них відшкодування будьто в готівці, будьто в приділі їм відповідної часті еквівалентного ґрунту. Супроти постанови цього артикулу буде на випадок порішення поділу ґрунтової спільноти передовсім виділена відповідна її часть на заспокоєння прав управнених до свідчень, а решта спільноти буде поділена між управнені господарства в спосіб означений уст. 4 арт. 8. закону. Іменно половина дотичної площини буде поділена між всі ці управнені господарства в рівних частях а друга половина відповідно до простору цих господарств. Коли натомісць права управнених до свідчень з даної спільноти з часом погасли, то в тому випадку вся спільнота прийде до поділу між загал господарств в спосіб передбачений в уст. 4. арт. 8. закону.

У відношенні до сервітутових еквівалентів і цих всіх ґрунтових спільнот, що є вправді заінтабульовані на громади, але в дійсности становили спільну власність певної кількості управнених господарств даного села, наведені вище постанови закону будуть мати це значіння, що еквіваленти, до яких погасли ужиткові права управнених господарств, трактуватимуться як громадські спільноти, що становлять необмежену вже власність громад. Це буде мати цей наслідок, що оскільки влада буде їх трактувати як громадське добро і не можна буде зачислити їх до неділимих спільнот, а громадська рада ухвалить їх поділ, то будуть вони поділені між усі без виїмку господарства даного села.

З повищого випливає наглядно, що не так важним є питання табулярної власности на цих еквівалентах як питання чи ужиткові права пануючих господарств на тихже еквівалентах, як на служебному ґрунті, ще існують, чи вже погасли.

А як ці права не передавалися та щойно в останніх роках зачали їх оспорювати зі сторони громадських зверхностей чи надзірних властей, належить якнайскорше внести судові позви на узнання чи усталення, що теперішнім посідачам дотичних пануючих господарств, управненим до побирання свідчень з даних сервітутових еквівалентів, прислугають ще ці права. Вправді щодо галицьких воевідств закон увійде в життя щойно за три роки, отже тут справа не є нагла, але щодо східних і середних воевідств, отже між іншим

для Підляшшя, Холмщини, Волині і Полісся, закон увійшов вже в життя дня 12. червня 1938 р. Тут є конечний поспіх, бо закон постановляє, що судове доходження цих прав має наступити ще перед введенням поступовання законом передбаченого (арт. 31), а воно може наступити на внесок управнених або громади і то кожної хвилини. Введення поступовання з уряду передбачене є тільки субсидіярно і то по 10 літах, оскільки іде про переведення поділу тих спільнот а по 3 роках оскільки іде про усталення прав власності до спільнот, які надалі мусять чи мають остати ненеділеними. В кожному разі поспіх є конечний.

Для нас може мати дуже велике значіння судове ствердження сервітутових прав особливо там, де з часом українські наші громади стали мішані як також там, де повстали через парцеляцію двірських обшарів польські кольоні.

Вправді закон з 26. липня 1919. Д. З. ч. 67., поз. 404. про получення двірських обшарів з громадами, обовязуючий в Галичині, постановляє виразно в арт. 3., що „влучені до громади двірські обшари не набувають права ужиткування з громадського добра”; вправді супроти цього всякі кольоністи, що осіли на просторах двірських ґрунтів безсумнівно не можуть мати якихнебудь прав до громадського добра, — то одначе з уваги на це, що є випадки, де громадські спільноти навіть пасовискові, а еквівалентові ліси майже зправила є трактовані як громадські маетки, а не як громадські добра, може бути просто необхідно конечністю виказати дорогою спору права управнених до ужиткування тихже, а враз з тим правний характер цих громадських спільнот, як громадського добра.

Оскільки йтиме про те, чи дана спільнота є добром, чи громадським маетком, чи з даної громадської спільноти як громадського добра мають право користати всі громадяне села без виїмку, чи навряд тільки загал громадян, приналежних до давньої сільської громади, або тільки певна їх частина (присілок), — то ці справи належать зправила на дорогу адміністраційного процесу аж до Найвищого Адміністраційного Трибуналу включно. Оскільки натомісць йтиме про виказання права до свідчень з громадської спільноти на річ управнених на підставі сервітутового патенту і інших того роду титулів чи документів, то в цих справах супроти згаданої вище виразної постанови закону приписана є виключно тільки судова дорога. Виказання дорогою цього судового спору, що ті права існували й не погасли, може мати притім впрост рішаюче значіння для означення правного характеру даної спільноти, в напрямках вище означених, зокрема також щодо того, чи була і є вона добром чи громадським маетком. В таких випадках дорога судового процесу коротша і певніша а притім розмірно недорога. Бо

в тих процесах жадання позову повинно йти тільки в напрямі устійнення прав управнених (позовників) до побирання даних свідчень (дерева, паші і т. д.) з громадської спільноти, а не про власність управнених до цієї спільноти. Спір про власність є іменно в випадках, коли права ужитковців не погасли, непотрібний, бо коли викажуть вони ті свої права до ужиткування (до свідчень), то вже силою самого закону будуть вони на підставі арт. 14 узнані за співвласників цих спільнот.

На всякий випадок конечно є, щоби віднайти в архівах всі документи, які викажуть виключні права певної категорії членів громади, зокрема посідачів пануючих ґрунтів до поодиноких спільнот, бо ці документи можуть бути потрібні не тільки до судових і адміністраційних процесів, але також при поступованні, передбаченому законом про упорядкування спільнот, як дотично їх поділу так дотично устійнення прав співвласности на цих з них, які остануть неділимі.

Мусимо притім старатися відобрати всім цим громадським спільнотам, які як еквіваленти мали служити загалові управнених, характер громадських маєтків ще й з цього огляду, що до громадських маєтків існує генеральний припис другого уступу арт. 78. закону з 23. березня 1933 р. Д. З. ч. 35. поз. 294 про частинну зміну устрою територіяльної самоуправи, який постановляє, що „маєток дотеперішніх громад, оскільки він з огляду на його призначення і характер є необхідний до нормального функціонування адміністрації територіяльно приналежних гмін, переходить на їх власність”. Деж гарантія, що цей припис не буде служити до передавання на річ гмін громадських об'єктів при відповідній інтерпретації цієї постанови. Зрештою деж гарантія, що не появиться „ад гок” ухвалений закон, який для належного вивінування гмін передасть „ґро” громадського маєтку одиничних громад на збірні громади.

3 життя нашої організації.

ОРГАНІЗАЦІЙНА НАРАДА ЧЛЕНІВ С. У. А. В ЧОРТКОВІ.

Дня 4. грудня 1937. р. у великій салі Українського Банку в Чорткові відбулася організаційна нарада членів С. У. А.

На збори явилися:

1) з Чорткова: Д-р Володимир Електорович, д-р Михайло Росляк, м-р Василь Грицина, д-р Іван Хичій, д-р Остап Юрчинський і кандидати адвокатури: М-р Ярослав Оробець, та м-р Мирослав Кокоцький.

2) з Гусятина: М-р Михайло Шахнович, д-р Андрій Се-
рафін, Осип Капустинський і канд. адв. Володимир Ло-
зинський.

3) з Копичинець: М-р Олександр Зеленецький і м-р
Остап Фірчук.

4) з Борщева: Степан Воркун і д-р Микола Томковид.

5) з Товстого: Д-р Василь Тригук, д-р Степан Андру-
шишин і м-р Михайло Годованець.

6) з Заліщик: Д-р Іван Гурко.

7) з Золотого Потока: Осип Мисевич і м-р Володимир
Пігут.

Нараду відкрив в заступстві неприявного сенатора
д-ра Антона Горбачевського — д-р **Володимир Електоро-
вич** і представив Зборам делегата С. У. А. у Львові д-ра
Романа Перфецького.

Відтак предсідник Зборів уділив голосу п. делегатові,
який виголосив довший реферат про організаційні справи
С. У. А. по думці постанов поклику С. У. А. у Львові до
всіх українських адвокатів і аплікантів з дати Львів, дня 11.
X. 1937. р. Зокрема, делегат звернув увагу, що як перед вій-
ною українська адвокатура виконувала передову роль в ор-
ганізації громадянства, — так тепер по війні, хоч її ряди
чисельно зросли, то під оглядом моральним стан адвока-
тури декуди підупав. На такий стан теперішньої україн-
ської адвокатури зложилось багато причин, а в першій мірі
винні тому самі українські адвокати, що не стараються про
високий рівень свого звання, а часто деякі одиниці непра-
вильно полагоджують справи в своїх канцеляріях і не дба-
ють, щоби паралізувати нездорові прояви неморальної
конкуренції. Українські адвокати і кандидати адвокатури
повинні більше інтересуватися справами своєї станової ор-
ганізації, яка поставила собі за ціль піднести моральний
і матеріальний стан українського адвоката. Всі українські
адвокати повинні обовязково вступити в члени С. У. А.,
одначе досі ледви 2/3 всіх адвокатів приступили в члени
своєї організації.

На це відповідав д-р **Михайло Росляк**, та вказав на
місцеві недомагання в житті адвокатів і завізвав приявних
членів, щоби самі заінтересувалися справами нашої органі-
зації, як також вплинули на неприявних членів, щоби вони
не тратили звязку зі своєю організацією, яка дуже часто
мусить полагоджувати всілякі справи своїх членів на терені
Палати Адвокатів у Львові, — тому кожний член С. У. А.
і кожний український адвокат, який досі не уважав за від-
повідне вступити в члени С. У. А., обовязані стреміти до
цього, щоби наша станова організація розвивалася і мала

від своїх чинну підтримку в тих завданнях, які стоять на нашій меті, не тільки в інтересі самої української адвокатури, але також в інтересі всего українського народу.

Над рефератом делегата д-ра Р. Перфецького і звітом д-ра Михайла Росляка вивязалася ширша дискусія, в якій промовляли: тт. М-р Михайло Шахнович, д-р Микола Томковид, м-р Олександр Зеленецький, д-р Володимир Електорович і м-р Остап Фірчук. Всі промовці підкресливали konieczність підтримки й розбудови власної становой організації, якою є С. У. А., та застановлялися над способами оживлення товариського життя, на терені Окружного Суду в Чорткові.

По вичерпанні предмету нарад предсідник Зборів д-р Володимир Електорович закрив Збори і подякував приярним членам за участь в нарадах.

ОРГАНІЗАЦІЙНА НАРАДА ЧЛЕНІВ С. У. А. В ПЕРЕМИШЛІ

Нарада відбулася дня 15. II. 1938. р. в домівці Української Бесіди в Перемишлі.

Приярні: від Головного Виділу С. У. А. у Львові адв. д-р В. Старосольський, та адвокати: **з Перемишля:** Д-р Рибак, д-р Загайкевич, д-р Черлунчакевич, м-р Чубинський, Ол. Козьоринський, м-р Волод. Бошко, м-р Ол. Лавецький, м-р Ярослав Мохнацький. **З Ярослава:** Д-р Хотинецький; **з Радимна:** Д-р Сеньчишин, м-р Кокорудз; **з Бірчи:** Д-р Ільницький. **Апліканти:** з Перемишля: М-р Дутко, м-р Грицюшко, м-р Повх, м-р Дзьобан, м-р Гнатик; з Ярослава: М-р Савчак; з Ніжанкович: М-р Домарадзький. Разом було приярних: 12 адвокатів і 7 адвок. аплікантів.

Відсутність свою оправдази: адв. д-р Фільц і д-р Гіліцинський.

Нараду отворив адвокат д-р Микола Рибак, присвячуючи посмертну згадку пам'яті товарища д-ра Петра Войтовича, померлого 1. XI. 1937. р. Повстанням з місць вшанували приярні пам'ять Покійного.

На внесення д-ра Рибак вибрано предсідником наради відпоручника Головного Виділу д-ра В. Старосольського.

Загальний звіт з організаційної діяльності здав **д-р Рибак**. Наша адвокатура проявляла слабку діяльність з причини малого заінтересування її працями зі сторони товаришів-адвокатів на провінції. Перемиські товариші наладнали правильне стягання від місцевих адвокатів щомісячних членських вкладок і передплати на „Життя і Право“. Заінтересувалися були наші товариші справою одного на-

шого адвоката в Перемишлі, який з поминенням українських аплікантів зголосив був впис під свій патронат апліканта неукраїнця і це з округи одної з західних Апеляцій, котрий впис, оскільки відомо, полагодила Рада Адвокатів відмовно і цим способом цей інцидент зліквідовано.

Обговорив далі конкуренцію поміж адвокатами взагалі, а між українцями зокрема, що нераз допроваджує до прикрих і нездорових відносин поміж українськими адвокатами, по малих повітових містах. Врешті обговорив д-р Рибак обіжник Виділу С. У. А. Товариш Олекса Козьоринський подав до відома, що Виділ С. У. А. своїм членам, які вирівнують вкладки від 1/І. 1936. і біжучі будуть точно платити, відпише давні залежності. Квестія вплачування вкладок замісцевих адвокатів не є налагоджена і вплати ці йдуть безпосередно до Львова. Промовець висказується за найгострішими товариськими ригорами супроти адвокатів, які не є членами нашої станової установи, або не виконують в ній своїх обов'язків.

З черги подав м-р Михайло Дутко звіт зі стану аплікантів. А саме подав, що число аплікантів під теперішню пору значно змаліло, так що в Перемишлі в минулому році було всього трьох аплікантів. В цілій Окрузі перемиського Окружного Суду відбуває практику 15 аплікантів. У тому часі зпоміж конципієнтів отворили свої канцелярії: М-р Лавецький і Мохнацький в Перемишлі, один м-р В. Хробак в Динові є в краківській Апеляції. Один з аплікантів, а саме м-р Степан Гик перенісся до Білостоку. Один з аплікантів, який відбував практику у адв. Мільца в Ярославі, звільнений і тепер є без патрона.

Над тими звітами розвинулась дискусія, в якій промовляли: М-р Савчак, д-р Ільницький, д-р Загайкевич, д-р Сеньчишин, д-р Рибак і д-р В. Старосольський. В дискусії обговорювано справи: загальне зубожіння адвокатів; брак належної підтримки зі сторони загалу громадянства, яке знає українського адвоката переважно тільки тоді, коли іде про безплатну правну поміч, а натомість не інтересується ходом української клієнтелі до неукраїнських адвокатів, і тому стверджено конечну потребу, щоби тій справі українська преса присвячувала більше уваги. Дальше обмірковувано обов'язкову активну участь українських адвокатів в громадянській праці, конечність фахового образування, потребу організування в тій цілі курсів для аплікантів, та взагалі сходить задля обговорювання найновішого законодавства і юдикатури. Порушено дальше доцільність основання між товаришами відповідної правничої бібліотеки, обговорювано справу посмертного фонду, та допомого-

вого фонду. Порушено справу високих вписів і інших труднощів при вписі на листу адвокатів в давніших російських, і німецьких територіях, та потребу уділювання фінансової помочі молодим адвокатам, що задумують отворити канцелярію в позагалицьких апеляціях. Обговорювано справу уживання української мови в письмених і устних виступах українських адвокатів перед судом, та труднощі, які ця справа зустрічає нераз зі сторони самих наших клієнтів, а також і зі сторони суду. Спеціально відпоручник Виділу звертає увагу на це, що американські адвокати жалуються нераз на неакуратне полагоджування присиланих від них справ до краю.

Врешті обговорено участь аплікантів на I. Конгресі Аплікантів в дні 20. II. ц. р. у Львові і участь адвокатів на Загальних Зборах С. У. А. у Львові в дні 26. лютого ц. р.

На внесення **д-ра В. Загайкевича** висказано одноголосно признання і подяку Виділові С. У. А. у Львові за ведення агенд нашого стану, а зокрема вискази подяки і пошани Президентові С. У. А. Костеві Левицькому, та д-рові В. Старосольському подяку за участь в нинішніх нарадах та за цінні завваги.

СХОДИНИ АДВОКАТІВ У ПЕРЕМИШЛІ.

Сходини адвокатів і адвокатських аплікантів українців в Перемишлі постановили дня 6. червня 1938. р. передати Президії С. У. А. до відома і евентуального дальшого ужитку — ухвалені

РЕЗОЛЮЦІЇ:

I. Стверджуємо, що українська палестра виробила собі у всіх верствах нашої суспільности, і це без ріжниць політичних чи станових поглядів, через виконання громадянської, суспільної і національної служби, через високу етику у співжитті і взаїмовідносинах та завдяки солідному і повному посвяти виконуванню своїх станових обов'язків, — становище **провідного чинника** на усіх ділянках нашого життя.

II. Стверджуємо одначе при цьому, що нововпроваджений закон про устрій адвокатури з дня 4. травня 1938. становить у нас дальший етап обмеження не тільки демократичних свобод взагалі, але в першій мірі дальший етап обмеження станової свободи.

III. Стверджуємо, що здаємо собі вповні справу з труднощів, які будемо мусіли в майбутньому поборювати у звязку з примінюванням приписів нового закону, ствер-

джуємо одначе, що принайменше на разі маємо змогу і обов'язок надалі вивязуватися з наложених на нас усіх завдань.

IV. Тому звиваємо усіх товаришів адвокатів як і аплікантів до солідної, послідовної і невтомної праці, передусім у напрямі поглиблення і присвоєння фахового знання.

V. Узнаючи велику і переломову вагу нашої організації С. У. А. особливо під цю хвилину, звиваємо усіх товаришів до негайного виконання свого обов'язку через вступлення в члени С. У. А. і виконювання точно членських обов'язків, а передусім влати вкладки і пренумерати за „Життя і Право“.

VI. Висказуємо Президії С. У. А. і цілому виділові того ж повне довіря і подяку за успішну працю при обороні наших станових інтересів і висказуємо побажання досягнути в майбутности якнайуспішніші висліди.

Д-Р А. ГОВИКОВИЧ.

СТАРОПОЛЬСЬКА АДВОКАТСЬКА ОРДИНАЦІЯ.

Питання адвокатури в Польщі в сучасній хвилині викликає поважні рефлексії. Насувається просто думка, що адвокатура є чужа польській історичній ментальности. Великі адвокати-поляки, у нас від Смольки починаючи, Патек і товариші в б. королівстві, Тромпчинський і товариші в німецькій займанщині, були витвором іншого правного світогляду й мали свою силу в накиненому законодавстві.

У мої руки попав статут (кодекс) з кінця XVI. століття. Це дефект — без початку і кінця. Загально відомий у Львові архівальний знавець дир. Чоловський назвав цей кодекс **статутом Гербурта**, відомого з праць В. Липинського, оборонця прав України.

В цьому статуті вміщена інтересна стара адвокатська ординація, яка міститься в розділі „О роцех земських“ — книги другої, розділу першого, часть друга. „О роцех і вецах земських“, про право, що всім в Короні має бути однаке і про прокураторів.

Подаю наведені там постанови, що сягають до XIV. століття.

Казимир Великий у Вісліці 1368. р., лист 10.

А що кожному своя оборона є вроджена („яко ест пширодзона“), так також не має бути заборонена; длятого постановляємо: щоби в Судах нашого Королівства кожний чоловік якогонебудь стану і звання мав мати свого прокуратора або „пшеповядача“.

Казимир Великий в Нешаві 1354. р., лист 94.

Необразованим і убогим нехай буде даний прокуратор.

Колиб, хто до Суду прийшов і своєї справи слушно розказати не вмів, або не мав свободи говорення („ензика не мямл вольного“) ані приятеля не міг мати, що хотів би за нього говорити, — тоді Суд там засідаючий зі свого уряду цьому прохаючому відповідного („гдного“) прокуратора повинен назначити.

Казимир Великий у Вісліці 1368. р., лист 10.

Жінки нехай прокуратора устанавлять в господі.

Щоби привність жінок („бляоглув“) задля темпераменту („кревкосьці“) пола від зібрання мужчини була всяким способом відокремлена, і щоби візвані до справ не тиснулися в зібраннях і гуртах мужчин, це постановляємо отсим нашою владою:

Колиб котра пані або панна, позиваюча чи пізвана прийшла на суд („рок“) собі визначений, суддя, заступаючий в Суді служебника свого з цим, що з нею правується, до господи „онеї“ пані післати буде повинен: перед ним справу або оборону своєї справи прокураторові своєму, котрого собі вибере, у всім поручить.

Ягайло в Кракові 1423. р., лист 45.

Коморники воеводів і їх підкоморії, хоч перед тим бували при земських судах, нехай не прокурують чужих справ, лише власні.

Жигмонт у Пйотркові 1538. р.

Духовні нехай не прокурують, лише свої власні справи.

Порушені послами і для успокоєння ненависти, яка проти духовних осіб через деякі зловживання у світських часто виступає, постановляємо: щоби духовні люди, що мають „опатшеня“ духовні або священики не мішалися на будуче в світські суди, ані прокуратури не справували, або помагали світським особам, ані урядів писарів чи підписків нехай „на собі не носять“ і до цих урядів нехай їх земські суди не допускають з виємом їх власних справ або інших духовних, в яких мають мати повну повновласть.

Жигмонт у Пйотркові 1511. р., лист 16.

Щоби піддані наші в нашій канцелярії не були від писарів понад справедливість обтяжені, розказуємо, щоби на будуче від прокуратурії лише три гроші були брані.

Казимир Великий, лист 14. (без дати).

Прокуратурувати або позивати без позиваючої сторони не вільно.

Є такі, що засідають в суді, або їх возні або слуги, бажаючи деякого гнобити клопотами „працями і коштами та витиснути дещо гроша“ — або таких річей від невинних тому, щоби їм викупилися від клопотів і „утрапена“, хоч ніякої справи і правної підстави проти них не мають — а всеж прокурою пишуть різні позви і пишуть видумані справи, тому постановляємо:

Коли хтось запізде або буде прокурувати чужий процес без слушного позиваючого, то позиваючий або прокуруючий нехай заплатить пізаному гривну „петнадзеста“ т. є три гривни.

А передусім заказуємо каштелянам і всім суддям та підсудкам, щоби на будуче без певної позиваючої сторони і ясно окресленої справи не могли вирокувати ні приймати позвів.

Звичай Краківської Землі, 1505. р., лист 121.

(Звичаєве право обов'язуюче in dubio).

Коли хто явиться перед судом з недостатньою або злою прокурацією, — заплатить у земському суді три гроші гривни, а в городському шість скотів, то є 12 грошів, що їх має заплатити сам прокуратор, а не сторона, яку заступає.

Про прокуратора фальшівника, Жигмонт в Пйотркові 1538. р.

Велика безкарність дала людям з природи нахил до злого та відвагу до фальшування і ошукування до того ступня, що не бояться через неуправнені і підставлені особи чинити в судах чи земських книгах заяви іменем осіб, що часто є далеко від осідку суду і ті люде не бояться прокурувати на шкоду і втрату людей, що про це не знають.

Бажаючи цю сваволю припинити, постановляємо, щоби всі такі, яких вина буде стверджена, були карані згідно з постановами статуту, що відносяться до домашнього наїзду.

Прокуратори нехай будуть пильні й вірні. Жигмонт Август у Пйотркові, 1548. р.

Наказуємо, щоби прокуратори не ходили до суду з неадекватними позовами і справами, щоби являлися на завізвання після реєстру, бо це матиме наслідки. Коли ж якийсь прокуратор завізваний не явиться, буде контумація. Це то-

жу, що привикли навмисне тягнути справи, так що не тільки повітові судді, але й Король, Його Милість, зі своїми асесорами судив не тоді, коли хотів, а тоді, коли подобалося прокураторам. І коли якийсь прокуратор з недбалства або злоби, не правуючися, допустив свою сторону до програння, а така сторона жалувалася би, то тоді там перед судом або на Соймі буде суджений як слуга, хочби був осілий (н. б. шляхтич).

Жигмонт у Пйотркові, 1511. р., лист 18.

Про прокураторську повновасть (владзу) у поступованні в справах „поточних“, як також діймаючих „до-тклівих“.

Старий статут, зі справедливою розвагою викладаючи, постановляємо: щоби прокуратор осілий чи неосілий, маючи достаточну повновасть, міг ставати в суді і все чинити та „справувати“, що торкається справи або справ принципала, або цього, чий є процес, може запізнати до надворного суду, апелювати і все чинити, що належить до оборони справи. Виймок: „записи“ (нерухомости), яких ані нових робити, ані старих квітувати, ні брати „записаних“ грошей не вільно, хіба в приявности принципала або актора.

Цю проречисту постанову повторено другий раз при „записах“.

Д-Р КОСТЬ ПАНЬКІВСЬКИЙ.

С. У. А., його члени та їх обов'язки.

Провідною ціллю тих, що творили Союз Українських Адвокатів було скоординувати український адвокатський стан в цілку організацію для оборони інтересів та гідности цього стану. Здавалося, що загал українських адвокатів, у час творення С. У. А. може числом не дуже великий, зрозуміє ідейні інтенції творців першої української адвокатської організації, громадно вступить в її ряди та буде співпрацювати.

У цьому році минуло рівно 15 літ від заснування С. У. А. (20. V. 1923 р.). Час вповні вистарчаючий на це, щоби перевести основну організацію української адвокатури.

Чи це сталося?

Коли піддамо ретроспективній аналізі діяльність С. У. А. в минулих 15 роках, то ніхто не зможе сказати, що ця діяльність була недостаточна. Щорічні звітні доповіді кожнорічних Загальних Зборів цього проречистим доказом.

Численні сходини й конференції у Львові й на провінції, видавнича діяльність, оборона прав української мови, оборона станових прав українських адвокатів, а передусім здобуття морального авторитету, яким весь час був С. У. А. для української суспільности і для чужих.

Чи розумів це і чи доцінював це загал українських адвокатів? Коли мірити це будемо кількістю українських адвокатів, що стали членами С. У. А., то сказати мусимо, що ні! Кінцевий ефект цього такий, що за тих 15 років чисельність української адвокатури зросла чи не в троє, а з загального числа тільки неповні дві третини є членами С. У. А.

Це як і те, що деякі адвокати, на жаль їх багато, були лише номінальними членами своєї станової організації (маємо на думці точне плачення вкладок) було причиною, що С. У. А. не в силі був всі організаційні пляни переводити в життя. Організація, що її члени забувають про свої перші обов'язки приналежности, ніяк не може нормально діяти, вона мусить з konieczности обмежувати свої агенди, і стає кволою.

Саме тепер переживаємо такий момент, що зміцнення організації українських адвокатів стає наказом хвилини. Завданням всіх осередків, в яких живуть українські адвокати повинно бути доложити всіх зусиль, щоби ні один наш адвокат не стояв поза скобками С. У. А. В першу чергу віднести це треба до молодих українських адвокатів, які недавно повідкривали свої канцелярії, а серед яких, на жаль, дуже багато таких, що ще досі не вступили в члени С. У. А. Щоби не знали про його існування, годі в це повірити.

З членством і обов'язками членів зв'язана теж видавнича діяльність С. У. А.

Одинацятий рік з ряду видає С. У. А. свій чвертьрічний журнал „Життя і Право“. Видає його для своїх членів і для тих українських правників, що ще досі полишені на державних становищах.

Підносили і підносять деякі товариші думку, що „Життя і Право“ належало б частіше видавати і що ціна його за висока. Це правда. Виділ С. У. А. над тими думками нераз призадумувався і намагався найти способи, щоби піти на зустріч тим бажанням. У практиці ця справа показалася важка до переведення.

Ціну кожного журналу калькулюють на підставі числа накладу. Журнали, що мають десятки тисяч накладу, певно, що можуть давати низькі ціни, навіть враховуючи високі

авторські гонорарі. „Життя і Право“ має обмежену кількість відборців, тим самим його наклад невеликий і ціна дещо за висока. На це ради нема.

Але передплатники „Життя і Права“ про одно не повинні забувати. Нашим невеличким видавництвом даємо знак нашого збірного життя, його читають не тільки свої, але й чужі, це трибуна всіх українських правників. Під тим оглядом повинен грати ролю не кошт, але, так сказатиб, **престіж** української адвокатури і **престіж** українського правничого світу. Тому автори, що дописують до „Життя і Права“, мусять писати даром, а загал передплачувати й поширювати журнал, щоби цей видимий знак **престіжу** української палестри вдержати і в міру спроможности розбудувати. А розбудова, тобто поширення журналу, стане тоді можливе, коли підтримка спочиватиме не на обмежній кількості одиниць, але на плечах всіх українських адвокатів, обєднаних в Союзі Українських Адвокатів: свідомістю своїх обовязків та розумінням сучасного моменту.

НОВА ВЛАДА У ЛЬВІВСЬКІЙ АДВОКАТСЬКІЙ ПАЛАТІ.

На підставі **нового права про устрій адвокатури**, яке ухвалено законом з 4. травня 1938, В. З. Р. П. ч. 33, поз. 289, обняла владу у львівській Адвок. Палаті, з днем 12. серпня 1938. р. нова Окружна Адвокатська Рада, зложена з 24. членів, покликаних Начальною Адвокатською Радою у Варшаві, в такому складі: 1) Аксер Маврикій, 2) Белтовські Юліян, 3) Борисевич Вітольд, 4) Боссаковські Тадеуш, 5) **Волошин Михайло**, 6) Врублевські Болеслав, 7) Гофман Максимілян, 8) Губринович Людвік, Маріян, 9) Каліньські Маріян, 10) Конопацкі Антоні, 11) Кропінські Адам, 12) **Лициняк Володимир**, 13) Любачевські Ян, 14) Ляндесберг Генрик, 15) Мізер Юзеф, 16) Нападівєвич Андрій, 17) Перацкі Ян, 18) Соколовські Тадеуш, 19) **Старосольський Володимир**, 20) Строньські Каєтан, 21) Франке Ян, 22) Чудовські Адольф, 23) Шмідт Юзеф, 24) Шпіля Маріян.

До Дисциплінарного Суду покликано отсих членів:

1) Альвайль Давид, 2) Аргасінські Кароль, 3) Боровец Юзеф, 4) **Ганкевич Лев**, 5) Гельб Зигмунт, 6) Гжесік Станислав, 7) Дворські Адольф, 8) Каменьські Стефан, 9) Квятковські Фердинанд, 10) Льонгшампс Богуслав, 11) Льорія Роман, 12) Масловські Юліян, 13) Мацелінські Леонард, 14) Надаховські Маріян, 15) Несвєятовські Вацлав, 16) **Паньківський Кость**, 17) Плєхавські Маріян, 18) Росенкевич Юрій, 19) Семковіч Еразм, 20) Стєнцель Едвард, 21) **Сивуляк Олексій**, 22) Тешнар Леопольд, 23) Футима Евген, 24) Шпунар Юліян.

Мгр. ЮРІЙ Е. ГАВРИШКЕВИЧ.

Компенсата та кодекс цивільного поступовання.

Ухилений кодексом зобовязань §. 1438 а. з. ц. унормував був правну інституцію компенсати за зразком кодексу Юстиніяна, приймаючи конструкцію потручення силою закону *compensatio ipso iure* з хвилиною заістнування вимог компенсати.

Польський кодекс зобовязань, цю саму правну інституцію унормував інакше. Кодекс зобовязань став на становищі, що компенса та наступає не силою закону, але є залежна від волі довжника і наступає як така. Щойно з хвилиною зложення відповідної заяви волі (згідно з арт. 29 і 30 к. з.) довжника, з тим одначе, що обі вірительности у вважається умореними в цілости або частинно з хвилиною, коли сталися можливі до потручення (відблиск давньої конструкції *compensatio ipso iure*).

Цим способом унормована інституція потручення наводить свій вислів у зіставленні з приписами к. п. ц.

К. п. ц. уживає вислову „потручення“ в 3-ох арт., а саме: 216, 232 і 388. Всі зацитовані приписи відносяться до тої самої квестії — взаїмного позовництва, котре згідно з приписами к. п. ц. є допускаєме у випадках, коли взаїмна претенсія довжника надається до потручення. Важною при цьому є примінімість підсудности, якою стається суд головного позову (в арт. 388 к. п. ц.).

Піба цим моментом, потручення як спосіб уморення зобовязання може виконуватися в процесовому поступованні або матеріально-правним замітом, або замітом правно-процесовим та в ексекуційному поступованні, правною подією, що уморює зобовязання.

Згідно отже з конструкцією потручення, прийнятою в арт. 254 к. з., пізваний в поступованні у I. інст. з хвилиною зложення заяви про потручення спричинює уморення зобовязання і в наслідку віддалення позовника з жаданням позову. При цьому, — в браку інших замітів, — суд згідно з висловленою в арт. 342 к. п. ц. засадою: *ne eat iudex ultra petita* — не досліджує (за виключенням випадків з арт. 213, 236 к. п. ц.) належності доходженої позовом претенсії, а досліджує тільки належність представляваної до потручення взаїмної претенсії і умовини потручення. На випадок інших дальших замітів, суд у 1-ій мірі досліджує ці дальші заміти, а в уоснуванні евент. віддаляючого вирокі подає мотиви віддалення. Доконання потручення по замкненні

розправи в І. інст. і піднесення цього заміту перед II. інст. є обмежене приписом арт. 404 к. п. ц. та по замкненні розправи в II. інст. є позбавлене правно-процесового значіння в виду того, що субстратом касаційного поступовання є стан справи, спетрифікований в актах II. інст. В обох останніх випадках, при нерозгляненні заміту потручення, пізваний згл. довжник з огляду на припис арт. 566 к. п. ц. не може домагатися уморення екзекуції, а може щонайбільше домагатися звороту чинитьби по думці приписів про неслухне збогачення, а й це щойно по евент. екзекуційному стягненні чинитьби вірителем.

Натомісць зложення заяви потручення перед замкненням розправи в І. інст., а непіднесення в цьому часі заміту потручення спричинює по стороні довжника втрату права представляваного до потручення, а це з тої причини, що згідно з конструкцією потручення обі чинитьби — як додходжена позовом, так і представлявана до потручення — будь-як уморені перед правосильним вирішенням справи. В цьому випадку противник міг би заслонитися, згідно з арт. 382 к. п. ц. замітом *rei iudicatae*.

В цьому останньому випадку, — правні консеквенції потручення є найбільше зближені до давнього припинання інституції потручення *ipso iure*.

Інше значіння має потручення в наказовому поступованні. Згідно з приписом арт. 465 к. п. ц., в разі внесення замітів, суд вирішує вироком, чи наказ заплати удержує в правній силі, чи його ухилило в цілости або в часті і в тім розмірі віддає жадання позовника. Іншими словами, є це верифікація видання наказу заплати, справджування, чи видання наказу заплати було узасаднене. Згідно з тією конструкцією, заява і піднесення заміту потручення щойно в замітах проти наказу заплати не має правно-процесового значіння з мотиву, що в цьому випадку потручення, а в слід за тим і уморення зобовязання, слідує щойно по виданні наказу заплати і в консеквенції не може відібрати правної сили наказові, виданому перед цією подією. Цей погляд прийняв Найв. Суд (О. з дня 4/2. 1935 С. II. 2183/35). Через аналогію повище поставлення справи належить розтягнути і на випадок видання заочного вироку перед доконанням потручення в спротиві проти заочного вироку.

Окреме місце займає компенсат в позові про уморення екзекуції з арт. 566 §. а пкт. 2) к. п. ц. Очевидно іде тільки про компенсату доконану по повстанні екз. титулу згл. замкненні розправи. Вимогом позову з цього арт. 566 §. 1. пкт. 2.) є це: а) щоби подія, уморююча зобовязання, наступила по повстанні екз. тит. згл. по замкненні розправи

(якщо титулом є судовий вирок) і б) подія ця стверджена була доказом на письмі, долученим до позову.

Іде про це, чи лист довжника, що обнімає заяву потручення і долучений до позову (з цим, що віритель був повідомлений про потручення) відповідає вимогам позову з арт. 566 §. 1. п. 2) к. п. ц.

В повищій квестії Найв. Суд заяв радше негативне становище. Зокрема, в юдикаті з дня 4/3 1938 С. II. 2306/37, заяв Н. Суд становище, що лист такий з односторонною заявою не є документом в розумінні приписів арт. 262 і сл. к. п. ц., а така одностороння заява, залежна виключно від волі заявляючого не є подією в розумінні арт. 566 §. 1. п. 2) к. п. ц. Знову в юдикаті з дня 13/10. 1937. III. С. 1078/35, заяв Н. Суд становище, що позов (позовництво) з того припису (арт. 566. §. 1. п. 2.) може бути узгляднений, коли не тільки заява потручення, але й еstownання взаємної вірительности є виказане доказом на письмі, долученим до позову. Документом одначе, що виказує вірительність не мусить бути судовий вирок, вистарчає кожний інший публичний або приватний документ, оскільки сам собою доказує вірительність.

З повищими поглядами Н. Суду годі погодитися. Твердження, що заява потручення не є правною подією в розумінні арт. 566. к. п. ц. з цієї причини, що залежить від волі заявляючого, — є в суперечности з приписами к. з. Згідно з приписами к. з. потручення є одним зі способів уморення зобовязання, а хоч згідно з приписом арт. 254. §. 2. к. з. залежить від односторонньої заяви довжника, — є одначе, оскільки має значіння уморююче зобовязання — правною подією. Це зрештою становище займає другий зацитований юдикат, котрий одначе висуває домагання ствердження еstownання самої вірительности доказом на письмі до позову долученим. Слідуючи по цій лінії належало би з огляду на можливість компенсати, претенсії представлявані до потручення ділити на претенсії стверджені і нестверджені письменним доказом. А такий поділ не находить уоснування в приписах арт. 111, 233, а головню 254. к. з. Якщо отже до спричинення потручення не є вимагана, щоби претенсія представлявана до потручення, була стверджена документом, — то ввиду того подією, що спричинює по думці арт. 566. §. 1. п. 2.) уморення зобовязання є виключно заява довжника і тільки вона має бути стверджена доказом на письмі.

Лишається отже розміркувати, чи лист зі заявою потручення довжника є „доказом на письмі“, вимаганим арт. 566, §. 1. п. 2) к. п. ц.

Поза сумнівом є, що цей „доказ на письмі“ міститься в понятті документів, унормованому в арт. 262. і сл. к. п. ц.

Іде отже про це, чи лист з заявою потручення відповідає поняттю документу з арт. 264. і 265. к. п. ц.

В одному зі своїх оречень (О. 13/9. 1937. С. II. 604/37) заняв Найвищий Суд становище, що документом з арт. 265. к. п. ц. (на ствердження умови) не може бути уважана нотатка, що не подає цілого змісту умови, — хочби ця нотатка була підписана одною і вручена другій стороні. В дальших міркуваннях цитованого оречення находимо, що документ в розумінні арт. 262. і сл. к. п. ц. мусить в певній мірі кореспондувати з приписами кодексу зобовязань, зокрема арт. 61. і 112. к. з. — якщо документ має ствердити умову. Отже документ на ствердження договору має обнімати всі суттєві вимоги умови та бути підписаним обома сторонами, при чому при взаємній умові вистарчає обмін письм. підписаних зобовязаною стороною.

Аргументом „*per analogiam*“ належить прийняти, що документ, який обнімає односторонню заяву відповідає вимогам документу з арт. 262. і сл. к. п. ц. з хвилиною, коли містить в собі суттєві моменти заяви і є підписаний стороною, котра отсе заявляє. Така концепція з одної сторони відповідає приписам к. з. (арт. 29, 112.), як також приписові арт. 264. к. п. ц. (котрий не ставить якихсь додаткових вимог в роді, щоби документ був підписаний стороною зобовязаною або був впливом порозуміння сторін).

Ось так, з одної сторони компенсата є правною подією, що уморює зобовязання, — та з другої сторони заява компенсати, підписана довжником, є доказом на письмі, вимаганим приписом арт. 566. §. 1. п. 2) к. п. ц.

На закінчення остає ще розважити квестію: компенса- та і правно-процесовий заміт.

Згідно з унормованою приписом арт. 254. к. з. кон- струкцією компенсати — аж до хвилини зложення заяви котроїбудь сторони, оба правні відношення є від себе незалежні. Можна отже доходити їх позовом незалежно від себе. Але вже питання: чи рівночасно ведений спір про якусь претенсію виключає можливість представити цю претенсію в іншому спорі до потручення, — викликає сумніви. Найвищий Суд заняв становище (О. 15/3. 1937. С. III. 2198/36.), що побіч завислого спору можна в іншому спорі представити претенсію до потручення, з мотиву, що виступлення з потрученням не стоїть на рівні з виведенням нового спору за цю саму претенсію (О. 13/3. 1936. С. III. 543/35.). Йдучи по лінії таких міркувань можна навпаки прийняти, що піднесення заміту потручення не стоїть на пе-

решкоді до виведення рівночасно спору про цю саму претенсію.

Хоч становище, зайняте Найвищим Судом є узасаднене інтересом сторін та процесовою економією, — то однак можна проти того становища мати обекції з точки арт. 382. к. п. ц. Зокрема, згідно з цим артикулом, повагу „*rei iudicatae*“ має це, що у зв'язку з підставою спору становило предмет вирішення; а проте не тільки претенсії позовника, але й заміти пізваного. З цієї точки погляду однаково виведення спору, як теж піднесення заміту потручення (в границях потручення) прямує до цієї самої цілі і викликає ці самі наслідки: значіння вирішеної справи.

В кожному випадку, сторона пізвана за заплату довгу не може виводити окремого спору проти позовника про усталення, що довг цей наслідком потручення став уморений. Такий спір є недопустимий з огляду на стан справи завислої в першому спорі. В цім випадку, предметом обох спорів була би ця сама претенсія (О. 19/10. 1934. С. II. 1536/34.).

На іншому місці напроваджено, що по заяві потручення обі взаємні претенсії лучаться в одно правне відношення і тому у випадку потручення, доконаного перед замкненням розправи в I-ій інстанції, вирок, що занав в справі, має значіння „*rei iudicatae*“ — щодо обох домагань.

Оречення Найвищого Суду.

Властивість суду для правіжів жінки проти мужа за заплату аліментів з титулу належного їй удержання залежить виключно від вартости предмету спору, якщо правіжів тих доходить вона окремо.

З мотивів. Позовниця закинула в касаційній скарзі хиблену оцінку справи під правним оглядом тому, що окружний суд є властивий для вирішення спору про аліменти, з огляду на це що її правіж залежить від провірення і устійнення вини одного з подругів, що може розглядати лиш окружний суд. Цей правний погляд не є стійний, тому, що по думці арт. 13. §. 2. п. 1. к. п. ц. властивість окружного суду є тоді узасаднена, як рівночасно з доходженням нематеріального доходить ся також маєткового права, а не тоді, коли доходить ся лиш маєткового права, бо тоді властивість залежить виключно від вартости предмету спору. Доходження маєткових правіжів разом з немаєтковими правами є правом, а не обов'язком, бо згадана постанова арт. 13. §. 2, п. 1. к. п. ц. має примінення, якщо разом обох повищих правіжів

доходиться, а як ця лучність відпаде, то нема правової підстави до прийняття властивості окружного суду для маєткового правіжу, котрого вартість предмету спору цієї властивості не узasadнює. Що при розгляді маєткових правіжів муситься розглядати обставини, на яких дотичне жадання є основане (хоча в засаді противна сторона може узнати жадання позову), не може мати рішачючого впливу для оцінки властивості суду, бо це не виходить з повищої постанови, а впрочім в такому випадку суд не рішає про немаєткові права і вирішення маєткового правіжу не буде мати ваги осудженої справи для немаєткових прав, тому що мотиви вироку не будуть правосильні. (О. з 11. лютого 1937. № Ц. П. 2674/36).

Посмертні згадки.

Д-р ГРИНЬ ВИННИЦЬКИЙ.

Дня 29. серпня 1938 р. помер в Устріках Долішніх д-р Гринь **Винницький**, адвокат, член С. У. А., провідник культурно-освітніх та економічних установ в Устріках Долішніх.

Похорони відбулися дня 31. серпня 1938.

Д-р РОМАН СЕКЕЛА.

У Львові помер після довшої, важкої недуги д-р Роман **Секела**, адвокат, член С. У. А. та багатьох українських установ, старшина У. Г. А., автор першого українського воєнного спомину з часів світової війни, що появился в збірці „Смерть“.

Померший був адвокатом в Перемишлі, звідки перенісся до Львова. Колись людина повна гумору та темпераменту, добрий товариш, що вмів з другими жити. В останніх роках відсунувся від дещо, під впливом сучасного лихоліття, яке переживає адвокатура та боротьба за проіснування.

Помер д-р Р. Секела дня 29. вересня 1938 р. в 63 році життя.

Дня 30. вересня 1938. була відправлена над тлінними останками Помершого заупокійна панахида, в якій взяла участь Президія С. У. А.

Похорони відбулися в с. Кальниці к. Ліська, де зложено тіло Помершого в родинній гробниці.

Вічна їм пам'ять.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

ПРАВО ЦИВІЛЬНЕ, КАРНЕ, АДМІНІСТРАЦІЙНЕ, ПОЛІТИЧНЕ, МІЖ-
НАРОДНЕ, — СУДІВНИЦТВО, АДМІНІСТРАЦІЯ, САМОВРЯДУВАННЯ,
ЕКОНОМІЯ, КООПЕРАЦІЯ, СКАРБОВІСТЬ.

ЧЕТВЕРТИЙ ЧВЕРТЬРІК.

Т. У. П.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх
Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Кожний правник українець повинен безумовно передплачувати цей наш
одинокий правничий орган.

З М І С Т:

Стор.

Права української мови на терені Окружної Адвокатської Ради у Львові	1
Постанови про аплікантів у новому правильнику Окружної Адвокатської Ради у Львові	9
Товариські сходи́ни й правничі реферати членів СУА. у Львові	12
В. Л-як: Новела до кодексу цивільного поступовання	13
Д-р Володимир Гриневич: До парагр. 83. громадського закону з 12. серпня 1866	16
Посмертні згадки	18
Правничий словарець	24
Вирішення Н. А. Т.	24
Оречення Найвищого Суду	28

Усім Співробітникам, Передплатникам і Прихильникам ВЕСЕЛИХ СВЯТ та ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ,
бажає
РЕДАКЦІЯ.

Д-р Іван Бандель

АДВОКАТ У ЛЬВОВІ

переніс канцелярію з вул. Краківської ч. 17, до

Ринку ч. 7. II. пов. Тел. 283-98.

ЖИТТЯ І ПРАВО

ВІСТНИК ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ.

Адреса Редакції і Адміністрації: „Життя і Право“, Львів, Руська ч. 3, 1. поверх

Телефон ч. 243—97.

Передплата: чвертьрічно 3 зол., піврічно 6 зол., цілорічно 12 зол.

Права української мови

НА ТЕРЕНІ ОКРУЖНОЇ АДВОКАТСЬКОЇ РАДИ У ЛЬВОВІ.

Від найдавніших часів, коли ще на території Східної Галичини були три Адвокатські Палати: львівська, перемиська і самбірська, котрих статuti спирались на австрійській адвокатській ординації з 6. липня 1868 В. З. Д. ч. 96, — ніколи і нікому на думку не приходило квестіонувати українським адвокатам і кандидатам адвокатури, як також постороннім особам української народности, — право послуговуватись їх матірньою мовою у взаєминах з Адвокатськими Палатами.

Тож коли в році 1924. появились польські мовні закони, то на засіданні Виділу Союзу Українських Адвокатів у Львові дня 11. жовтня 1924, як також на спільній анкеті з Тов. Українських Правників дня 23. жовтня 1924, у дискусії над цими тоді новими законами підкреслено однодушно хиби, недостачі, матеріальну вбогість та територіяльну скупість засягу тими законами загарантованих прав української мови. Та нікому з тодішніх дискутантів не прийшло навіть на думку, щоб колинебудь і хтонебудь міг відмовити громадянинові Річипосполитої — українцеві права послуговуватись своєю матірньою мовою поза виїмками цими законами передбаченими.

І по злуці усіх трьох Адвокатських Палат у одну Львівську Палату, якої терен покривається з тереном Львівського Апеляційного Суду, адвокати, апліканти і інші сторони української національности все і всюди послуговувались своєю матірньою мовою, бож це зовсім і в нічому не колідувало з законною постановою, що урядовою мовою органів Палати є мова польська. Такий стан тривав, як довго органи адвокатської самоуправи виходили з вибору Загальних Зборів адвокатів цілої Палати.

I.

А щойно тепер, коли органи адвокатської самоуправи, наслідком нового закону про устрій адвокатури, вийшли з номінації, а не з вибору, — Президія нової Окружної Адвокатської Ради, спираючись на своїй більшості, уважала за відповідне саме тепер прийти з внеском змінити дотеперішній стан і позбавити українців, адвокатів і аплікантів як і інші сторони, права послугуватись їх матірньою мовою. Іменем наших представників, що засідають у Раді Адвокатській спротивився цьому д-р Михайло Волошин, а коли справа перейшла до Регулямінової Комісії, наші представники: д-р М. Волошин, д-р В. Старосольський і д-р В. Лициняк внесли до Ради писемний внесок ось такого змісту:

„Згідно з інтерпретацією арт. 8. пр. про устр. адв. належить вдержати на терені Палати дотеперішній стан і не робити перешкод адвокатам та аплікантам української національності в уживанні їхньої матірньої мови в слові і письмі, оскільки вони не виступають у ролі урядуючих органів Палати, тому, що такий стан у нічому не нарушує припису арт. 8. пр. про устр. адв.

Уосновання.

Арт. 8. пр. про устр. адв. займається урядовою мовою адвокатської самоуправи т. є мовою, що у ній урядують органи самоуправи, а не мовою, якої уживають супроти тих органів особи, що входять з тими органами в контакт як „особи інтересовані“ або „сторони“ (арт. 9. розп. про адміністраційне поступовання). Урядувати може тільки влада. В даному випадку „урядують“ органи адвокатської самоуправи як власти адвокатського самоуправного союзу, — бож урядування це чинність „уряду“, „органу“, держави чи самоуправи в межах їх компетенції. Отже кожний, хто діє як орган адвокатської самоуправи — урядує і по думці арт. 8. вживає польської мови. Зате не відноситься цей припис до тих усіх осіб, що входять у звязки з органами адвокатської самоуправи як „сторони“ чи „інтересовані особи“. Не підлягає дискусії, що у відношенні поміж урядом, владою, т. є „органом“ цієї влади, і „стороною“ урядує тільки цей орган, а не урядує сторона. Орган діє у межах своєї компетенції, а сторона доходить свого суб'єктивного права або виконує свій суб'єктивний обов'язок. І не становить ріжниць, чи стороною є приватна особа чи адвокат. Бо і адвокат „урядує“ тоді тільки, коли виступає як орган адвокатської самоуправи згл. як член котрогось з органів. Позатим, якщо він

звертається до властей адвокатури, є лише „стороною“ і не „урядуючи“ не може підлягати постановам арт. 8. пр. про устр. адв.

Термінологія арт. 8. про устр. адв. є згідна з термінологією закону з 31/VII. 1924, ч. 73, поз. 724: „Про державну мову та про мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей“ та закону з 31. VII. 1924, ч. 78, поз. 757 „Про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріату“, як також виконного розпорядку до першого з них, з 24. IX. 1924, № 85.

Тому арт. 8. не говорить про мову, якої мають уживати сторони у відношенні до органів адвокатури.

Вище названі мовні закони у виконанні засад Конституції Польської Річипосполитої нормують мовні права польських громадян української національності на просторі воєвідств: львівського, тернопільського, станиславівського, волинського і поліського щодо вживання їх матірньої мови. Зокрема, запевнюють вони тим громадянам право звертатися чи то усно чи писемно у матірній мові до державних і самоуправних властей. Відноситься це теж до самоуправних союзів як цілості (арт. 6 зак. поз. 724), яким признано там ще дальше йдучі права. Зокрема, відноситься це також до адвокатури, бож булоб просто не до подумання, щоби громадяне з осягненням адвокатури тратили свої громадянські права, до яких зачислюється теж мовні права.

Адвокатура є „одиноцею самоуправи“ (арт. 1 (2) пр. про устр. адв.), — є отже самоуправним союзом (арт. 72 і 76 Конституції з 23/4. 1935, № 30, поз. 227), а її органи є самоуправними властями, — підлягають тому постановам повищих мовних законів. У відношенні до них можуть „сторони“ а зокрема також і адвокати в характері сторін, користати з усіх тих прав, які запевнюють їм повищі закони.

Цей стан є зовсім ясний. А всякі сумніви усуває факт, що законодавець впровадив таксативно вичислені виїмки від тих прав, щодо властей центральних, військових, залізниць, почт, телеграфів і телефонів (§. 1. вик. розп.), але навіть і тим властям поручає уживати у відношенні до населення мови меншин з арт. 7, уст. 2 (поз. 724) і §. 6 вик. розп.

Серед тих таксативно вичислених виїмок нема адвокатури, а чейже „*exceptio firmat regulam in casibus non exceptis*“.

Такий погляд був згідний з поглядом всіх дотеперішних властей адвокатської самоуправи, — так. б. Виділів Палат, як і попередних Адвокатських Рад, хоч текст припису про урядову мову був ідентичний з тепер обов'язуючим.

Зокрема, у представленні до Начальної Адвокатської Ради у Варшаві з 4. квітня 1935. Ог. 1246/35, — Адвокатська Рада у Львові на основі одноголосної постанови тієї Ради висловила вже своє становище у цій справі в такий спосіб:

На терені Адвокатської Палати у Львові, до котрої належить значний відсоток адвокатів і адвокатських аплікантів української національності, було все обсервоване, що органи адвокатської самоуправи приймали від інтересованих сторін, а серед них теж від адвокатів і адвокатських аплікантів української національності, письма редаговані у їхній матірній мові, зладжуючи до них тільки переклад на польську мову та полагаджуючи в польській мові.

Таке становище спиралося на польських мовних законах, а зокрема на законі з 31. липня 1924 р. № 73, поз. 724, про державну мову та про мову урядування державних і самоуправних адміністраційних властей, та на законі з 31. липня 1924, № 78, поз. 757, про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріату, а вкінці на виконному розпорядку з 24/9 1924, № 85, поз. 820.

І ці закони постановляють так, як право про устрій адвокатури у арт. 7, — що урядовою мовою є польська мова як державна мова, але заразом дають змогу польським громадянам української національності на просторах там означених, до яких належить теж простір Львівської Апеляції, а тим самим на теренах Львівської Адвокатської Палати — уживати їх матірню мову у відношенні до державних і самоуправних властей та до самоуправних союзів.

Тому не було ніякої основи приймати, що право про устрій адвокатури, надаючи адвокатську самоуправу, мало на цілі погіршити положення тих польських громадян української національності, які стали адвокатами і адвокатськими аплікантами через позбавлення їх прав, що запевнюється іншим громадянам, — неадвокатам.

Супроти повищого, не тільки з огляду на правний стан, але і з огляду на почуття слухності, довголітну традицію, гармонію і співжиття поміж адвокатами усіх національностей, — Адвокатська Рада у Львові — є тої думки, що належало б вдержати дотеперішній стан.“

І Начальна Адвокатська Рада прийняла це до відома, бо знать узнала слухність такого правного і фактичного стану.

Нинішня польська адвокатура, що має те щастя жити вже у відродженій вільній Польській Річипосполитій, є елітою суспільности і мусить бути борцем за справедливсть і слухність. Віримо, що і в тій справі буде руководитися по-

чуттям справедливості і слушності та не допустить для марних причин (перекладів на польську мову) до обмеження основних громадянських прав адвокатів і аплікантів української національності у предметі уживання матірньої мови."

Та на жаль Окружна Адвокатська Рада у Львові своєю більшістю, поза 3-ма голосами наших українських представників, ухвалила регулямін, в якому постановила полишати без бігу всякі письма, зредаговані в непольській мові.

Очевидно таке поступовання у кожному конкретному випадку заторкує безпосередно права одиниці і порушення того права дає основу до відкликання по думці арт. 26. пр. по устр. адв.

II.

Не зважаючи на представлення і спротиви наших товаришів в Окружній Адвокатській Раді у Львові, ухвалила Окружна Адвокатська Рада у Львові, новий регулямін, в котрому постановила, що всякі письма, вношені до Ради і її органів як також до Дисциплінарного Суду в непольській мові остануть без бігу, а всякі устні заяви чи зізнання, зокрема в поступованні перед Дисциплінарним Судом не будуть брати під увагу, так наче-б вони не були зложені, — чим порушено наші добре набуті права та постанови мовних законів з 31. липня 1924 р., що забезпечили права української мови у взаєминах зі всіма судовими, адміністраційними і самоврядними властями в краю, отже також з Окружною Адвокатською Радою у Львові.

Для береження наших мовних прав вирішив Виділ С. У. А., по вислуханні опінії надзвичайних в цій справі скликаних сходин львівських членів С. У. А., з дня 19. жовтня 1938 р. видати отсі напрямні нашої боротьби засобами законом передбаченими в обороні цих наших прав:

1. Всякі письма до Окружної Адвокатської Ради і її органів, в цьому також до Дисциплінарного Суду, та всякі устні зізнання і заяви чи оборони перед ними складані в характері сторони чи інтересованих членів у взаєминах з ними, — мають Товариші, українські адвокати і апліканти обовязково далі вносити згл. складати виключно в українській мові.

2. Вразі оставлення Окружною Адвокатською Радою таких письм Товаришів без бігу, про що на підставі згаданого регуляміну має Рада їх повідомити, і таксамо на випадок візвання компетентним органом Ради чи предсідником Дисциплінарного Суду до зложення дотичних устних заяв, зізнань чи оборон в польській мові під загрозою зга-

даних вище наслідків, належить внести дотичне письмо додатково в польській мові, згідно зложити відносно усне зізнання чи оборону в польській мові. Одначе zarazом належить виразно зазначити, що робиться це виключно для відхилення шкідних наслідків, які могло би їм принести оставлення їх українського письма чи усного зізнання без бігу згл. узгляднення та заповісти внесення в законному одномісячному речинці відкликання до Начальної Адвокатської Ради у Варшаві.

Взір дотичного відкликання в дальшому уступі.

На випадок неузгляднення відкликань Начальною Адвокатською Радою мається вносити скарги до Найвишого Адміністраційного Трибуналу.

3. Допускається як виїмок від цих доручень, що Товаришів обов'язує тільки той випадок, коли внесення відносного письма зв'язане є преклюзійним речинцем і заходила би небезпека, що внесення цього письма в українській мові міг би дотичний орган Ради чи Дисциплінарний Суд узнати як недодержання преклюзійного речинця. В тому випадкові допускається внести відносно письмо відразу в українській і польській мові.

4. Рівнобіжно до цієї відкличної акції в обороні прав української мови на терені Львівської Окружної Адвокатської Ради, поведе наш Союз відповідну акцію перед Начальною Адвокатською Радою і державними чинниками, шляхом меморіялів і інших легальних засобів.

5. Також передана буде ця справа Українській Парляментарній Репрезентації, щоби використати солідарну боротьбу Товаришів шляхом посольських інтерпеляцій і інтервенцій та причинитися до успішного виборення пошановання наших мовних прав.

6. Кінчимо зазивом до всіх Панів Товаришів, щоби всецільо примінилися до цих наших доручень і солідарними виступами в обороні наших мовних прав перед органами адвокатського самоврядування засвідчили всю незломну постанову оборони і збереження цих наших прав.

В разі зміни обставин, видамо новий обіжник до відома Панів Товаришів.

III.

Проті ухвали Окружної Адвокатської Ради у Львові з дня 1. жовтня 1938 р. Ог. 2272, в справі обов'язку виповнювати квестіонар в польській мові як урядовій мові адвокатського самоврядування, вніс президент д-р **Кость Левицький: відкликання** через Окружну Адвокатську Раду у Львові до Начальної Адвокатської Ради у Варшаві (по польськи) такого змісту:

Ухвалу Окружної Адвокатської Ради у Львові з дня 1. жовтня 1938 р. Ог. 2272/38, доручену в дні 7. X. 1938 р., котрою звернено підписаному квестіонар, виповнений ним в українській мові і візвано його, щоби виповнив цей квестіонар у польській мові як урядовій мові адвокатського самоврядування, під загрозою відступлення справи дисциплінарному речникові, заскаржує підписаний адвокат д-р Кость Левицький, як правно неусновану та вносить: **ухилити цю ухвалу, або змінити її та увільнити підписаного від обов'язку виповнювати згаданий квестіонар у польській мові, по виповненні тогож квестіонаря в українській мові.**

Уоснування:

Предметова ухвала торкається безпосередно прав підписаного як адвоката і громадянина української народності, як також всіх товаришів адвокатів і адвокатських аплікантів української народності, об'єднаних в Союзі Українських Адвокатів у Львові, котрим **заборонено цією ухвалою заховати свою народність і зберігати свою мову** (арт. 109. конституції), бо виставлено право уживати матірню українську мову під загрозою дисциплінарної відповідальности.

Наслідком того підписаний, як особа безпосередно заінтересована, вносить від тої ухвали **відкликання** по думці арт. 26. права про устрій адвокатури, з отсих причин:

1) Оспорене візвання, щоби виповнити відносний квестіонар у польській мові — спирає Окружна Адвокатська Рада у Львові на приписи з арт. 8. права про устрій адвокатури, котрий постановляє, що урядовою мовою адвокатського самоврядування є польська мова. І щож слідує з того уосновання? Чи отсе, що я є урядовим органом Окружної Адвокатської Ради у Львові, котрий має на її візвання виповнювати формулярі в урядовій мові? Зовсім ні, бо я є членом Адвокатської Палати у Львові, значить стороною і особою заінтересованою у адвокатському самоврядуванні, котрої не обов'язують приписи про урядування органів адвокатського самоврядування, та наслідком цього покликанний припис арт. 8. права про устрій адвокатури не дає права Окружній Адвокатській Раді у Львові до того, щоби **моє українське письмо відкидати та дисциплінарною відповідальністю примушувати мене до того, щоби я до самоврядного органу відносився тільки в урядовій мові, з виключенням моєї матірньої мови.**

2) Натомісць, заскаржена ухвала Окружної Адвокатської Ради у Львові зовсім поминає обов'язуючі у цій справі приписи закону з 31. липня 1924. р. ч. 73, поз. 724, про дер-

жавну мову і мову урядування державних і самоврядних адміністраційних властей, котрий постановив у 1. артикулі, що державною мовою Польської Річипосполитої є польська мова та що в державній мові урядують **всі державні і самоврядні** власти та адміністраційні уряди у внутрішній і зовнішній службі, але з виїмками, і це в 2. артикулі постановив, що цивільні власти і адміністраційні уряди I. і II. інстанції, як також **самоврядні власти** і їх установи **приймають подання і устні освідчення від громадян української народности у їх матірній мові.**

3) З логічної інтерпретації цих правових постанов виказується — рішучо, що артикул 8. права про устрій адвокатури займається **тільки урядовою мовою адвокатського самоврядування**, отже мовою, в котрій урядують органи адвокатського самоврядування, а не займається мовою, котрої вживають супроти тих органів — особи, що входять з тими органами у взаємини як „стороні“ або „особи інтересовані“ то є члени Адвокатської Палати і інші особи заінтересовані, а вище покликаний мовний закон постановляє про мову, **якої мають право вживати громадяни української народности у відношенні до органів адвокатського самоврядування.**

4) В тому правовому стані, Окружна Адвокатська Рада у Львові, у заскарженій ухвалі невластиво і блудно **примінила припис** артикулу 8. права про устрій адвокатури, замість припису артикулу 2. закону про державну мову і мову урядування державних і самоврядних адміністраційних властей, та наслідком того отся ухвала не має правної підстави, бо громадяне української народности на обшарах воєвідств: львівського, тернопільського, станиславівського, волинського і поліського **мають право відноситися устно і письменно у своїй матірній мові до державних властей і до самоврядних органів, та за це не можна їх дисциплінувати через дисциплінарних речників.**

5) Покликаний вище мовний закон з 31. липня 1924, ч. 73, поз. 724, про державну мову і мову урядування державних і самоврядних адміністраційних властей, як також закон з 31. липня 1924, ч. 78, поз. 757, про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріату, **нормують мовні права громадян української народности по думці засад конституції Польської Річипосполитої і зобовязань принятих Польською Державою супроти Конференції Амбасадорів у Парижі дня 15. березня 1923 р. як зобовязань для найбільшої національної меншини в Польщі (арт. 109 і наст.), і ці права: конституційним законом запоручені мають бути безумовно респектовані** — державними і самоврядними властями в Польщі, бо того вимагає радія покликаних законів і ра-

ція стану Польської Держави супроти української національної меншини.

6) Отже нема ніякої оправданої причини, щоби приймати, начеб право про устрій адвокатури могло змінити вище покликані конституційні закони, щоби погіршити становище громадян української народности, у своїй становій самоврядній інституції, першої інстанції, — бож **такої постанови нема в тому праві** і не може бути, з огляду на обов'язуючі конституційні права.

7) Адвокатура творить **самоврядну одиницю** (арт. 1/2 права про устрій адвокатури); урядовою мовою адвокатського самоврядування є мова польська (арт. 8. права про устрій адвокатури); та закон з 31. липня 1924, ч. 73, поз. 724, зобов'язує державні і всі **самоврядні власти**: приймати подання і устні освідчення від громадян української народности у їх матірній мові, на території воевідств: львівського і сусідних, отже на терені Львівської Адвокатської Палати.

8) Вкінці, обов'язуюча польська конституція в статутах 72 і 76 трактує виразно адвокатське самоврядування як господарське самоврядування вільного звання та до нього відносяться покликані правні мовні приписи з 1924. року, **так як до всіх інших самоврядувань** (арт. 1/2 права про устрій адвокатури).

Ось такий „виїмковий“ стан від урядової мови існував як **правний стан нашої української мови**: у Східній Галичині через весь час австрійської займанщини і відтак у Польській Річипосполитій аж до часу заскарженої ухвали, піднятої Окружною Адвокатською Радою у Львові 1. жовтня 1938 р. як новація Регуляміну тоїж Ради, що є незгідне з обов'язуючими законами і тому **неправно обмежує основні громадянські права** наших адвокатів і аплікантів української народности, у предметі вживання матірньої мови супроти самоврядних адвокатських властей, у слові й письмі.

В тому стані предметової справи є вступний внесок правно у оснований.

*

Тє все подається для інформації наших Товаришів.

Постанови про аплікантів

у новому правильнику Окружної Адвокатської Ради
у Львові.

У числі „Нової Палестри“ за жовтень-листопад 1938. оголошено обов'язуючий від дня 1. листопада 1938. новий правильник Окружної Адвокатської Ради у Львові, ухвале-

ний на основі арт. 27. Права про устрій адвокатури. Згада-ний правильник нормує докладно внутрішню організацію та чинности Окружної Адвокатської Ради у Львові, а також складки і оплати на річ Палати. Побіч приписів, що повторюють і вияснюють поодинокі постанови Права про устрій адвокатури — містить правильник теж чимало змін і інновацій у порівнанні з дотеперішнім станом. Відноситься це в першу чергу до приписів про аплікантів.

§. 207. Правильника зобов'язує патрона засадничо **задержати апліканта на практиці аж до покінчення аплікації** — з тим, що розв'язання відношення між патроном і аплікантом (патронат є публично правним відношенням (§. 201.)), може наступити кожної хвилини за згодою обох сторін або з важних причин, а в інших випадках за двомісячним попередженням. У останньому році аплікації патрон може односторонно розв'язати відношення з аплікантом лише з важних причин. Чинности апліканта у канцелярії патрона повинні бути в стислому зв'язку з аплікацією (§. 209.). Аплікант одержує винагороду за свою працю в канцелярії патрона. Патрон може бути звільнений від цього обов'язку лише тоді, якщо є близьким свояком апліканта або патроном з уряду (§. 210.). Норми винагороди аплікантів є такі: на I. році практики, щонайменше 70 зл., на другому — 100 зл., на третьому — 120 зл., на четвертому, п'ятому і по іспиті щонайменше 150 зл. (§. 211.). Аплікант має право в кожному році практики користати в літніх місяцях з одномісячної платної відпустки (§. 212.). Аплікант, що втратив без власної вини патрона, може просити Адвокатську Раду визначити йому патрона з уряду (§. 221.). Кожний аплікант обов'язаний мешкати в осідку свого патрона та працювати під його провідом, а львівські апліканти обов'язані понадто брати участь у семінарах і викладах уладжуваних Адв. Радою (§. 236.). Аплікант не може самостійно вести справ, мати власну канцелярію, приймати клієнтів у себе в помешканні, вести з ними у власному імені кореспонденцію, підписувати подання і процесові письма і т. п., зате має право і обов'язок в канцелярії патрона, з його уповажнення, у його імені та заступстві, уділювати клієнтам у поодиноких справах поради, або інформації і вести з ними кореспонденцію, а також на основі субституції патрона заступати його в судах і урядах (§. 218.). Про кожну зміну патрона обов'язаний аплікант повідомити писемно Адвокатську Раду (§. 220.). та предложити Раді до затвердження свідоцтво відбутої практики (§. 227.). На випадок перерви у аплікації довшої ніж рік, Рада скреслює апліканта з листи, хіба, що перерву спричинила військова служба (§. 226.). Над чинностями аплікантів мають нагляд референт і члени перлюстраційної комісії (§§. 228—232.).

Найпізніше до року по покінченні апілікації обов'язаний апілікант внести подання на допущення його до іспиту. Спізнення подання спричинює скреслення апіліканта з листи (§. 241.). До подання належить долучити свідоцтво відбутої апілікації, затверджене Радою та доказ переказання через П. К. О. оплати від подання (§. 187.) — (тепер оплата така виносить 30 зл.). До часу успішного зложення адв. іспиту апілікант підлягає приписам про обов'язки адвокатських апілікантів (§. 244.). Іспити відбуваються засадничо два рази в році — в березні і в жовтні. Вислід іспиту може бути: дуже добрий (евент. з відзначенням), добрий, недостаточний (§. 260.).

Особи, що стараються про впис на листу адвокатів вносять до Адвокатської Ради подання згідно з вимогами поданими у §. 162., долучуючи прилоги, вчислені у §. 163. правильника. Якщо подання відповідає формальним вимогам, декан заряджує оголошення імені, назвища, адреси кандидата, останнього його патрона і місця будучого осідку в „Новій Палестрі“, а понадто на час одного місяця через вивішення в льокалі Ради у всіх адвокатських льокалях, в судах в окрузі Палати та пересилає повищі дані всім адвокатським радам (§. 175.). Крім оголошення збирають про петента докладні інформації з уряду м. і. жадають опінії званевих корпорацій, до яких петент належав або належить (§. 176.). Про кандидатів українців буде мабуть видавати таку опінію Виділ С. У. А.

Окремо нормує правильник поступовання при замкненнях листях адвокатів і апілікантів. По оголошенні контингентів Міністром Справедливости Рада зладжує виказ осіб, що зголошуються до адвокатури і відповідають вимогам впису на листу (§. 181.). Виказ такий пересилає Рада Начальній Адвокатській Раді разом зі своєю опінією щодо черговости, у якій належало б поодинокі особи вписати (§. 183.). Начальна Рада заряджує впис на листу тих осіб, які вибрала з виказу (§. 184.). Ухвалу про впис на листу, зглядно дозвіл або відмову втягнути до виказу особи, які зголошуються до адвокатури, належить доручити петентові з фактичним і правовим обоснованням впродовж 14 днів від дати ухвали (§. 184.).

Апілікант обов'язаний платити до адміністраційного фонду складку на потреби Палати (тепер у висоті 6 зл. річно) — (§. 295.).

Наведені вище найважливіші постанови про апілікантів вщували б поправу їх дотеперішнього положення, якщо б не відомий розпорядок про замкнення лист адвокатів і адвокатських апілікантів, який впродовж довгих літ допустить до адвокатури лише вибранців. Якраз ця остання обставина, що забрала апілікантам надію добитися по означеній згори

кількості літ до власного варстату праці, вплине без сумніву на патронів, які досі взагалі не винагороджували праці аплікантів, або винагороджували її за низько, щоби по змозі придержувалися норм винагороди приписаних правильником.

*

Усіх ВП. Адвокатів, що пошукують за аплікантами, проситься слати зголошення з поданням вимог на руки референта посередництва праці аплікантів згуртованих у С. У. А. м-ра Льва Дубаса у Львові, вул. Сикстуська 58 (канц. адв. д-ра С. Шухевича).

Товариські сходи́ни й правни́чі реферати

членів С. У. А. у Львові.

В осінньому сезоні цього року відбулися між іншими сходи́ни членів С. У. А. у Львові, в льокалі домі́вки товариства при вулиці Костюшка ч. 5, на І. поверсі (в Центробанку), ввечером 12. жовтня 1938. р.

Референт тов. д-р Кость Левицький, порушив деякі практичні питання на тему **розв'язання договорів найму**. Цей реферат розпочав він оглядом і порівнянням давних постанов правних загального австрійського цивільного кодексу з 1811. року, щодо розв'язання договорів найму з постановами правними нового польського кодексу зобов'язань з 1933. року.

З тогож порівняння виказалось, що новий законодавець мусів збільшити випадки, в котрих винаймаючому дав право відступати односторонно від договору найму, зокрема, коли наемиць наражує предмет найму на значне ушкодження, — коли виступає визиваючо проти домашнього порядку або викликає згіршення у інших мешканців або у сусідів (арт. 382. к. з.), та коли наемиць залягає з заплаатою чиншу найму щонайменше за два реченці платности (арт. 388. к. з.).

Звідсі вийшло процесове питання, чи у цих випадках, коли винаймаючий має право відступити від договору найму, то має він **виповісти** наемцеві льокаль відносний у своїому реченці, чи не потребує виповідати (авізувати) тогож льокалю, а безпосередно має ставити **жадання позову на негайне віддання предмету найму...**

По переведеній дискусії стверджено, що практика наших судів перехилиється до цього погляду, що у справах найму, коли кодекс зобов'язань дає винаемцеві право відступити від договору найму, як це має місце на підставі арт. 388. кодексу зобов'язань, — не треба ні виповідати найму, ні ставити жадання позову на розв'язання договору найму, а тільки ставити **жадання позову на віддання предмету найму у виключне посідання винаемця.**

При тій нагоді устійнено термінологію висловів: **на-емень** (льокатор) і **(винаемень** (той, що винаймає льокаль, власник льокалю), та **договір найму**, — а не, як дехто каже: піднаєм і піднаемень, бо ці вислови означають піднаємне відношення, а не безпосереднє наємне відношення. Що інше знову значить: **арендар, арендатор і аренда...**

В. Л-ЯК.

НОВЕЛЯ ДО КОДЕКСУ ЦИВІЛЬНОГО ПОСТУПОВАННЯ.

Декретом Президента П. Р. з 21. XI. 1938. (Дз. зак. 89. поз. 69.), затитулованим: „декрет про усправнення судового поступовання” впроваджено низку змін у кодексі кримінального та цивільного поступовання. Обговоримо тут основні зміни в кодексі цивільного поступовання (часть II. цитованого декрету).

Дотеперішню властивість городського Суду змінено у двох напрямках, а саме підвищено горішню границю вартості предмету спору з 1.000 золотих на 2.000 зол. (арт. 10. уст. 1.), а справи з найму належать тепер до городського або окружного суду залежно від вартості предмету спору (скреслено уступ 3. точка б. арт. 10. кпц.).

Вартість предмету спору у спорах про існування або розв'язання та видання предмету найму обчислюється залежно від цього чи договір заключено на означений чи неозначений час. У першому випадку вартість предмету спору становить сума чиншу за спірний протяг часу, однак не більше як за один рік. Для прикладу: коли був писемний договір найму на один рік з обов'язком місячного плачення чиншу, а наемень по п'ятих місяцях перестав платити — вартість предмету спору буде становити сума чиншу за бракуючі до закінчення найму місяці. При договорах найму, заключених на неозначений час — вартість предмету спору становить сума чиншу за час потрібний для виповіди (отже майже зправила сума одномісячного чиншу.)

Вимогу для узискання права убогих згідно з буквою закону здається злагіднено, бо замість дотеперішнього обов'язку виказувати „повне убожество” вимагається тепер тільки ствердження адміністраційною владою, що сторона „не є в можності без нарушення удержання конечного для себе і родин покривати кошта спору”. Як новість впроваджено можливість узискання частинного права убогих, що його норми усталить щойно окремим розпорядком Міністерства Справедливості.

Вкорочено можливість правних средств в предметі права убогих. Зажалення до III. інстанції прислуговує тільки на

постанову II. інстанції, коли нею відмовлено або цофнено права убогих, але для касаційної інстанції. Значить для права убогих прислугує тільки одна інстанція.

Важною для адвокатів являється додаткова постанова до арт. 141. к. п. ц., котра заряджує зворот (без якогонебудь попереднього візвання) письм внесених адвокатом у випадку незложення належної оплати. Постанова та говорить про письма, що підлягають „оплаті у сталій висоті”. З огляду на ціль новелі „для усправнення судового поступовання” — постанову цю слід вьяснювати розширюючо, то є, що відноситься вона до письм підлягаючих так сталим судовим оплатам (подання, внески і т. п.), як і сталим вписам (позви, інтервенції і т. п.).

Як новість впроваджено можливість жадання в тижневному речинці від дня розправи спростування або доповнення протоколу розправи.

Арт. 294. к. п. ц. доповнено в цей спосіб, що духовних усіх правно узнаних віроісповідань звільнено від обовязку складання присяги, як свідків.

Законно вьяснено обовязок суду зладжування на внесок сторони уосновання вироку також і в цих випадках, де стороні не прислугує скарга на вирок. Вьяснено рівнож основно процедуру щодо речинців для зажалень на постанови. Коли стороні прислугує право внести зажалення на постанову проголошену на розправі — мусить сторона зажадати до тижня від проголошення зладження та доручення цієї постанови враз з уоснованням на письмі. Речинець для внесення зажалення рахується від доручення постанови з уоснованням.

Границю допускаємости заскарження апеляційного вироку касацією підвищено з (понад) 500.— золотих на (понад) 1.500.— золотих.

Основно вьяснено, що зажалення до Найвищого Суду прислугує тільки у трьох випадках на постанову II. інстанції, а це: коли відкинено касаційну скаргу, коли відмовлено або цофнено право убогих для касаційної інстанції (як вже вище згадувано), та вкінці коли відмовлено звороту касаційної кавції. У наказовому поступованні (себто у практиці векслевій) заміт компенсати допускаємий є тільки у випадку виказання взаємної правіжи документом.

В екзекуційному поступованні введено також низку змін. А саме виразно вьяснено, що коморник, який веде екзекуцію, має також обовязок усталити кошти цієї екзекуції.

Впроваджено корисне вьяснення, що суд II. інстанції може надати клявзулю викональності так свому власному вирокові, як і вирокові I. інстанції — так довго, доки акта находяться в суді II. інстанції.

Впроваджено нову постанову (зрештою вповні згідну з давнім §. 11. австр. екз. орд.), що на основі вироку проти явної спілки — суд надає клявзулю викональності проти спілняка, що відповідає без обмеження за зобов'язання цієї спілки. Очевидно факт участі цього спілняка у пізній спілці слід буде вказати урядовим витягом з торговельного реєстру.

Можливість залишення екзекуції без бігу згідно у спочиванні через три роки (арт. 562. к. п. ц.) скорочено тепер до одного року.

Виразно вияснено новим змістом арт. 598. к. п. ц., що віритель одним внеском може домагатися заняття і продажі рухомостей, та що окремого внеску для продажі коморник не має вичікувати.

Сумнівну досі постанову арт. 655. к. п. ц. вияснено у тім напрямі, що не можна вводити екзекуції часті нерухомости, якщо екзеквована часть є обтяжена спільно з іншими частями цієї нерухомости.

Виразно усталено, що заміти проти опису і оцінки нерухомости можна зголосити до коморника до двох тижнів по покінченні опису і оцінки. Корисною являється постанова, що суд з уряду — по правосильности постанови про прибиття торгу — має обов'язок візвати ліцитаанта (набувця) до зложення ціни набуття нерухомости.

Змінено основно дотеперішні постанови про поділ сум узисканих з екзекуції. Такі суми буде тепер ділити або суд або коморник, а то залежно від цього, хто екзекуції переводив.

Заміти проти пляну поділу вноситься до двох тижнів від повідомлення до суду або коморника, а то залежно від цього, хто плян цей зладив.

Одначе заміти внесені до коморника буде розглядати тільки Суд.

До впроваджуючих приписів екзекуц. поступовання додано вияснення, що свідчення суспільні, емеритальні і випадкові підлягають екзекуції тільки для належностей аліментаційних та зачетів працедавців.

Змінено постанову арт. 35. права про суди праці в тім напрямі, що касаційна скарга прислуговує у випадках, коли вартість предмету заскарження перевищує квоту 500.— зол.

У приписах про судові кошти підвищено оплату від внеску про зладження вироку враз з уоснованням в городському суді на квоту 2.— золотих, а у вищих судах на квоту 10.— золотих.

Перехідні постанови до цього декрету вияснюють, що властивий суд у хвилині розпочаття спору остає (незалежно від постанов новелі) властивим аж до покінчення спору, що

у спорах у котрих перед днем 28. XI. 1938. проголошено вирок в II. інстанції допускаема є касація згідно з давніми приписами, і вкінці, що спори, які ведуться досі після постанов австр. цивільної процедури — якщо не будуть покінчені до дня 31. III. 1939. р. — будуть дальше ведені після постанов к. п. ц. при узглядненні вже зібраного матеріялу. Обговорена вище новеля ввійшла в життя з днем 28. листопада 1938. р.

Д-р ВОЛОДИМИР ГРИНЕВИЧ.

До пар. 83. громадського закону з 12. серпня 1866

(Дн. Кр. 3. ч. 19) і арт. XV. та XXV. Конкордату.

Артикули XV. і XXV. Конкордату не ухилили припису §. 83. громадського закону з 12. серпня 1866 (Дн. Кр. 3. ч. 19), що звільнює душпастирів щодо їх конгруи від плачення додатків від безпосередніх податків.

Наложення на гр.-кат. пароха обов'язку заплати комунальних додатків до державного ґрунтового податку, не має правного узаasadнення.

(Вирок Найвищого Адміністраційного Трибуналу з дня 24. червня 1938, ч. Рей. 1308/36.)

Подійсний стан:

Скарбовий Уряд в Бережанах візвав о. І. Р., греко-католицького пароха в Л. до заплати першої рати державного податку ґрунтового за рік 1935. від церковного майна в квоті 108 зол. 03 гр., крім цього до заплати квоти 78 зол. 34 гр. титулом комунальних додатків до того податку.

О. І. Р. вніс на це візвання: зажалення та покликуючи-ся в ньому на §. 8. та 83. громадського закону з 12. VIII. 1866 (Дн. Кр. 3. ч. 19) і на вирок Найвищого Адміністраційного Трибуналу з дня 29. грудня 1930, ч. Рей. 996/29, домагався звільнення його від обов'язку заплати квоти 78 зл. 34 гр. титулом комунальних додатків до ґрунтового податку.

Скарбова Палата у Львові не узгляднила того зажалення тому, що воно є з правного боку неуосноване, бо з постанов §. 1. розп. През. Ради Міністрів з 25. III. 1933, в справі виконання постанов Конкордату, заключеного з Апостольською Столицею (поз. 197 Дн. 3.), слідує, що законні приписи, які відносяться до конгруи, в Польській Державі не обов'язують.

Проти цього оречення Скарбової Палати вніс о. І. Р. скаргу до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Пізвана скарбова влада у своїй відповіді на скаргу поставила внесок, щоби віддалити цю скаргу як правно неусиновану, висуваючи зі свого боку правний погляд, що від моменту, коли зачав обовязувати Конкордат, духовні й світські особи та їх майно мають бути згідно з приписом артикулу XV. Конкордату (поз. 501/25 Дн. З.) трактовані однаково і що суперечні з арт. XV. Конкордату приписи громадського закону з 12. серпня 1866, ухилив арт. XXV. Конкордату.

Найвищий Адміністраційний Трибунал узгляднив скаргу о. І. Р. і ухилив оспорюване оречення Скарбової Палати як незгідне з правом.

З уоснування:

Найвищий Адміністраційний Трибунал, розглядаючи скаргу о. І. Р., узнав її за уосновану, а погляд пізваної влади, наведений в оспорюваному ореченні і у відповіді на скаргу, за хиблений. Зокрема, у своєму вирокі з 29. XII. 1930 до ч. Рей. 996/29, що покликав у скарзі о. І. Р. та у своєму вирокі з 24. II. 1937 до ч. Рей. 3165/36, Найвищий Адміністраційний Трибунал висказав правну засаду, що якщо духовні або церковне майно Католицької Церкви користали в Польщі перед днем обовязування Конкордату, на підставі обовязуючих правних приписів з увільнення від деяких державних або комунальних податків, або додатків до податків, — то тих увільнень не можна уважати за суперечні з арт. XV. Конкордату, а тим самим вони не є ухилені артикулом XXV. Конкордату, що обнимає дерогаційну клявзулю тільки щодо тих приписів, які є суперечні з постановами Конкордату. На уосновання тих вироків, Найвищий Адміністраційний Трибунал покликуюється на підставі §. 57. свого регуляміну (поз. 968/32 Дн. З.).

Тому, що пізвана влада вийшла з хибного правного заложення, начеб артикули XV. і XXV. Конкордату ухилили припис §. 83. громадського закону з 12. VIII. 1866, що звільнює душпастирів щодо їх конґруї від плачення додатків до безпосередніх податків, Найвищий Адміністраційний Трибунал постановив ухилити оспорене оречення, бо воно є незгідне з правом.

† Посмертні згадки.

СТЕПАН ГЛАДИШОВСЬКИЙ,

В дні 24. лютого 1938. р. помер у Львові після важкої операції в загальному шпиталі: Степан Гладишовський, вислужений городський суддя в Калуші.

Уродився у Львові, дня 26. грудня 1879. р. До гімназії ходив в Стрию і у Львові, де в 1898. р. здав матуру і вписався на права. З причини сецесії студентів українців з львівського університету перенісся в 1901. р. на краківський університет і тут покінчив права. Дня 3. грудня 1902. р. вступив на суддєвську практику у Львові, та відтак 11. вересня 1908. р. заіменовано його суддею в Калуші і там працював він до свого спенсіонування з днем 30. вересня 1932. р.

За російської інвазії виконував суддєвську службу, та в дні 1. квітня 1916. р. покликано його до австрійського війська і там служив він як старшина до часу розпаду Австрії.

Українсько-польська війна заставила його у військовому шпиталі, в будинку львівської Політехніки. Тут інтернують його польські війська дня 21. листопада 1918. р. і вивозять до Кракова, звідки опісля переїхав він через Відень і Будапешт до Стрия дня 20. січня 1919. р. Небаром переїхав до Станиславова і зголосився до служби в українській армії. Іменований дня 8. лютого 1919. р. поручником-суддею, виконує службу в Секретаріаті військових справ, і опісля переходить з армією за Збруч, та на підставі дипломатичного паспорту У. Н. Р. вертається при кінці 1919. р. до Калуша.

Дня 19. лютого 1920. р. прийняли його до польської служби, яку виконував до 26. вересня 1930. р., коли арештовано його за здогадну протидержавну діяльність (участь у „Пласті”) і придержано в слідчому арешті до 7. жовтня 1930. р. та завішено в службі, що тривало вже до його спенсіонування.

На становищі судді мав Покійний повне довіря своїх наставних властей як суддя роботящий, розумний і безсторонний, та як чоловік незвичайно ввічливий, виrozumілий і добродушний тішився загальною пошаною всіх громадян, що мали у нього якесь діло. За ці його прикмети, навіть строгий наставник вирізнявав його між іншими суддями.

Отся його громадянська діяльність в Народньому Домі, Просвіті, Соколі та в Товаристві охорони дітей і опіки над молоддю, дала притоку до його переслідування. За діяльне спомагання „Пласту”, засуджують його на перенесення на власний кошт, але вже перед виконанням цього присуду пенсіонують його з нагоди організації судів та обмежують частинно його емеритальні побори, що по довгих ходах

він успішно оборонює перед Найвищим Адміністративним Трибуналом.

Завсе життєрадісний і повний життєвої енергії переноситься до Львова та віддається праці у читальні Просвіти на Вулиці, як голова комітету будови домівки, в Тов. ім. Петра Могили як заступник голови наладжує справи Повітового Товариства Кредитового, займається справами Батьківського Кружка при філії укр. гімназії, та як секретар Товариства Українських Правників працює у Виділі і в термінологічній комісії.

Праця його була всюди щира і постійна, та без розголосу і в ній находив він вдоволення життя. За це люблено його загально і поважано як сердечного і доброго громадянина.

Голоси промовців на його похороні: проф. Барвінсько-го, о. проф. Хомина, д-рів Воробця і Жизневського звеличали його працю та його хрустальний характер, — а ми прилучаємося до цих голосів та кличемо з жалем: „Земля Тобі пером”.

ВОЛОДИМИР ЛУКИЧ ЛЕВИЦЬКИЙ.

В дні 6. жовтня 1938. р. помер у Винниках коло Львова, у 83. році життя Володимир Лукич Левицький, бувший нотар, визначний громадянин і письменник, почесний член Товариства „Просвіта” і дійсний член Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. Над свіжою могилою подало „Діло” згадку про Покійного, як людину чистого характеру і незвичайної громадянської діяльності.

Відчуваю потребу дещо докладніше навітлити діяльність Володимира Лукича Левицького, котрого я ближче знав від молодих його літ, — щоб зобразити життя одного з немногих діячів нашого **національного відродження**, що вийшов зпоміж правників нотарійного звання.

Він був сином о. Луки Левицького, пароха у Белзці, золочівського повіту, та вживав по батькові прізвища: Лукич і на перших своїх письменницьких творах підписувався: Василь Лукич.

У вищій гімназії в Бережанах належав до „Громади” свідоміших учеників разом зі своїми найближчими товаришами: Іваном Копертинським, Петром Медвецьким, Адамом Струмінським, Созонтом Залуським і Володимиром Іжаком.

В часі університетських студій обстоював він конечну потребу: перевести окрему організацію нашого українського студентства, щоби **сепаруватись від русофілів і самостійно працювати**. Тоді перевели ми перший процес національної сепарації поміж студентами львівського університету. Ми

виступили зі студентського товариства „Академический Кружок” у Львові та зорганізувались в окремому студентському товаристві: Академічному Братстві. У цій роботі був діяльний Володимир Лукич Левицький, з кінцем сімдесятих років минулого століття (1878—1880).

Ще заки скінчив він правничі студії на львівському університеті, розпочав був свою громадянську діяльність як письменник, і ставав до роботи там, де бачив доконечну потребу тієї роботи. Він став редактором перших популярних календарів „Просвіти” (1880—1885): календар „Просвіти” на рік переступний 1880.; календар Товариства „Просвіта” на рік звичайний 1881., уложив Василь Лукич, і д. Отсі календарі були свого часу першою популярною книжечкою, що дійсно приєднувала членів „Просвіти” зпоміж сільського народу, бо вона просвічувала маси нашого народу та вчила їх, як живуть люди на світі та як нам треба жити, щоби стати культурним народом...

В році 1885. видав Володимир Лукич Левицький і Юліан з Семигенова Сельський: „Великий Правотар Домовий, або кождому приступне пояснення, як кождий при грамотах правних має передусім сам себе заступати з повною силою правною...”

Отсю свою працю присвятили оба автори Товариству „Просвіта” та відозвались у передньому слові до всего українського народу ось так: „...„приймайже свого рідного Руського Правотаря домового з такою щирістю і з таким серцем, з якою щирістю і з яким серцем ми над ним працювали і його до тебе висилаємо. Приймаючи, суди його з любовю, бо тільки безгранична любов до тебе, його ви-кохала”...

Опісля у 1886. р. видав Володимир Лукич Левицький у Стрії: літературний збірник „Ватра” та був помічний в організуванні нашого жіноцтва, що започаткувала була у нас Наталія Кобринська.

Він помістив у цьому збірнику свою цінну працю „Угорська Русь”, у котрій перший між галицькими українцями подав докладний опис життя наших братів на Закарпатті у минулому і сучасному, та звернув увагу на тяжкі відносини, які вони переживають...

Відтак редагував він газету „Зоря”, при Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові (1890—1896), як письмо для українських родин, щоби інтелігентні круги нашого громадянства приєднувати до української книжки і української газети та справдішної української національної ідеології...

Далі, віддається Володимир Лукич Левицький у Винниках під Львовом, де став нотарем, практичний громадян-

ській роботі просвітній і організаційній та як ідейний громадянин українець, тут добре заслужився. У Винниках станув величавий **пам'ятник Тараса Шевченка**, просвітний дім і наші кооперативні установи, тай піднялось українське життя у повіті під Львовом...

Та Володимир Лукич Левицький був також у **Львові** добре знаний, бо й тут він працював в наших центральних установах: як дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, предсідник Надзірної Ради Центрального Кооперативного Банку (1920—1922), голова Товариства Прихильників Національного Музею і інших. Тому вдячне українське громадянство у Львові і у Винниках пошанувало його **обходом ювілею 50. ліття громадянської праці, у 1926. році.**

Вкінці, у пізньому віці, помер у своєму домі у Винниках та казав себе **поховати у Львові**, на личаківському кладовищі, побіч своєї дружини: Ольги з Гузарів...

Це було життя, що стелилось щирою любов'ю рідного народу і його землі та клало пам'ятні діла, що ведуть до визволення духа нації...

Львів, 16. X. 1938.

Д-р Кость Левицький.

Д-Р ДАНИЛО СТАХУРА.

Дня 20. грудня 1938 р. помер у Празі, в 78. році життя, д-р Данило Стахура, судовий надрадник на пенсії, бувший адвокат у Самборі, посол до австрійського парламента і член ріжних українських установ.

До політичних діячів належать також ті ідейні громадяне, що не шукають або не находять розголосу своєї особи, але своєю тихою працею творять важне діло, що стає підоймою політики нації.

До таких політиків належав д-р Данило Стахура, що ще як адвокатський кандидат з кінцем мин. століття працював у Міщанському Брацтві і філії „Просвіти” в Тернополі та опісля в Перемишлі і Любачеві в тамошніх установах, так що в 1900. р. покликало його українське громадянство на посольського кандидата до парламента у Відні. Він, хоч незаможний, піднявся перевести передвиборчу агітацію в повітах: ярославському і чесанівському та по першому виборі прийшов був до тіснішого вибору з кандидатом Кола Польського Влазовським. Тоді поляки перемогли.

Опісля в 1906. р., перед виборами загального голосування приїхала до нього делегація громадян з чесанівського повіту до Самбора, де він був уже адвокатом, і домагалася, щоби він знову кандидував на посла до парламента. За цим зазивом громадянства він пішов та без нічєї матеріяльної допомоги обїхав усі громади Чесанівщини і Ярославщини і в 1907. р. вибрано його послом до парламента у Відні.

Своєю громадянською організаційною діяльністю він добув собі симпатії народу і дійшов до посольського мандату. Найбільше хвалили його селяни, за те, що він сам селянський син та добре розуміє селянську долю. Та він того не забував і при всякій нагоді піднісив у парламенті потреби і недомагання селянства, збирав потрібні матеріяли, ходив з депутаціями покривджених по урядах і в одному випадку лагодив долю нашого селянства.

Не забував він також свого приречення, що дав своїм виборцям та опісля знову обїздив усі громади своєї виборчої округи, щоби предложити звідомлення своєму громадянству: які справи і як полагодує парламент загального голосування у Відні, як також вислухувати ті всі жадання, завваги і побажання, що ставляють громадяне до свого посла. А треба знати, що отсей обовязок тяжкий та не всі посли так виконували свій обовязок.

Зокрема, найбільше займався д-р Данило Стахура про-світньою роботою: засновуванням читальень і відбуванням читальняних зборів, щоби на низах класти основи національного освідомлення українського народу. Отся його тиха праця стала приводом до того, що о. Зиновій Ільницький, русофіл із Самбора, виготовив був на нього „доклад” до російської влади в Самборі в 1915. р. і наслідком цього російські війська вивезли його в глибину Росії, де його пердержали через три роки.

А як вернувся до краю, то в перших днях листопада 1918. р. станув до великого зриву в Самборі і виконав приказ зі Львова: перебрати владу в наші руки.

Вкінці, у 1919. р. перейшов з адвокатури на судейську службу у чехословацькій державі і там опісля перейшов на пенсію. Полишив по собі двох синів адвокатів і три віддані доньки, як також сердечну пам'ять українського громадянства у нас і на Карпатській Україні.

Вічна Йому Пам'ять.

ПРОФ. СЕРГІЙ ШЕЛУХИН.

З Праги надійшла ненадійно сумна вістка, що там помер у неділю, дня 25. грудня 1938. р. Сергій Шелухин, звичайний професор карного права, б. проректор, б. декан факультету права і суспільних наук У. В. У. у Празі, сенатор і генеральний суддя, б. міністр судівництва У. Н. Р., дійсний член Київського Правничого Товариства, голова Українського Правничого Товариства в Ч. С. Р., дослідник українського національного права, учений, письменник і визначний громадянський діяч

Проф. С. Шелухин помер у 74. році життя.

Походив С. Шелухин з української родини, в якій завжди високо стояла національна свідомість, навіть в часах чорної реакції в б. царській Росії. По скінченні правничих студій пішов на судову службу, на якій став прокуратором одеського суду. Це не перешкаджало йому не лише цікавитися українським національно-політичним життям, але й брати в ньому активну участь.

По революції ввійшов у склад Центральної Ради і став генеральним суддею, опісля міністром судівництва в кабінеті В. Прокововича, членом Найвищого Суду і головою мирової конференції в переговорах з більшовиками в 1918. році. У рік пізніше виїздить С. Шелухин у складі дипломатичної місії У. Н. Р. на мирову конференцію в Парижі, як радник-юрист. В 1921. р. запрошують його на професора правничого віділу в новозаснованому українському університеті. Якийсь час був він деканом правничого факультету та проректором, крім цього головою Українського Правничого Товариства у Празі.

С. Шелухин дав себе пізнати вскорі як спеціаліст-практик карного права, зокрема як дослідник українського права в минулому та дослідник основ нового українського законодавства. Ще перед війною містив він численні статті з ділянки права в українських та російських часописах. Властива й всебічна його наукова праця припадає на часи існування українського університету у Празі.

Важніші його праці та доклади й того часу такі: „Русь, Україна, Галичина, Малоросія, як державно-правні, національні й територіяльні назви і їх походження”. „До вивчення Руської Правди”; „Юридична аналіза Переяславського договору 1654. р. і його звязки з європейським правом”; „Монгольське та московське карне право”; „Самогубство в карному праві і соціальне опікування”; „Інститут „віна” в старих джерелах”; „Нові шляхи українського карного права”; „Участь народного елементу в карному праві” — та багато інших.

Смерть С. Шелухина це велика втрата не лише для українського правничого світу. Це болюча втрата для цілої української нації. Відійшла людина великих прикмет духа, невтомний працівник у ділянці науки, визначний громадянський діяч, вірний член української нації.

Похорони С. Шелухина відбулися дня 29. грудня 1938. року в Ржевницях, к. Праги.

Нехай чужа земля буде легкою Помершому!

Правничий словарець.

Термінологічна Комісія при Науковому Товаристві ім. Шевченка у Львові, постановила в дні 20. жовтня 1938. р. приступити до зібрання матеріалів і видання правничого польсько-українського словарця.

До першої комісії для збирання польських матеріалів вступили: пп. Зенон Лукавецький, Олександр Тимкевич, Юліян Дроздовський і д-р Юліян Заяц.

По зібранні правничих слів з польських законів приступить відтак друга комісія з професором д-ром Василем Сімовичем до зложення українських висловів з фразеологією.

Ось так сподіваємося в недовгому часі видати цей словарець до ужитку наших правників.

Вирішення Н. А. Т.

Адміністратійне поступовання.

Зарядження устної розправи залежить у засаді від свідного розпізнання влади. Якщо одначе влада зарядила з уряду розправу, то є обовязана перевести її згідно з приписами розпорядку про адмін. поступ. (поз. 341/28 Дн. 3.), а зокрема повідомити про речинець розправи всі особи згадані в арт. 46. розпор. (25/6 1937., ч. р. 3918/34).

Згідно з арт. 50. розп. про адмін. пост. (поз. 341/28 Дн. 3.) постановляє про це, чи дана обставина є доказана, влада, що вирішує справу, і це на підставі вислідів поступовання. Дотичне вирішення адмін. влади підлягає касаційній контролі тільки під тим оглядом, чи не є воно суперечне з усталеннями в актах, чи не видано його з поминенням браків у переведених доходженнях, як також, чи не видано його з порушенням форм адміністр. поступовання. (10/11 937 ч. р. 3320/35).

Брак точного вказання у вирішенні влади припису матеріяльного права, яким влада кермувалась при вирішенні справи, а покликання лише загальних засад того права, є порушенням припису арт. 75 уст. 1 і 3 права про адм. поступ. (поз. 341/28 Дн. 3.) Теза. (9/6 1938 ч. р. 1689/36).

Якщо влада не примініться до постанов арт. 91 розпор. про адм. пост. (поз. 341/28 Дн. 3.), то становить це суттєву хибу поступовання лише у випадку, коли утруднено цим способом стороні дальшу правну оборону. (31/3 1937, ч. р. 4919/35).

Недодержання відкритою владою обов'язку означеного в арт. 91 розп. про адм. пост. (поз. 341/28 Дн. 3.), наслідком чого сторону позбавлено можливості представити свої висновки на заміти відкликання другої сторони, а через те і належної оборони своїх прав перед II. адмін. інст. становить суттєву хибу поступовання. (3/1 938 ч. р. 5128/36).

Відклична влада має обов'язок відкинути спізнене відкликання. 19/2 1937, ч. р. 8340/34.

Нерозпізнання владою прохання сторони про ухилення рішення на основі арт. 99 розп. про адм. поступ. (поз. 341/28 Дн. 3.), не порушує прав сторони. (Теза). 9/3 1937 ч. р. 1955/35.

Помилкова інтерпретація правових приписів, примінена рішенняю владою, не управнює надзірної влади до ухилення рішення на основі арт. 101 п. б. розп. про адм. пост. (поз. 341/28 Дн. 3.) 15/12 1936. ч. р. 6142/33.

Осуду лікарських комісій як фахові opinie, що усталюють фактичний стан, усуваються щодо мериторичного змісту згідно розпізнання Н. А. Т. 29/X. 1937 ч. р. 2159/34.

Заміти проти вислуду оглядин лікарських комісій як фахових органів, що стверджують певні факти і усталюють стан здоров'я на основі вказівок лікарського знання, не можуть бути розглядані Н. А. Т. 8/I. 1936. ч. р. 7370/32.

Про тотожність (ідентичність) справи в адмін. поступованні рішає тотожність предмету, підмету і змісту правіжу.

Не заходить тотожність змісту правіжу, якщо сторона просила дозволити на вичеркнення права заставу, установленого для комун. оплати, а опісля жадає звороту тої самої оплати, заплаченої на її думку неслухно. — 9/2 1937, ч. р. 7611/33.

Примусове поступовання в адміністрації.

Передбачена в арт. 16 права з 22/3 1928, поз. 342 Дн. 3. про примусове поступовання в адмін. загроза є ексекційним зарядженням, від якого прислугує відкликання по думці арт. 18 цього права. (Теза). 30/12 1937 ч. р. 2181/36.

Стемплеві оплати.

У випадку внесення позову проти двох або більше осіб на тій основі, що обов'язок, який є предметом спору, впливає для пізваних з одної засади, повноважність наділена пізваними, що уповажнює до заступства в процесі розпочатому тим позовом, доторкає одної справи і підлягає одноразовій оплаті. — 12/10 1937, ч. р. 3257/35.

Письмо, що стверджує умову, на основі якої кооператива доручає своєму членові крім функції члена заряду також управу кооперативи, не підпадає під звільнення, передбачене в арт. 91. п. 1. стемпл. зак. — 5/5 1937, ч. р. 3551/35.

Обезпечення умових службовиків.

Нездійбною до заробкування в розумінні арт. 28 уст. 3. розп. про обезпечення умових службовиків (поз. 911/27 Дн. 3.) є особа, що наслідком тілесної або умової уломності є взагалі нездійбна до праці в якимнебудь заводі або хоч є здатна до праці в якимсь заводі, але отся здібність є менша від половини здібности осіб фізично і умово здорових. — (Теза). 3/3 1938, ч. р. 3685/36.

Під поняття надзірних чинностей у розумінні арт. 3. п. 1. розпор. з 24/11 1927, поз. 911 Дн. 3. підпадає також звичайний нагляд, неполучений з поучуванням робітників, диспонуванням їх працею і відповідальністю за неї. — (Теза) 17/1 1938, ч. р. 7731/32.

Особа, що сповняє в бюрі звичайно такі чинности як писання на машині, ведення реєстрів, інкасовання грошей і т. д. є умовим службовиком в розумінні арт. 3. п. 6. розп. з 24/11 1927, поз. 911 Дн. 3. — (Теза) 8/4 1938, ч. р. 487/36.

Через оставання без праці, про яке говорить арт. 17 уст. 1, п. 2. розп. з 24/11 1927, поз. 911 Дн. 3., належить розуміти без зарібкової залежної праці. (Теза). 29/5 1936, ч. р. 5349/33.

Залежна, але незарібкова праця не є по думці арт. 17 розп. з 24/11 1927, поз. 911 Дн. 3. перешкодою до набуття права до чинитьб, до яких цей припис відноситься, також і в тім разі, коли створює обовязок обезпечення. (Теза). 23/4 1937, ч. р. 10155/34.

Праця, що не є заробітна, не може бути причиною позбавлення обезпеченого прав до чинитьб на випадок браку праці на основі арт. 17, уст. 1. п. 2. розпор. з 24/11 1927, поз. 911 Дн. 3. (Теза). 24/2 1936, ч. р. 7746/33.

Оплати на фонд праці.

Оплатам з арт. 19 зак. про фонд праці (поз. 163/33 Дн. 3.) не підлягають білети вступу на господарські вистави й торги в розумінні §. 1. розп. Мін. Пром. і Торговлі та Мін. Рільництва з 13/4 1928, поз. 501 Дн. 3. — 12/4 1938, ч. р. 4122/36.

Конкордат.

З арт. XIII. конкордату (поз. 501/25 Дн. 3.) не слідує, що державна шкільна власть не має права усунути зі становища учителя релігії особу, що має відповідну канонічну місію,

наскільки узнати, що така особа не надається на таке становище. — 14/12 1936, ч. р. 5890/34.

Емеритури.

В правосильних рішеннях, що відносяться до признання емер. заосмотрень, вимірова влада може переводити тільки такі зміни, до яких виразно є обов'язана нововиданими законними приписами. Приписи ті як виїмкові, бо вводять вилім в устійненому вже правному стані, не можуть підлягати розширюючій інтерпретації. — 16/11 1936, ч. р. 3907/33.

Нема підстави не признати права до емеритури, коли кара була присуджена судом, але опісля в дорозі амнесії цілком дарована. — 15/3 1937, ч. р. 5165/34.

Податкова ординація.

Доказ з торговельних книг є доказом формальним і переслухування свідків на обставину правильности вписів є недопускаєме. — 7/12 1937, ч. р. 4145/35.

Неправильність у веденні товарової книги може підважити правильність цілої книгової системи, хоча отся книга не належить до обов'язкових книг в системі купецького книговодства. — 7/10 1936, ч. р. 7958/34.

Адвокат не є обов'язаний уділити владі в податковій справі свого клієнта вияснень про факти, що заходять до його відома з титулу заступства того клієнта (арт. 59 зак. про доход. под. поз. 411/25 Дн. З.). — (Теза) 25/5 1938, ч. р. 1833/35.

Припис арт. 105. п. ц. О. П. (поз. 134/36 Дн. З.) вимагає тільки вказання у відкликанні доказових засобів, а не предложения доказів. — 30/4 1938, ч. р. 3053/36.

1. Вірительність неспірна і вимагальна, що походить із прив.-правного відношення до Державного Скарбу, надається до заплачення нею податку по думці арт. 97 §. 3. П. О., також тоді, коли платник приймив в її посідання шляхом відступлення (цесії). (Теза)..

2. Установлення в §. 92. уст. 1. розп. вик. до П. О. (поз. 270/37 Дн. З.) обмеження права заплати податку тільки до вірительности, прислугуючої безпосередньо платникові до Держ. Скарбу, є незгідне з законом. 15/6 1938, ч. р. 105/37.

Відступлення при вимірі доходового податку від устан. податку, є — від коли обов'язує податкова ординація. — в засаді недопускаєме. — (Теза). 10/12 1937, ч. р. 6154/35.

Не може бути мови про заістнування надплати в розумінні арт. 125 П. О. (поз. 134/36 Дн. З.) при оплатах податку на основі і в границях правосильного виміру. — 26/5 1937, ч. р. 6479/35.

Обставаина, що рішення є полишене свободному знанню скарбової влади, не виключає зажалення до безпосередно зверхньої скарбової влади на постанову, видану в I-ій інстанції (арт. 102, §. 2. П. О. поз. 134/36 Дн. З. — (Теза). 14/1 1938, ч. р. 2075/37.

Вияснююче поступовання по думці арт. 71 П. О. (поз. 134/36 Дн. З.) не є вказане, якщо предметом сумніву є виключно правна kwestія. — 25/5 1938, ч. р. 5834/36.

Довершення виміру податку скарбовою владою, інстанційно вищою (палатою скарбовою) як властива влада (скарб. уряд) не нарушує прав платника і не може бути узнане як безоглядно неважне. — 27/10 1937, ч. р. 862/36.

Залишення переведення пропонованого платником доказу із знавця з тої причини, що знавець не примінився до візвання влади, є суттєвою хобою поступовання. — 6 4 1938, ч. р. 2942/35.

Пільги для нових будинків.

Під поняття викінченого будинку з арт. 9. п. б. зак. з 24/3 1933, поз. 173 Дн. З. не підпадає мешкальний будинок, перероблений з будинку призначеного на промислові цілі (Теза). 27/10 1937, ч. р. 5065/35.

Припис уст. 2 арт. 38 розпор. През. РП. з 22/4 1927 поз. 372 Дн. З. про розбудову міст обіймає також податкові пільги передбачені в арт. 33 цього розпорядку. — (Теза) 3/12 1937, ч. р. 1224/36.

Оречення Найвищого Суду.

ДО §§ 18 і 162 ПАТ. НЕСП. і §. 152 З. К.

1. Якщо в правосильній ухвалі спадкового суду, якою устійнено висоту легітими малолітнього кінцевого спадкоємця, не застережено сторонам дороги спору, то не може кінцевий спадкоємець жадати в спорі заплати вищої легітими, ані пізваний в спорі не може успішно вносити замітів щодо устійненої судом спадковим висоти легітими.

2. Батько малолітнього не потребує надопікунчого призовлення суду до виточення спору іменем малолітнього.

Мотиви. Батько малолітнього не потребує зізволання надопікунчого суду до спору, тому, що батько є законним заступником своїх дітей по думці § 1034 з. ц. і як такий є по думці § 152 з. ц. управнений доходити правіжу своїх малолітніх дітей, який вже устійнено судом. Найв. Суд не годиться з правним поглядом, наче би сторона, що

брала участь в спадковому поступованні могла виступати зі спором в справах вирішених спадковим судом, бо лиш тоді може вона це зробити, якщо застережено їй дороги спору, а як вона не реагувала на це в неспоровому поступованні, що її дороги спору не застережено, то не може пізніше виступати з позовом проти запоряджень виданих в неспоровому поступованні (§. 18. пат. несп.). В даній справі спадковий суд розглядав з уряду квестію порушення легітими малолітнього позовника по думці §. 162. пат. несп. і видав ухвалу з дня 6. лютого 1930. А IV 378/28, в якій орік, що легітима позовника є порушена на 991 зол. 56 гр. і що на карті тягарів спадкових нерухомостей має бути вписане право заставу для цієї квоти. Ця ухвала удержалась у всіх інстанціях, отже повища квота зістала правосильно устійнена, тому висоти цієї квоти не можуть оспорювати особи, що брали участь в спадковому поступованні, якщо дороги спору не застережено. Засадничо є викональні в дорозі екзекуції правосильні ухвали судові, видані в неспоровому поступованні, одначе з огляду на це, що в судовій ухвалі нема означеного речинця, в якому устійнена сума має бути заплачена і хто цю суму має заплатити, мусів позовник виступити з позовом по думці §. 783. з. ц. проти тестаментового спадкоємця, щоби мати екзекуційний титул. Тому хиблений є заміт, що позовник буде мав два екзекуційні титули. Заміти пізваного і докази ними предложені щодо існування і висоти належного малолітньому позовникові правіжу слушно поминув процесовий суд, тому що ця справа вже правосильно вирішена.

(О. з 14. лютого 1933. III. 1. Рв. 2513/32).

ДО §. 50. П. 4. ОРД. ПРО ЗЛАГОДИ.

Якщо в злагодовому поступованні не зголошено правіжу за залеблі податки і належности Державного Скарбу, то не може цей жалуватись, що злагоду затверджено, хоча довжник не виказав, що заплатив залеблі належности Державного Скарбу.

М о т и в и: Рекурс не є уоснований, тому, що акти зовсім не виказують, начеби якінебудь упривілеєні по думці §. 23. орд. злагод. податки і належности Державного Скарбу були зголошені в поступованні, хоча оголошення було про відкриття цього поступовання і доручення дотичної ухвали генеральній прокураторії Р. П. Висказаний в рекурсі погляд, що довжник обовязаний був виказати, що ніякі такі упривілеєні залеблости на ньому не тяжать, не є уоснований на якійнебудь постанові злагодової ординації, поминаючи вже обставину, що виказування такого негативного стану моглоб стрінутись зі значними труднощами.

(О. з дня 13. грудня 1932. III. 1. Р. 542/32.).

ДО §§ 830 І 841 З. Ц. АРТ. 206 § 1. П. І., 382, 408 І 526 К. П. Ц.

а) Жадання позову знесення співвласности реальности через фізичний поділ в міру уділів у співвласности без виразного означення висоти табулярних уділів поодиноких співвласників містить в собі правний блуд, який має бути узгляднений з уряду.

б) Недопускаєме є жадання в спорі про знесення співвласности засудження сторін на взаємне віддання фізичного посідання для кожної зі сторін частий, які зі спільної реальности мають бути виділені.

З мотивів. Вирок в спорі про знесення співвласности через фізичний діл має бути підставою до переведення ділу, який сам в собі мусить містити всі дані потрібні до переведення ділу. Оспорений вирок з клявзулею викональности не буде мати потрібних вимогів до переведення фізичного ділу, тому що не означає частий, які мають припасти з поділу поодиноким співвласникам, а недопускаємий є вгляд в ґрунтову книгу, щоби цю неясність усунути, бо ґрунтова книга є поза викональним титулом і сама в собі не є ніяким додатковим викональним титулом. Наведення в сентенції вироку висоти уділів є також конечне з огляду на потребу устійнення осудженої справи (§ 382 к. п. ц.). В спорі про знесення співвласности суд розглядає і устійнює, чи і в яких уділах сторонам прислугує право власности і вирок про знесення співвласности дотичить лиш устійненого в цей спосіб стану співвласности, отже це мусить міститись в сентенції вироку, бо в міжчасі перед переведенням ділу табулярні уділи співвласників могли б змінитись, і тоді супроти загальникової сентенції вироку основу до переведення ділу бувби змінений вже по вироці табулярний стан, хоча дотичні зміни не були в спорі розглядані і не були основою до вирішення спору. Також недопускаєме є дальше жадання щодо віддання фізичного посідання, бо воно дотичить майбутньої чинитьби, яка щойно має бути вислідом поділу, тому покищо нема важного титулу до такої чинитьби, а крім цього позов за майбутню чинитьбу поза передбаченим випадком в арт. V. постановов впрод до к. п. ц. є недопускаємий. (О. з 9. XII. 1936. Ц. II. 1853/36).

Заввага. Оречення ад а) суперечить юдикатурі австр. найв. суду і попередній юдикатурі найв. суду у Варшаві, котра ніякого правного блуду не приймала, якщо в жаданні позову щодо знесення співвласности через фізичний діл в міру уділів у співвласности не наведено висоти уділів поодиноких співвласників, бо в дійсности означення висоти уділів в жаданні позову, а тим самим і в сентенції вироку є зайве. Жадання позову, щоби знести співвласність через фізичний діл в міру уділів у співвласности є точно означене (арт. 206, § 1. к. п. ц.), а котрій зі сторін поодинокі уділи прислугують в хвилі внесення позову, повинно бути зазна-

чене у фактичному стані позову з огляду на постанову § 835. з. ц., що на знесення співвласности мусять згодитись всі співвласники. В спорах про знесення співвласности через фізичний діл річ в цьому, щоби перевести фізичний діл спільних недвижимостей без огляду на евентуальну зміну осіб співвласників, тому в таких спорах забезпечує позовник вислід спору аднотацією спору і підставою екзекуційного поділу не буде існуючий в хвилі внесення позову стан табулярний щодо власности, лише стан існуючий в хвилі дійсного поділу. Тим самим не висота уділів поодиноким співвласників, наведена в сентенції вироку, лиш стан ґрунтової книги, існуючий в хвилі переведення екзекуції буде підставою до переведення ділу, а в слід за тим означування висоти уділів в жаданні позову є безпредметове. Якщо в часі спору або по його закінченні один або більше учасників спору позбули свої уділи третій особі, яка не брала участі в спорі і зміна в стані власности зістала заінтабульована перед екзекуцією вироку, то не можна би екзекуції перевести як невикональної супроти зміни відношення у співвласности, якщо позовник не спричинив аднотації спору, а при аднотації спору пайку з екзекуційного поділу одержить не позбувець, лиш набувець, якого назвиска нема в сентенції вироку. З того виходить, що рішаючим при переведенні екзекуції буде стан ґрунтової книги, якого не можна не узгляднити, хоча ґрунтова книга не є ніяким викональним титулом, бо інакше вислідів екзекуційного поділу не можна би вписати до ґрунтової книги.

Також зайвим було би означування висоти уділів в сентенції вироку для устійнення осудженої справи, тому що назвиска сторін і предмет спору є наведені в сентенції вироку, а потрібних інформацій можна одержати з актів спору.

ДО АРТ. 33, 43, 46, 47, 50 І 171. РОЗП. ПРО БУДІВ. ПРАВО З 16. ЛЮТОГО 1928 № 23. ПОЗ. 202. Д. З. Р. П., ЗАКОНУ З 18. ЛЮТОГО 1878 № 30 ДН. ЗАК. ПРО ВИВЛАСНЕННЯ В ЦІЛИ БУДОВИ ЗАЛІЗНИЦІ І ЗАК. ПРО ВИВЛАСНЮЮЧЕ ПОСТУПОВАННЯ З ДНЯ 24. ВЕРЕСНЯ 1934. № 86. ПОЗ. 776. Д. З. Р. П.

1. У випадках наведених в арт. 50. будівельного права є недопускаема дорога спору для устійнення виміру відшкодування за обняту заборонаю будови парцелю по причині призначення її на публичну дорогу, тому що це устійнення належить до неспорового поступовання.

2. Дотичить це випадку устійнення відшкодування перед обовязуванням права про вивласнююче поступовання.

Мотиви. Заміт мильної оцінки справи є стійний. Не є спірне, що пбуд. 1039/1 гром. кат. Мости Великі, позовника власна, зістала призначена регуляційним пляном з 1922. року

на публичну дорогу, що позовник в кілька літ пізніше вніс до громади подання, щоби йому дозволено на тій парцелі виставити будинок, що пізвана громада відмовила цьому жаданні позовника, признаючи йому відшкодування в квоті 850 зол. в часі, коли вже обов'язував розпорядок през. Р. П. про будівельне право з 16. лютого 1928. № 23. поз. 202. Д. З. Р. П., що львівський воевідський уряд рескриптом з 10-го серпня 1931: ч. А. А. 2803 підвищив винагороду позовника внаслідок заборони будови до квоти 940 зол. з застереженням, що позовник може звернутись до властивого суду до трьох місяців від дня доручення оречення, щоби устійнено в судовому поступованні висоту відшкодування і що позовник в повищому речинці вніс проти пізваної позов за заплату відшкодування в квоті 11.347 зол. 50 гр. — З повищих неспірних фактів доходить, що парцеля буд. 1039/1 є тереном призначеним на комунікаційні артерії, наведеним в арт. 10. п. 1. буква а) і арт. 11. п. а) розпорядку про будівельне право, що громаді прислугоує право цей терен набути в дорозі вивласнення (арт. 43) і що ставлення будинків на повищому терені є недопускаєме (арт. 46). Відшкодування внаслідок заборони будови, унормоване в 47. арт. є лиш відміною зглядно одним з родів вивласнення, а не у відношенні до него іншим поняттям, що виходить з рацію легіс і взаємної звязи артикулів 43. до 50., поміщених в 4. розділі під спільним написом, який звучить: „Наслідки затвердження плянів забудови”. Арт. 171. розпорядку про будівельне право постановляє, що до часу обов'язування загально державного закону про вивласнення недвижимостей (отже до 29. жовтня 1935., як дня обов'язування права про вивласнення з 24. вересня 1934. № 86. поз. 776. Д. З. Р. П.) вивласнення у випадках, передбачених в покликаному розпорядку відбувається у краківському, львівському, станиславівському і тернопільському воевідстві при аналогічному приміненні постанов закону з дня 18. лютого 1878. № 30. дн. зак. про вивласнення в цілі будови і удержування в руху залізниць, а по думці §§ 24. ус. 1. і 30. кінцевий уступ цьогож закону устійнення відшкодування за вивласнення відбувається в неспорному поступованні. Отже з огляду на постанову арт. 50. розп. про будівельне право, що якщо наведені в арт. 33. власти відмовили признання відшкодування або сторони не є вдоволені признаним відшкодуванням, можуть до трьох місяців від доручення оречення звернутись до властивого суду, щоби устійнено вимір відшкодування в судовому поступованні, а цим поступованням є неспорове поступовання, слушно узгляднивши суд І. інст. зголошений пізваного заміт недопускаємости дороги спору, а відмінний правний погляд апеляційного суду є хиблений. (О. з 19. вересня 1935. року. Ц. П. 903/35).

Хто ще не має, нехай замовить

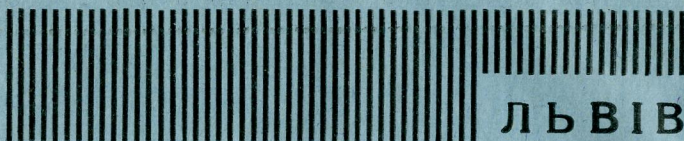
В АДМІНІСТРАЦІЇ „ЖИТТЯ І ПРАВА” ТАКІ КНИЖКИ:

Ювілейний Альманах С. У. А.	ціна 5.— зол.
Д-р Р. Домбчевський: За право мови	„ 1.— „
Д-р Л. Ганкевич: Десятиліття С. У. А.	„ 0.50 „
Д-р В. Старосольський: Держава і право	„ 0.30 „
Мр. Я. Падох: Грунтовий процес Гетьманщини	„ 0.50 „

Замовлення слати:

Львів, вул. Руська 3. (Життя і Право)

Л Ї В І В

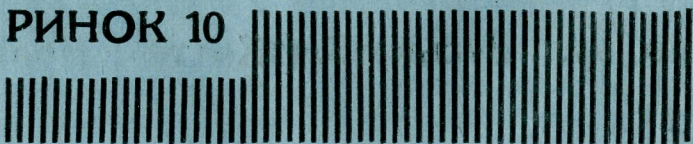
НАЙБІЛЬША І ТОМУ
НАЙДЕШЕВША УКРАЇН-
СЬКА КООПЕРАТИВНА

Д Р У К А Р Н Я

Видавничої Спілки „Діло“

виконує в найкоротшо-
му часі твори, брошури,
афіші та всілякі інші дру-
ки. — Ціни дуже низькі.

РИНОК 10

1,60 1102

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ТОВ. ІМ. ШЕВЧЕНКА
у Львові.
III
ОНС 14.916
1938-1-4

ЖИТТЯ
І ПРАВО

XI

1938